

2006

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ



Народна банка Србије



2006

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ



Народна банка Србије

Уводна реч

Народна банка Србије је у 2006. години успешно остварила свој основни, законом прописани циљ – постизање и остваривање стабилности цена. Захваљујући предузетим мерама монетарне политике, а посебно увођењу новог монетарног оквира, који је усмерен управо на ефикасно остварење тог циља, инфлација је на крају 2006. године смањена на најнижи ниво од почетка процеса транзиције, на 6,6 одсто. Истовремено, базна инфлација, на коју Народна банка Србије директно утиче својим мерама, смањена је на свега 5,9 одсто. При том је стопа инфлације у трећем и четвртом тромесечју осетно смањена, иако је у последњем тромесечју фискална политика, дотад рестриктивна, попримила експанзиван карактер, што се донекле може довести у везу с одржавањем парламентарних избора. Укупна инфлација је у првој половини године повећана за 5,7 одсто, а у другој – од када је Народна банка Србије, у складу с усвојеним новим оквиром монетарне политике, користећи референтну каматну стопу као основни монетарни инструмент, базну инфлацију одржавала у пројектованом распону – тај раст је износио свега 0,9 одсто.

Настојећи да базну инфлацију одржи у пројектованом коридору за 2006. годину од 7 до 9 одсто на међугодишњем нивоу, Народна банка Србије је успешно деловала како знатнијим смањивањем референтне каматне стопе, тако, делимично, и стопе обавезне резерве. Операцијама на отвореном тржишту, трајном и репо продајом хартија од вредности, Народна банка Србије је додатно стерилисала 132 милијарде динара примарног новца, а интерес за њеним хартијама од вредности банке нису изгубиле ни поред смањивања референтне каматне стопе паралелно са смањењем инфлације. Наиме, са почетног нивоа од 18 одсто годишње референтна каматна стопа је у току четвртог тромесечја смањена укупно за четири процентна поена, тј. са 18 на 14 одсто на годишњем нивоу. Такав силазни тренд референтне каматне стопе резултат је успешне примене нових мера монетарне политике, које су утицале на смањење инфлације и инфлаторних очекивања. Снижавање референтне каматне стопе директно се одразило и на снижавање осталих каматних стопа Народне банке Србије, као и каматних стопа у банкарском сектору.

Определујући се за тржишно формирање девизног курса динара, Народна банка Србије је допуштала како његову депресијацију, тако и апресијацију, истичући да њене повремене интервенције на девизном тржишту имају за циљ спречавање претерано великих дневних осцилација курса. Своје залагање да се курс динара према еврџ слободно формира, пре свега на односу понуде и тражње девиза, Народна банка

Србије је реализовала кроз постепено повлачење са девизног тржишта, тако да се у 2006. њен удео на девизном тржишту са 54,5 одсто у јануару смањило на 18,4 одсто у децембру. Истовремено, укупан обим директне трговине девизама између банака, ван састанка Међубанкарског девизног тржишта, скоро да се утростручио и достигао је обим од 7,58 милијарди долара.

Девизне резерве Народне банке Србије у 2006. години су повећане за више од 6 милијарди долара и на крају године су износиле преко 11,9 милијарди долара. Тако висок ниво девизних резерви омогућио је да се, поред измирења доспелих обавеза према инокредиторима од 424,4 милиона долара, превремено отплате и дугови према ММФ-у, у износу од 711 милиона долара, и Светској банци, у износу од 423 милиона долара. За исплату старе девизне штедње и зајма за препород из девизних резерви је исплаћено 289,6 милиона долара.

Уз стабилно пословање и чињеницу да су све банке одржавале прописану ликвидност и адекватност капитала, банкарски сектор у Србији је у 2006. остварио позитиван финансијски резултат – добит у износу од 16,5 милијарди динара, увећану за 127 одсто у односу на 2005. годину. Иако је у 2006. години, својим мерама, Народна банка Србије утицала на успоравање прекомерне кредитне активности банкарског сектора забележене у претходној години, сви релевантни индикатори исказали су пораст, тако да је укупна актива достигла 15 милијарди евра, динарски кредити привреди су повећани за 52,6 милијарди динара, или за 20 одсто, а кредити становништву за 71,5 милијарди динара, или за 54,1 одсто. Порасли су и депозити, привреде за 48 одсто, а становништва за 39 одсто, док се девизна штедња приближила износу од 4 милијарде евра. Крај године банкарски сектор је дочекао са 28.092 запослених, или 9,4 одсто више, што све заједно говори о континуираном развоју овог сектора.

У власничкој трансформацији банкарског сектора, било преко преузимања приватних или приватизовањем државних банака – а у 2006. је приведен крају поступак приватизације банака у већинском власништву државе – Народна банка Србије је инсистирала на примени строгих критеријума („fit and proper“) за оцену бонитета стицалаца акција, односно власништва. Банкарски сектор Србије је већ „ушао“ у Европску унију, пошто 80% сектора припада стратешким власницима из тих земаља.

О значајном развоју тржишта осигурања у 2006, између осталих, сведоче и подаци о билансној суми осигуравајућих друштава. Она је повећана за 21 одсто, или на 56,1 милијарду динара, што чини 2,6 одсто бруто домаћег производа Србије. Укупна премија, у износу од 38,3 милијарде динара – иако је део премије за пензионо осигурање пренет у пензионе фондове – повећана је за 10,5 одсто.

Као што је својевремено на почетку, када је Народна банка Србије добила у надлежност надзор над сектором осигурања, најпре

створена добра регулаторна основа, која је омогућила брз развој и стабилност овог тржишта – у 2006. години је створена неопходна инфраструктура за надзор рада друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, што је нова законом поверена функција Народној банци Србије. У 2006. години је донет 21 подзаконски акт који уређује ову област и већ у другој половини године Народној банци Србије је поднето шест захтева за дозволу за рад и организовање и управљање добровољним пензијским фондовима. На основу анализе и процене испуњености прописаних услова, дозвола је дата друштвима: Delta Generali, Raiffeisen Future, Гарант и ДДОР пензија плус. Народна банка Србије је истовремено постала и члан Међународне организације пензијских супервизора (IOPS), што јој омогућава сарадњу са осталим члановима ове организације у области организовања супервизије пензијских система, лиценцирања друштава за управљање, усаглашавања метода супервизије и обуке супервизора...

Финансијски извештај о пословању Народне банке Србије је и у 2006. години припремљен по међународним рачуноводственим стандардима, а усвојила га је реномирана светска ревизорска кућа KPMG д.о.о. Београд без икаквих примедба, као потпуно уредно предочен биланс. У прошлој години, Народна банка Србије је исказала губитак од 30 милијарди динара, од чега је 23,9 милијарди резултат већих негативних од позитивних курсних разлика, а остатак пре свега увећаних трошкова стерилизације вишка ликвидности, који је Народна банка повлачила успешно остварујући свој примарни циљ смањивања инфлације. Народна банка је губитак покрила из својих извора, а 31. децембра 2006. њен укупни капитал је износио 10,1 милијарду динара.

Примарни циљ Народне банке Србије и у 2007. години је одржавање стабилности цена. Он се у првој половини године успешно остварује – у мају, у односу на исти месец 2006. године, инфлација је смањена на ниво од 4,4 одсто, а базна на око 3 одсто, уз напомену да тако низак ниво инфлације имамо први пут после пуне 44 године. Очигледно је да је монетарна политика успешна у снижавању базне инфлације, али за даље редуковање инфлације уз што мање трошкове неопходна је, што је потврдила и прошла година, подршка фискалне и других сегмената макроекономске политике, укључујући координацију на плану промене регулисаних цена.

Гувернер

Радован Јеленц

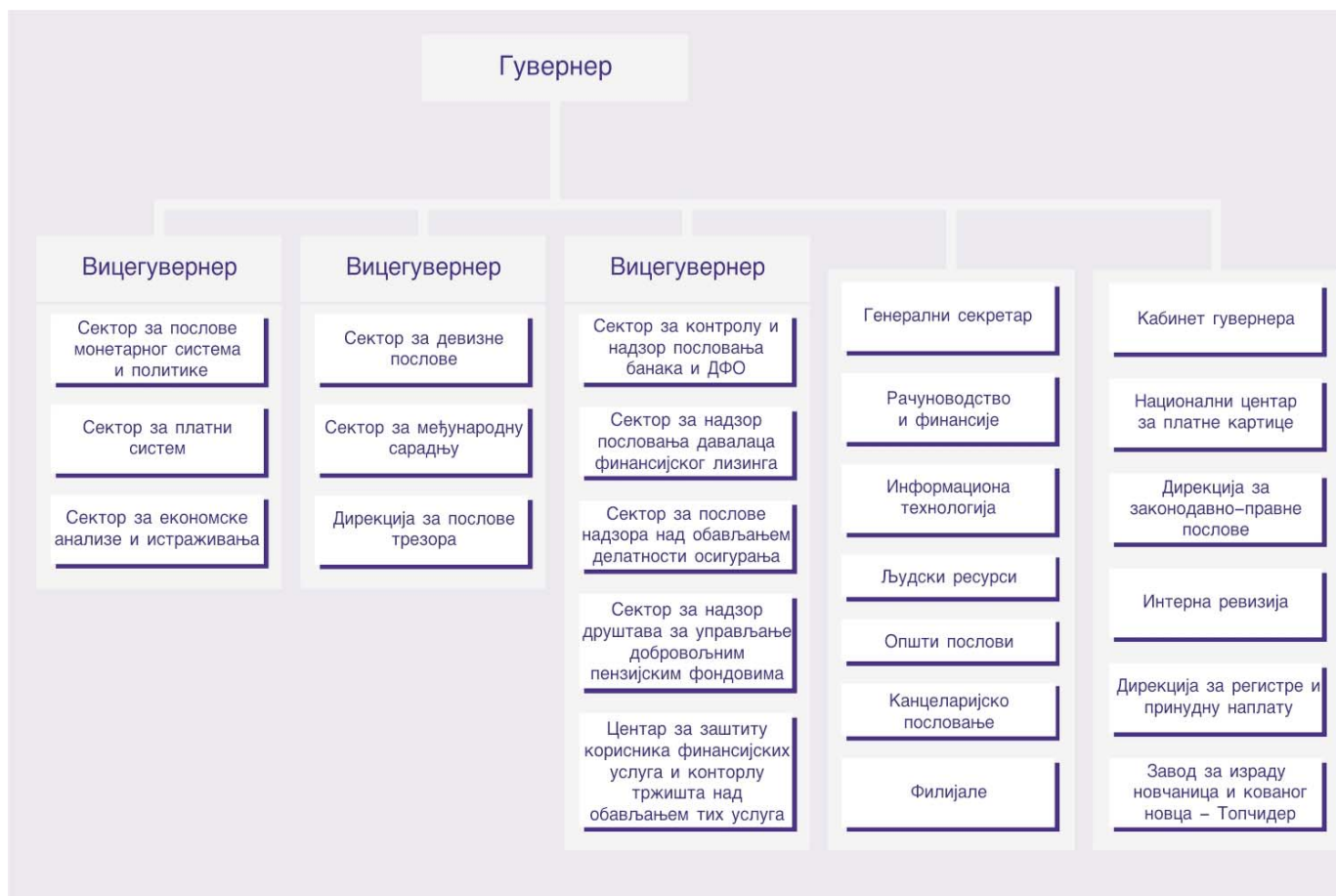
САДРЖАЈ

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ШЕМЕ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	9
МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА	15
АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ	47
МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	49
ДЕВИЗНИ РЕЖИМ И МЕРЕ ДЕВИЗНЕ КОНТРОЛЕ	83
ЕМИСИЈА НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА	89
ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ	95
БАНКАРСКИ СЕКТОР И СУПЕРВИЗИЈА БАНАКА	107
НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА	123
НАДЗОР ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ	
ДОБРОВОЉНИМ ПЕНЗИЈСКИМ ФОНДОВИМА	135
ПОСЛОВАЊЕ ДАВАЛАЦА ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА	139
ЗАШТИТА КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА И КОНТРОЛА	
ТРЖИШТА НАД ОБАВЉАЊЕМ ТИХ УСЛУГА	149
ПЛАТНИ ПРОМЕТ	151
ДИРЕКЦИЈА ЗА РЕГИСТРЕ И ПРИНУДНУ НАПЛАТУ	155
НАЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПЛАТНЕ КАРТИЦЕ	161
ЗАКОНОДАВНА ДЕЛАТНОСТ	169
ИНФОРМАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА	175
ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ	183
РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРОМЕНЕ	
У НАРОДНОЈ БАНЦИ	189
ИНТЕРНА РЕВИЗИЈА	197
ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	
ЗА 2006. ГОДИНУ	201

РУКОВОДСТВО НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2006)



ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2006)

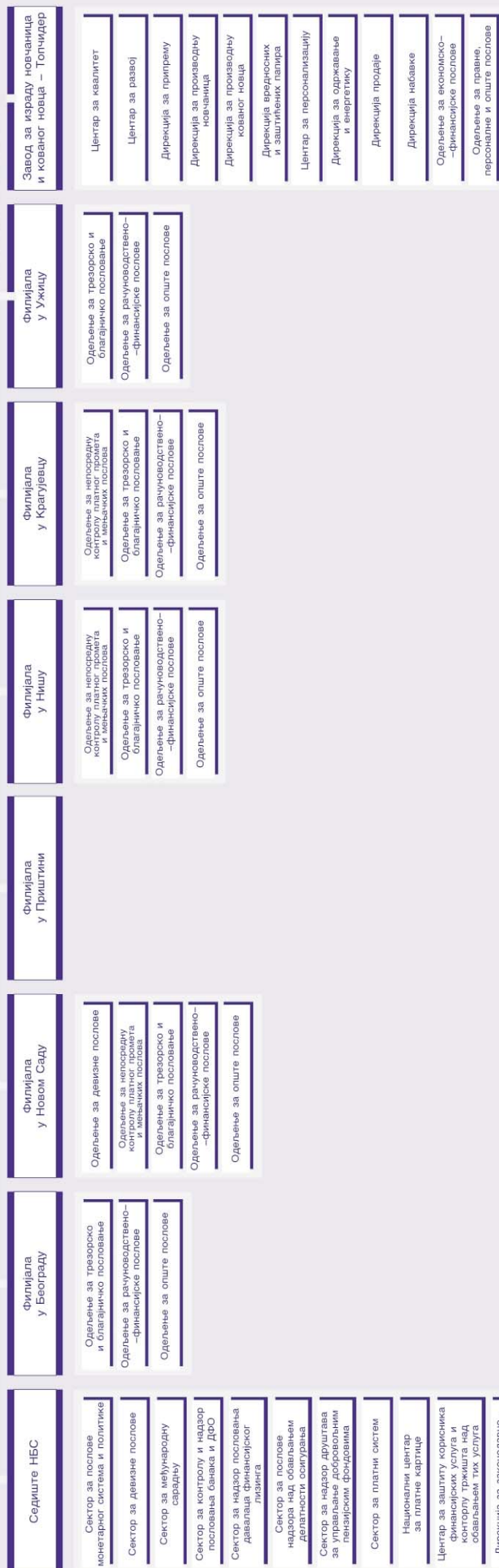


ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

(на дан 31. 12. 2006)

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

О с н о в н е о р г а н и з а ц и о н е ј е д и н и ц е



МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА

ОПШТЕ ОЦЕНЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА	16
МЕЂУНАРОДНО ОКРУЖЕЊЕ	17
ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ	20
ЗАПОСЛЕНОСТ И ЗАРАДЕ	24
ЦЕНЕ И КУРС ДИНАРА	25
ПЛАТНИ БИЛАНС	27
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ	27
БИЛАНС КАПИТАЛА И ФИНАНСИЈСКИХ ТРАНСАКЦИЈА	33
ПРОЈЕКЦИЈА ЗА 2007. ГОДИНУ	34
ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВЕ (ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ, ЈАВНИ ДУГ, УНУТРАШЊИ И СПОЉНИ)	35
ДЕВИЗНЕ РЕЗЕРВЕ И СПОЉНИ ДУГ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	37
ДЕВИЗНЕ РЕЗЕРВЕ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	37
СПОЉНИ ДУГ У ПЕРИОДУ ОД 2000. ДО 2006. ГОДИНЕ	39
СТРУКТУРА СПОЉНОГ ДУГА ПО СЕКТОРИМА	40
СТРУКТУРА СПОЉНОГ ДУГА ПО КРЕДИТОРИМА	42
ВАЛУТНА СТРУКТУРА СПОЉНОГ ДУГА	43
КОРИШЋЕЊЕ И ОТПЛАТЕ ИНОСТРАНИХ КРЕДИТА У 2006. И ПРОЈЕКЦИЈА ЗА 2007. ГОДИНУ	44

Опште оцене макроекономских кретања

У 2006. години Србија је остварила стопу раста бруто домаћег производа (БДП) од 5,7%¹ (у оквиру чега је бруто додата вредност порасла 6,9%, док су порези смањени за 0,2%), уз осетно смањење стопе инфлације, повећање девизних резерви и домаће штедње становништва, али и пораст дефицита текућег биланса и спољне задужености. Економски раст није утицао на смањење стопе незапослености, јер још увек постоје прикривени вишкови радне снаге у неприватизованим друштвеним и јавним предузећима.

Захваљујући мерама монетарне политике, а посебно оним заснованим на новом оквиру монетарне политике Народне банке Србије, инфлација је са нивоа од 17,7% (базна 14,5%) у 2005. години смањена на 6,6%, а базна инфлација на 5,9%, мерено децембар на децембар. Стопа инфлације је осетно смањена у трећем и четвртном тромесечју. Укупна инфлација је у првој половини године била повећана за 5,7%, а у другој за 0,9%. С обзиром на то да је девизни курс главни канал трансмисионог механизма, кључни фактор наглог успоравања базне инфлације у последњем тромесечју била је номинална апресијација динара, присутна од средине године. Реална апресијација динара према евра и „корпи валута“ узрокована је и одржавана високим нето девизним приливом капитала из иностранства.

Народна банка Србије је увела нови оквир монетарне политике, уз све већу либерализацију девизног тржишта и слободнијег флукутирања девизног курса под утицајем понуде и тражње девиза. Народна банка на девизном тржишту интервенише само повремено, при чему интервенције имају за циљ спречавање претерано великих осцилација курса, које не би биле у складу с кретањима у реалном сектору и привреди у целини.

У настојању да базну инфлацију одржи у пројектованом распону, Народна банка је, ради ублажавања апресијацијских притисака, деловала смањивањем референтне каматне стопе и стопе обавезне резерве, као и куповином девиза на међубанкарском тржишту.

Посматрано по тромесечјима, уочава се поступно успоравање раста реалног БДП-а (од 7,0% у првом до 5,0% у последњем тромесечју), али се процењује да ће у 2007. БДП задржати релативно повољну стопу раста. Индустриска производња је повећана за 4,7%, а реални промет робе у трговини на мало за 7,7%. Осетан раст су имали грађевинарство, саобраћај и већи део услужних делатности.

¹ Светска привреда је у 2006. години расла по стопи од 5,4%, тако да је српска стопа раста БДП-а из тог угла релативно повољна.

Основни генератори економског раста у 2006. години били су раст робног извоза (за 41,4% изражено у еврима²) и раст домаће агрегатне тражње. Расту те тражње је значајно допринела експанзија кредита комерцијалних банака пословном сектору и становништву и повећање зарада, које је било брже од пораста продуктивности рада.

Дефицит текућег платног биланса повећао је удео у БДП-у на 12,2%, са 10,8% у 2005. години. Насупрот расту дефицита текућег платног биланса, више него троструко је порастао суфицит капитално-финансијских трансакција. Девизне резерве Народне банке Србије су повећане за 6,04 милијарде долара и достигле су вредност од око 11,89 милијарди долара, или 9,02 милијарди евра. То обезбеђује покривеност увоза робе и услуга за 9,6 месеци. Укупне девизне резерве, заједно са резервама пословних банака, крајем године су износиле 12,6 милијарди долара.

У прва три тромесечја фискална политика би се могла окарактерисати као рестриктивна, а у последњем је била експанзивна, што је било у вези и са парламентарним изборима. У 2006. години је започело спровођење Националног инвестиционог плана (НИП), који би у кратком року могао утицати на повећање агрегатне тражње, а у средњем року на повећање домаће понуде и пораст БДП-а.

Процењена стопа незапослености је у децембру износила 26,6%, будући да је крајем године, према подацима званичне статистике, број лица која траже запослење износио 1,01 милион, а број незапослених 925,6 хиљада. У четвртном тромесечју је засновано 167 хиљада радних односа.

Да би се одржавала макроекономска стабилност и смањила инфлациона очекивања, неопходна је у 2007. и наредним годинама стална координација монетарне и фискалне политике. Може се рећи да је монетарна политика за сада успешна у снижавању базне инфлације, али је за даље редуковање инфлације потребна адекватна подршка фискалне политике и других сегмената макроекономске политике у складу с новим Меморандумом о буџету и економском политици у периоду од 2007. до 2010. године.

Основни изазови и даље остају стопа незапослености, текући платни биланс, укупна спољна задуженост и реструктурирање јавних предузећа.

Међународно окружење

Светска привреда је у 2006. години забележила знатан раст. Цене нафте су током године варирале, да би у јулу био остварен њихов историјски рекорд. У зависности од монетарних услова, централне банке су водиле различиту политику. На светским девизним берзама то је била једна ванредно успешна година. Амерички долар је знатно ослабио у односу на евро и британску фунту. Перспективе међународних кретања у 2007. години су релативно добре, али не и без одређених ризика. Србија је, са аспекта повољне међународне конјунктуре у 2006. години, остварила просечну стопу раста БДП-а.

² Када се искључи извоз у Црну Гору, који не обухватају подаци за 2005. годину, стопа раста извоза износи 27,8%.

Конјунктурна кретања

Раст светске привреде у 2006. години, према процени ММФ-а, износио је 5,4%, што представља највишу стопу раста у више од три деценије. Та година је била трећа узастопна година са веома добрим растом (око 5%), који се очекује и у 2007. и 2008. Основна одлика светске конјунктуре у односу на претходне године јесте да је глобални раст равномерније распоређен, будући да су се делимично смањиле регионалне разлике. Тако је први пут од 2000. године привредни раст у Европи убрзан, док је у Сједињеним Државама, које су претходних година биле локомотива светског привредног раста, дошло до пада активности у сектору некретнина. Најважније азијске земље у развоју (Кина, Јужна Кореја, Индија, Тајван) оствариле су снажан привредни раст и на тај начин дале додатне импулсе укупном развоју светске привреде.

Привредни раст у САД, иако је достигао задовољавајућих 3,3% у односу на 2005. годину, показује извесне знаке стагнације због пада активности на тржишту некретнина. Он се ипак није значајније одразио на остале секторе, тако да је укупна конјунктура остала солидна. Последица добре конјунктуре било је и смањење стопе незапослености на 4,6%. Тако ниска стопа незапослености није забележена од маја 2001. године. Знатно је смањена и стопа инфлације, са 3,4% на 2,5% у децембру у односу на исти месец 2005. године.

У Европи је у првој половини године забележен значајан привредни раст, захваљујући снажном извозу и повећаној домаћој тражњи. Тако је у другом тромесечју достигнут раст од 4% у односу на исти период 2005. године, што представља највишу стопу раста у последњих шест година. Повољнији конјунктурна кретања омогућила су и отварање већег броја радних места, па је стопа незапослености у другом тромесечју пала испод 8%. Инфлација је такође смањена са 2,2% на 1,9% у децембру.

Са растом од 2,7%, након што је у тој земљи од 2000. године оствариван просечан раст од 1,1%, Немачка је значајно допринела европском привредном расту. Таквом увећању раста допринела је, поред континуираног раста извоза, експанзија приватне потрошње, која је иначе представљала слабу тачку, нарочито у периоду пре повећања пореза на додатну вредност. Захваљујући привредном опоравку, дошло је и до смањења фискалног дефицита, који је први пут од 2001. године износио мање од 3% БДП-а.

Највеће азијске земље у развоју су, слично као и претходних година, поново забележиле снажан привредни раст. То посебно важи за Кину, у којој је стопа раста износила нешто више од 10%. У другој половини године је дошло до извесног успоравања активности када је реч о инвестицијама и индустријској производњи, услед рестриктивне кредитне политике.

У Јапану, другој по величини светској економији, остварен је потпуни привредни опоравак. Захваљујући слабом јену и повољним међународним кретањима, повећан је извоз, али се домаћа потрошња није знатније повећала. Високе цене енергената и побољшана конјунктура допринели су превазилажењу дугогодишњих дефлаторних кретања, па је од маја оствариван блажи раст стопе инфлације.

Кретање цене најважније стратешке сировине, сирове нафте, у првој половини године било је изузетно променљиво. Цене обојених метала су

забележиле већи пораст, који је био нарочито изражен код бакра. Наиме, цена бакра достигла је рекордних 8.700 долара по тони. Цена сирове нафте се у периоду између децембра 2005. године и почетка августа 2006. кретала у распону од 57 до 75 долара по барелу, што је било под утицајем геополитичке ситуације и тражње из земаља највећих увозница, Кине и САД. У другој половини године, нарочито у последњем тромесечју, цена нафте је пала, да би се крајем године стабилизовала на нивоу од око 60 долара. Пад цене нафте може се објаснити пре свега смањењем геополитичких тензија, већим залихама и успоравањем привредних активности у САД. Треба такође напоменути да због изостанка сезоне јаких урагана на Атлантику није било сметњи у производњи и дистрибуцији сирове нафте.

Монетарна политика централних банака

У зависности од монетарних услова у различитим земљама, централне банке су водиле одговарајућу монетарну политику. Амерички ФЕД је испунио свој циљ, да оствари тзв. меко приземљење привреде (благо успоравање економског раста уз смањење инфлације). Последње повећање основне каматне стопе („prime rate“) ФЕД је извршио у јуну и она се зауставила на 5,25%. Претходних 17 повећања те каматне стопе дало је ефекте – инфлација је смањена, а привредни раст успорен.

Најрестриктивнију монетарну политику, кад је реч о централним банкама развијених земаља, водила је Европска централна банка (ЕЦБ), која је током целе године повећавала референтну каматну стопу за по 0,25 процентних поена. Референтна каматна стопа је тако повећана за укупно 1,25 процентних поена и на крају године је износила 3,5%. Таква политика ЕЦБ вођена је због добре конјунктуре и високог раста новчане масе М1 и кредита.

У Јапану су се стекли услови да централна банка, захваљујући расту цена (после више година дефлације) и доброј конјунктури, приведе крају своју ултраекспанзивну монетарну политику, коју је увела пре пет година одржавајући основну каматну стопу на нули. Сходно томе, централна банка Јапана је у јулу, први пут у последњих шест година, повећала основну каматну стопу за 0,25 процентних поена и није је мењала до краја године.

Светске берзе и тржишта валута

На тржиштима власничких хартија од вредности, 2006. година се може окарактерисати као изузетно успешна. Готово да није било берзе у свету која није забележила двоцифрен раст вредности најважнијих берзанских индекса. Изузетак је Јапан, где је индекс Nikkei 225 остварио раст вредности од 6,9%, али је зато кинески SSEA остварио раст од невероватних 130%. Од берзи у источној Европи својим високим растом издвајају се Пољска и Русија. На латиноамеричким тржиштима власничких хартија од вредности растом предњаче берзански индекси у Венецуели и Мексику, а од азијских тржишта, осим Кине, по убрзаном расту издвајају се још и Индија и Индонезија.

На светским валутним тржиштима дошло је до постепеног слабљења вредности америчког долара у односу на евро и британску фунту и његовог незнатног јачања у односу на јапански јен. Најважнији узрок слабљења америчке валуте, поред растућих структурних дебаланса, јесте престанак циклуса повећавања основне каматне стопе ФЕД-а и очекивано успоравање

конјунктуре у САД. У исто време, ЕЦБ је током целе године повећавала своју референтну стопу, најављујући наставак рестриктивне политике и у 2007. години, чиме је депозите у еврима учинила атрактивнијим. Динамична конјунктура у Великој Британији допринела је да британска фунта постане привлачнија за стране инвеститоре, тако да је она у односу на долар ојачала за 11%, док је раст евра у односу на долар износио око 9%. Због неатрактивности за улагање, тј. нулте каматне стопе централне банке, јапански јен је целе године показивао знаке слабости, па је ослабио чак и у односу на амерички долар (за 3%).

Перспективе у 2007. години

Перспективе међународних кретања у 2007. години су релативно добре. У САД се, и поред корекције наниже на тржишту некретнина, очекује солидан економски раст, и то захваљујући добром финансијском стању предузећа и високом степену коришћења производних капацитета који повољно утичу на инвестиције. У земљама зоне евра очекује се извесно успоравање привредне активности у првом тромесечју, због повећаних пореских оптерећења у Немачкој и Италији, што би се могло донекле одразити на смањење домаће тражње. Перспективе раста у Азији такође су веома добре. Поред високе, вероватно и двоцифрене, стопе раста у Кини и изнад 8% у Индији, очекује се да ће и Јапан имати солидну стопу економског раста по основу високе стопе раста извоза.

Таква очекивања у погледу конјунктуре у 2007. години нису без одређених ризика, а два основна су: нагло исправљање глобалних дебаланса и поновни раст цена нафте на светском тржишту. Уколико дође до наглог преусмеравања инвестиционих улагања из САД на друга подручја ("sudden stop of flows"), дошло би до већег пада вредности долара и раста каматних стопа у САД, а то би се одразило на успоравање глобалне конјунктуре. Не може се искључити ни ризик од брзог раста цене нафте. Искуство нам говори да се геополитичка ситуација може изненада погоршати и довести до шпекулативног раста цене нафте услед недостатка додатних производних и рафинеријских капацитета.

Економска активност

Према подацима Републичког завода за статистику, БДП је у 2006. години реално порастао за 5,7%, што представља успоравање у односу на претходне две године³. Узрок успоравања раста треба тражити, поред осталог, и у неуобичајено скромном доприносу реалне вредности индиректних пореза⁴ (ефекат пореске евазије годину дана након увођења пореза на додату вредност) расту БДП-а.

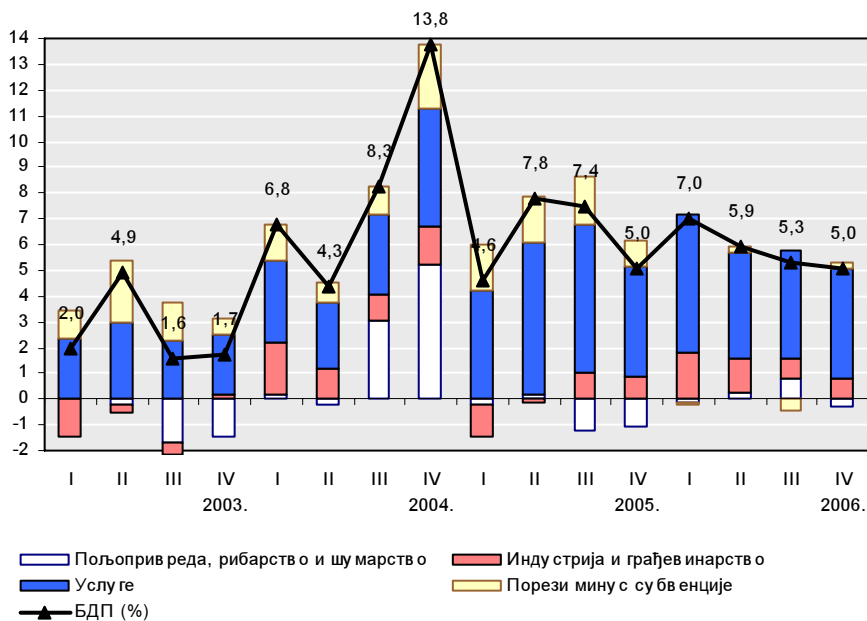
³ У протекле три године остварене су високе стопе раста економске активности, које, међутим, исказују тренд опадања. У 2004. и 2005. години стопе раста БДП-а су износиле 8,4% и 6,2%.

⁴ Допринос наплате пореза реалном расту БДП-а остао је непромењен у односу на 2005. годину (1,6 п.п.).

Полазећи од раста реалног БДП-а и инфлације, номинални БДП би у 2006. години могао износити око 2.130 милијарди динара, или за 21,7% више у односу на претходну годину.

Посматрано по тромесечјима, међугодишњи раст реалног БДП-а се успоравао (7% у првом, 5,9% у другом, 5,3% у трећем и 5,0% у четвртном тромесечју) уз успоравање раста бруто додате вредности.

Допринос тромесечном расту БДП-а
(у процентним поенима)



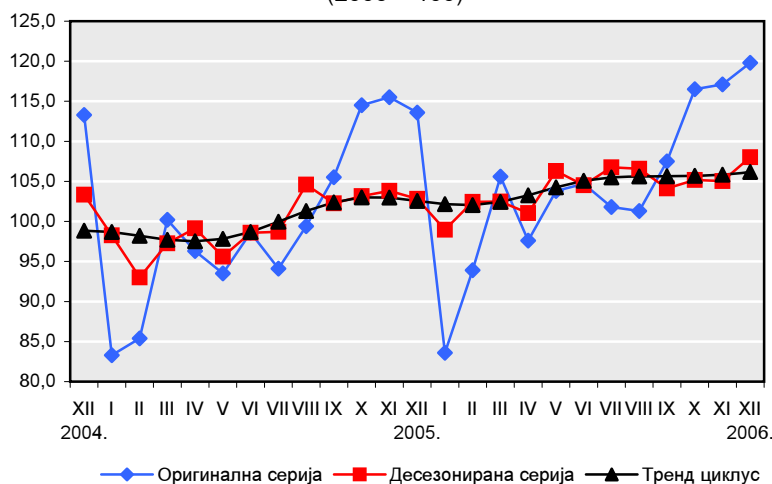
Извор: Народна банка Србије.

Са секторског становишта, највећи раст остварен је у сектору услуга, пре свега у **саобраћају и телекомуникацијама** (27,5%), највећим делом као последица пораста активности у телекомуникацијама, а затим и у **сектору финансијског посредовања**, где је стопа раста износила 17,5%, углавном као последица кредитне експанзије у прва два тромесечја⁵.

Индустријска производња, која има највеће учешће у формирању БДП-а (17,6%), и поред забележене високе стопе раста извоза исказала је тенденцију успоравања раста од другог тромесечја. При том је њена годишња стопа раста остварена на релативно високом нивоу (4,7%).

⁵ Допринос сектора саобраћаја и телекомуникација расту БДП-а је износио 2,5 п.п. Исти показатељ за сектор финансијског посредовања је износио 1 п.п.

Индустријска производња
(2005 = 100)



Извор: Народна банка Србије.

Посматрано *по секторима*, највећи пораст у односу на претходну годину забележен је у сектору прерађивачке индустрије (5,3%), а затим у сектору екстрактивне индустрије (4,1%), док је у сектору производње и дистрибуције електричне енергије остварен скромнији раст, 2,2%.

У оквиру **прерађивачке индустрије**, највећи пораст је остварен у производњи намештаја и разноврсних производа (65,5%), основних метала (22,7%), дуванских производа (11,3%) и код рециклаже (28,7%). Највећи пад у односу на претходну годину је забележен у производњи радио-апарата, телевизијске и комуникационе опреме (60,3%), као и у производњи канцеларијских и рачунских машина (18,9%).

У сектору **екстрактивне индустрије**, највећи пораст је остварен у вађењу руда неметала и камена (13,6%), док је највеће смањење забележено у сектору вађења руда метала (6,8%).

У **производњи и дистрибуцији електричне енергије, гаса и воде** остварено је повећање од 2,2%.

Посматрано према *економској намени*, највећи пораст је остварен код трајних производа за широку потрошњу (29,4%), затим интермедијарних производа (6,7%) и нетрајних производа за широку потрошњу (6,4%), док је најмањи пораст остварила производња енергије (2,5%). Производња капиталних производа забележила је пад од 10%. Захваљујући порасту индустријске производње, њен допринос расту БДП-а се повећао и износио је 0,9 п.п.

Залихе готових производа у индустрији су, према подацима званичне статистике, повећане за 4,6%. У оквиру тога, посебно су, због благе зиме, повећане залихе енергената (за 24%) и залихе интермедијарних производа (за 5,9%). С друге стране, залихе трајних потрошних добара су опале за 16,9%, што указује на раст реалне ефективне тражње за овим производима широке потрошње.

Пољопривредна производња је имала благи раст у односу на 2005. годину (1,6%) и скроман допринос расту БДП-а (0,2 п.п.). Раст је остварен у сточарству, а осетно је повећана и реална вредност откупа пољопривредних производа (19,4%). Производња у шумарству, мерена производњом шумских сортимената, такође је осетно повећана.

Рестриктивне мере монетарне политике, усмерене на успоравање раста агрегатне тражње, одразиле су се на кретање физичког обима **промета у трговини на велико и мало**. У овој области је, након врло високог међугодишњег раста обима промета у трговини на мало у 2005. години (21,0%), остварен раст од 7,7%.

Раст укупне трговине (на велико и мало) реално је повећан за 10,6%, а њен допринос расту БДП-а је износио 1 п.п.

Грађевинска активност је осетно повећана. Томе су погодовали и знатно повољнији временски услови, захваљујући којима је грађевинска сезона знатно продужена. Исто тако, евидентна је висока тражња станова и других грађевинских производа и услуга. У знатној мери су повећана и улагања у изградњу путева (државне инвестиције) и других инфраструктурних објеката. Према подацима званичне статистике, реална вредност изведених радова је повећана 11,8%, уз пораст броја часова рада за 1,1% и повећање продуктивности рада услед смањења регистрованог броја запослених у грађевинарству за 4,3%.

Број завршених станова је повећан за 30,6%, док је број незавршених станова опао за око 30%, с обзиром на сталну тражњу завршених станова.

Сектор грађевинарства је, и поред веома високе годишње стопе раста од 9,3%, остварио релативно скроман допринос стопи раста укупног БДП-а (0,3 п.п.).

Саобраћајна активност је повећана, а то се нарочито односи на друмски, железнички, телекомуникациони и градски саобраћај. Знатно умеренији раст је евидентиран у речном и ваздушном саобраћају.

Прелиминарно се процењује да је реални обим саобраћајних услуга повећан за око 10%, од чега теретни саобраћај за 15,4%, а путнички за 8,4%. Обим услуга мобилне телефоније, мерен бројем минута разговора, више је него удвостручен, а импулси фиксне телефоније су повећани за 5,3%.

Реални друштвени бруто производ саобраћаја, складиштења и веза је, према подацима званичне статистике, повећан за 27,5%, тако да је допринос ове делатности укупном БДП-у износио 2,5 п.п.

Туристички промет је био у порасту. Мерено бројем долазака, он је повећан за 1% (у оквиру тога број долазака страних туриста за 4%). Исто толико повећање је остварено и мерено бројем ноћења (у оквиру чега је број ноћења страних туриста повећан за 2%). Реални бруто друштвени производ у сектору **хотели и ресторани** је смањен (за 10,2%), као резултат знатног смањења активности у угоститељству (16,7%).

Запосленост и зараде

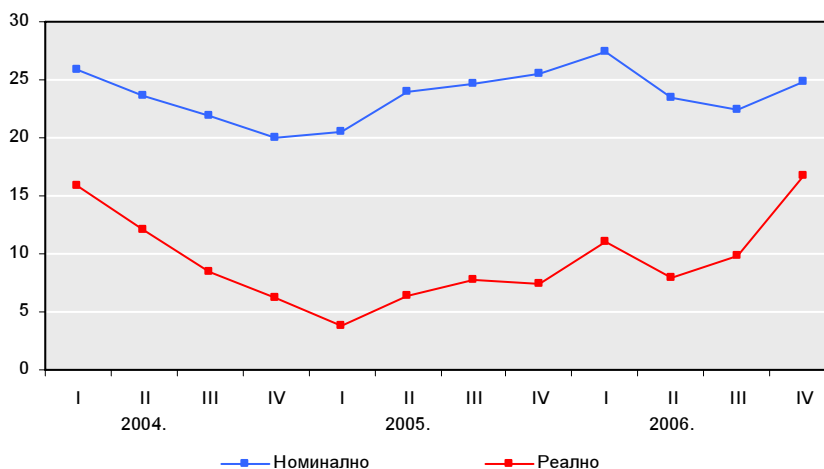
Зараде запослених

Просечна нето зарада у 2006. години је износила 21.754 динара, што је номинално за 24,4% више у односу на претходну годину. Трошкови живота су просечно порасли за 11,7%, па је остварен реални раст зарада од 11,4%. Свакако да је успоравање раста трошкова живота утицало на раст реалних зарада у односу на претходну годину.

Укупно исплаћена маса нето зарада, у узорку Републичког завода за статистику, номинално је већа за 15,5%, а реално за 3,4% него претходне године.

Зараде у јавном сектору су имале тренд раста и просечна исплаћена месечна нето зарада у овом сектору је износила 25.254 динара, или 8,2% реално више у поређењу с 2005. годином. Маса зарада у јавном сектору је номинално повећана за 15%, а реално за 2,9%. При том је брже расла маса зарада у образовању и култури, реално 6,9%, здравству и социјалном раду, реално 4%, затим у администрацији, реално 3,5%, и јавним локалним предузећима, реално 1,9%. Маса зарада запослених у јавним државним предузећима је реално опала за 1,2%.

Кретање просечних нето зарада
(међугодишњи раст, у %)



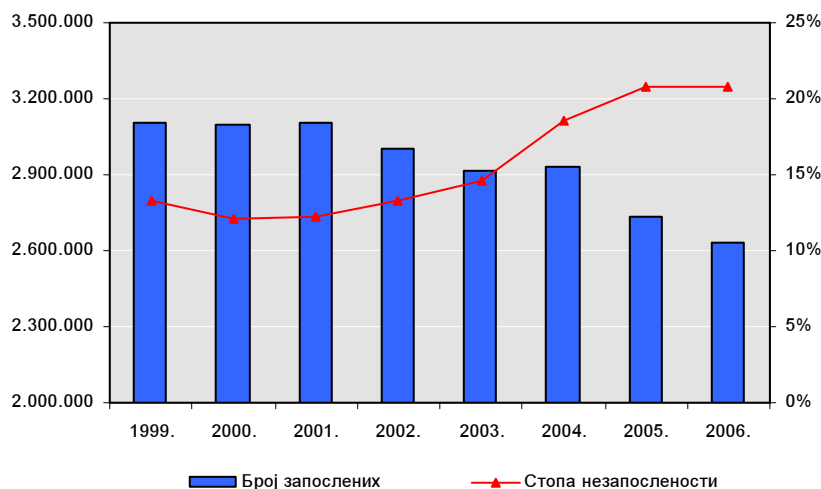
Извор: Народна банка Србије.

Јединични трошкови рада у индустрији смањени су за 1,1% у односу на 2005. годину, услед бржег раста продуктивности (14,2%) од реалних зарада (12,7%). У **прерађивачкој индустрији** јединични трошкови рада су били нижи за 1,9%, због бржег раста продуктивности (15,8%) од реалних зарада (13,6%).

Запосленост

Према подацима званичне статистике, укупан број запослених у 2006. години је у просеку износио 2.527,6 хиљада лица, што је за 4,8% мање него у претходној години. Стопа незапослености је са 25,3%, колико је била у 2005. години, порасла на 26,6%.

Запосленост



Извор: Народна банка Србије.

Незванична стопа незапослености, која се процењује на бази анкете о радној снази, забележила је незнатан пораст, са 20,8% у 2005. години на 20,9%. У 2006. години је засновано 631,5 хиљада радних односа, што је 17,6% више у односу на претходну годину. Број незапослених са евиденције који су засновали радни однос повећан је за 20,3%, а број запослених из радног односа за 15,4%.

Цене и курс динара

Кретање цена

Услед оштрих мера монетарне регулације, остварен је знатан пад инфлације. И укупна и базна инфлација забележиле си велики пад, са 17,7% и 14,5%, респективно, у 2005. на 6,6% и 5,9%, респективно, у 2006. Остварена инфлација је била нижа и од званично пројектоване укупне инфлације за 2006. годину у висини од 9,3%.

Паду инфлације допринеле су све три компоненте: базна инфлација, регулисане цене и цене пољопривредних производа.

Базна инфлација је, захваљујући рестриктивној монетарној политици, снижена са 14,5% у 2005. на 5,9% у 2006. години. Највећи пад забележен је у другој половини године, као последица високе номиналне апресијације динара према еврџу и, у мањој мери, пада светских цена нафте. У оквиру ове компоненте, највећи допринос расту цена на мало дали су: међумесни превоз путника (0,21 процентни поен), млевена кафа (0,18) и шећер (0,16). С друге стране, највећи допринос у правцу снижења инфлације дали су свињско месо (−0,11) и јестиво уље (−0,08).

Раст и доприноси цена на мало по компонентама у 2006.

	Стопе раста (у %)	Доприноси (проц. поени)
Укупно	6,6	6,6
Базна инфлација	5,9	3,0
Цене пољопривредних производа	6,2	0,2
Регулисане цене	7,4	3,4
Електрична енергија	11,7	0,8
Нафтни деривати	-0,4	0,0
Комунално-стамбене услуге	11,8	0,1
Услуге друштвене заштите	3,0	0,3
Саобраћајне услуге (регулисане)	10,9	0,2
ПТТ услуге	7,8	0,3
Цигарете	10,0	0,4
Лекови	7,8	0,2
Остало	18,9	0,6

Регулисане цене су забележиле пораст од 7,4% и допринеле су расту цена на мало са 3,4 процентна поена. У оквиру ове компоненте, највећи допринос расту цена на мало (0,8 п.п.) дала је електрична енергија, чија је цена у априлу повећана у просеку за 11,7%. Поред тога, значајнији допринос дале су цене цигарета (0,6), лекова (0,4) и ПТТ услуга (0,4).

За разлику од претходних година, цене нафтних деривата су забележиле пад од -0,4%, тако да су, после дуже времена, цене ових производа биле фактор успоравања инфлације, како директно, кроз учешће у ценама на мало, тако и индиректно, кроз пад трошкова производње и транспорта.

Цене пољопривредних производа, једна од компонената цена на мало, порасле су за 6,2% (допринос 0,2 п.п.), знатно ниже него у 2005, када су забележиле пораст од чак 36,1%.

Од осталих значајнијих показатеља раста цена, трошкови живота су порасли за 6,0%, цене произвођача у индустрији за 7,3%, цене произвођача у пољопривреди за 7,3%, а цене угоститељских услуга за 10,8%, мерено децембар на децембар.

Курс динара

Вредност динара је номинално порасла за 8,2% у односу на евро и 20,4% у односу на долар. Последњег дана децембра евро је вредео 79,00 динара, док је просечан номинални курс евра износио око 84 динара.

Будући да је динар у току последњег тромесечја номинално ојачао у односу на обе валуте које чине структуру “корпе валута” која улази у обрачун индекса **номиналног ефективног курса** (у коме је пондер за евро 70%, а за долар 30%), то је за резултат имало апresiasiју динара од 11,9%.

Номинална апresiasiја курса динара према евра, посебно изражена од средине године, може се објаснити високим суфицитом капиталног биланса, који је и у последњем тромесечју премашио потребе финансирања дефицита

текућих трансакција. Висок нето капитални прилив регистрован у четвртом тромесечју пре свега је последица високог прилива по основу страних директних инвестиција, капиталних трансакција, али и задуживања у иностранству, захваљујући повољнијим условима задуживања и прибављања средстава (по основу вишег кредитног рејтинга и смањења премије ризика). На такав прилив капитала утицале су и високе каматне стопе на домаћем тржишту, које су улагања у динарске инструменте чиниле веома атрактивним, посебно имајући у виду кретање девизног курса.

Народна банка Србије ће и убудуће, у складу с новим оквиром монетарне политике, интервенисати на девизном тржишту у ситуацијама када је потребно спречити превелике дневне осцилације курса, као и у случајевима угрожавања финансијске и ценовне стабилности. У прилог смањењу интервенција централне банке на састанку Међубанкарског девизног тржишта иде и чињеница да дневне осцилације кретања девизног курса не могу у кратком року озбиљније да угрозе остварење циљане инфлације. Повременим интервенцијама и постепеним повлачењем са девизног тржишта уједно ће се обезбеди јачање и повећати ефикасност главног инструмента монетарне политике у оквиру новоусвојеног режима таргетирања инфлације – референтне каматне стопе.

Од почетка године, удео Народне банке Србије у укупном промету на међубанкарском тржишту се знатно смањио (са 54,5% у јануару на 18,4% у децембру), што одражава тежњу и залагање централне банке за слободно формирање курса динара према евр, засновано пре свега на односу понуде и тражње девиза.

Уз апресијацију номиналног ефективног курса и бржи раст домаћих цена на мало од раста иностраних цена, **реални ефективни курс динара** је у 2006. години ојачао за 16,6%. Појединачно по валутама, динар је реално апресирао и према евр (13%) и према долару (25%).

Платни биланс

Текуће трансакције

Текуће трансакције су у 2006. години забележиле дефицит који је износио 3.656 милиона долара, односно 3.884 милиона долара без званичне помоћи. То представља повећање за 44,8%, односно 36,1% (са ефектима ПДВ-а у 2005. години) у односу на претходну годину. Услед таквих кретања је учешће текућег дефицита (без званичне помоћи) у БДП-у, са 10,8% у 2005. години, повећано на 12,2%.⁶

⁶ Пројекцијом платног биланса Србије за 2006. предвиђено је учешће текућег дефицита без званичне помоћи у БДП-у од 9,4%.

Платни биланс Србије¹⁾

(у милионима САД долара)

	2005.	2006.
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ – САЛДО	-2.224	-3.656
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ – САЛДО	-2.553	-3.884
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ СА ЕФЕКТОМ ПДВ-а – САЛДО	-2.853	-3.884
1. Салдо робне размене (1.1 – 1.2)	-5.290	-6.231
<i>Салдо робне размене са ефектом ПДВ-а</i>	-5.890	-6.231
1.1. Извоз робе	4.970	6.486
1.2. Увоз робе	-10.860	-12.716
<i>Оцењени ефекат увођења ПДВ-а</i>	-600	0
2. Салдо услуга (2.1 – 2.2)	-6	-62
2.1. Приходи	1.636	2.107
2.2. Расходи	-1.642	-2.169
3. Салдо робе и услуга (3.1 – 3.2)	-5.896	-6.292
3.1. Извоз робе и услуга	6.606	8.593
3.2. Увоз робе и услуга	-12.502	-14.886
4. Нето факторски трансфери (камате)	-324	-395
4.1. Наплаћене	98	194
4.2. Плаћене	-422	-589
5. Текући трансфери	3.367	2.803
<i>Оцењени ефекат увођења ПДВ-а</i>	300	0
6. Бесповратни трансфери	329	228
КРЕДИТНО-ФИНАНСИЈСКЕ ТРАНСАКЦИЈЕ – САЛДО	4.720	9.361
1. Капитални рачун – нето	0	843
2. Стране директне инвестиције – нето	1.550	4.387
3. Коришћење средњорочних и дугорочних кредита ²⁾	2.959	5.411
4. Отплате главнице дуга по средњорочним и дугорочним кредитима	-761	-1.432
5. Остало (превремене отплате главнице и камате)	0	-1.135
6. Кредити дати иностранству	-16	41
7. Краткорочни кредити и депозити – нето	400	189
8. Одложена плаћања по основу нафте и гаса	39	-96
9. Остали капитални прилив	423	1.158
10. Комерцијалне банке (повећање –)	126	-5
ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ³⁾	-469	-283
УКУПАН БИЛАНС	2.027	5.422
ФИНАНСИРАЊЕ (промене девизних резерви)	-2.027	-5.422
1. Народна банка Србије (повећање –) ²⁾	-2.027	-5.422

Извор: Народна банка Србије.

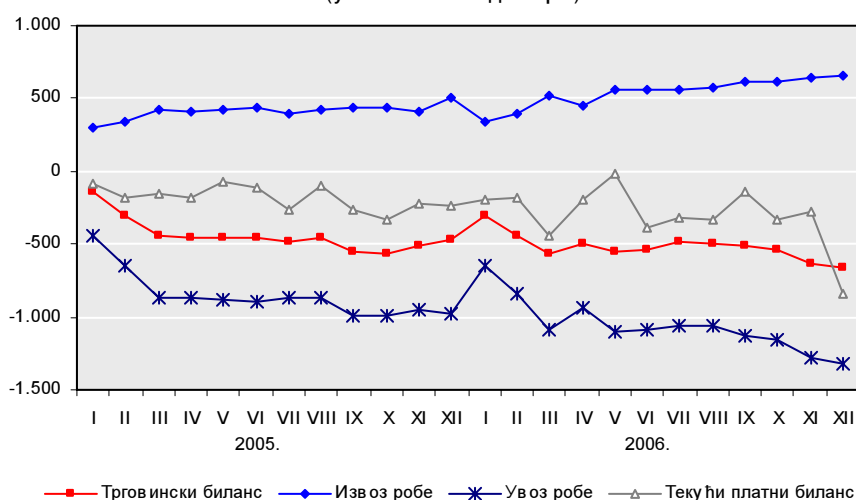
¹⁾ Аналитички посматрано, уколико се процењени ефекти увођења ПДВ-а на увоз робе и текуће трансфере укључе у 2005, учешће текућег дефицита (без званичне помоћи) у БДП-у је повећано са 10,8% у 2005. години на 12,2% у 2006.²⁾ Укључени кредити ММФ-а.³⁾ Грешке и пропуст обухватају: краткорочне трговинске кредите и грешке и пропусте у нето износу.

Дефицит текућег биланса је знатније повећан и поред сразмерно мање стопе раста робног дефицита (5,8%). Мања стопа раста робног дефицита је остварена под утицајем високог раста вредности извоза (30,5%) и релативно мањег повећања вредности увоза са ефектом ПДВ-а (17,1%).

У прва три тромесечја текући дефицит је имао умерено повећање (23,7%), искључиво због смањења прилива по основу текућих трансфера и нешто већих плаћања по основу камата, док је робни дефицит одржан на нивоу из истог периода 2005. До знатнијег раста текућег дефицита дошло је у четвртном тромесечју (61,4%) услед пораста робног дефицита (19,7%), као последице убрзања пораста увоза, знатнијег пада нето прилива по основу текућих трансфера и повећаног одлива по основу редовног плаћања камата.

Пораст текућег дефицита, нарочито у четвртном тромесечју, био је последица пре свега повећања укупне тражње, подстакнуте апресијацијом девизног курса динара, порастом јавних расхода, инвестиција и зарада.

Текући платни биланс и биланс спољне трговине
у 2005. и 2006.
(у милионима динара)



Извор: Народна банка Србије

Биланс робне размене

Дефицит трговинског биланса од 6.231 милион долара повећан је за 341 милион, или 5,8% у односу на 2005. годину, када је (укључујући ефекте ПДВ-а) износио 5.890 милиона долара. Увоз је повећан за 17,1%, а извоз за 30,5%⁷. Као резултат таквих кретања, покривеност увоза робе извозом повећана је за 5,2 процентна поена и износила је 51,0%, у односу на 45,8% у 2005. Трговински дефицит је у већој мери, за 17,4%, повећан са Заједницом Независних Држава (пре свега Русијом), а са земљама Европске уније за 6,7%.

Основне детерминанте раста извоза биле су ефекти приватизације, пораст извозних цена примарних производа и реструктурирање привреде, уз раст нових инвестиција.

Односи размене у робној трговини са светом били су позитивни (индекс 104,3), услед бржег раста јединичних вредности извоза од јединичних вредности увоза: 8,5% и 4,0%, респективно. Највећи раст извозних јединичних вредности забележили су: руде метала (89%), дувански производи

⁷Пројекцијом платног биланса Србије за 2006. предвиђен је бржи раст извоза од увоза (24,2% према 12,0%, респективно).

(105,9%), електричне машине и апарати (34,4%), основни метали (20,2%), деривати нафте (13,4%) и хемикалије и хемијски производи (12,7%). И поред побољшања квалитета извозних производа и раста нових инвестиција, у 2006. години нису забележене значајније промене структуре извозног сектора.

Посматрано по намени производа, највише је повећан извоз опреме, за 37,8%, производа за репродукцију, за 36,0%, и робе широке потрошње, за 19,7%. Најзначајнији обим извоза остварен је код производа од гвожђа и челика, обојених метала, поврћа и воћа, одеће, житарица, производа од метала, производа од каучука и машина. Највећи допринос расту извоза имали су обојени метали, гвожђе и челик, производи од метала, житарице, одећа, производи од неметалних минерала, погонске машине и уређаји, поврће и воће.

Посматрано по регионима, извоз је највише повећан у земље Европске уније, за 40%, и у Заједницу Независних Држава, за 34,9%.

Робна размена Србије по наменама
(у милионима САД долара)

	2005.	2006.	Промене	Индекси
Извоз	4.898	6.428	1.530	131,2
Репродукција	3.171	4.312	1.141	136,0
Опрема	270	372	102	137,8
Широка потрошња	1.457	1.744	287	119,7
Увоз	10.617	13.172	2.555	124,1
Репродукција	6.650	8.282	1.632	124,5
Опрема	1.662	2.055	393	123,6
Широка потрошња	2.305	2.835	530	123,0
Салдо	-5.719	-6.744	-1.025	117,9
Репродукција	-3.479	-3.970	-491	114,1
Опрема	-1.392	-1.683	-291	120,9
Широка потрошња	-848	-1.091	-243	128,7

Извор: Републички завод за статистику.

На раст вредности увоза, поред пораста домаће тражње, изразито је утицао и раст светских цена нафте и гаса. Јединичне вредности увоза, као индикатор повећања увозних цена, знатније су повећане за нафту и гас (21,9%), основне метале (19,0%), одевне предмете (9,9%) и производе од дрвета и плуте (9,0%).

Робна размена Србије по економским зонама

(у милионима САД долара)

	2005.	2006.	Промене	Индекси	Структура	
					2005.	2006.
Извоз	4.898	6.428	1.530	131,2	100,0	100,0
EU	2.411	3.375	964	140,0	49,2	52,5
CEEC	1.861	2.281	420	122,6	38,0	35,5
EFTA	41	52	11	126,8	0,8	0,8
CIS	324	437	113	134,9	6,6	6,8
Остале земље	261	283	22	108,4	5,3	4,4
Увоз	10.617	13.172	2.555	124,1	100,0	100,0
EU	5.242	6.396	1.154	122,0	49,4	48,6
CEEC	1.354	1.889	535	139,5	12,8	14,3
EFTA	137	138	1	100,7	1,3	1,0
CIS	2.149	2.580	431	120,1	20,2	19,6
Остале земље	1.735	2.169	434	125,0	16,3	16,5
Салдо	-5.719	-6.744	-1.025	117,9	100,0	100,0
EU	-2.831	-3.021	-190	106,7	49,5	44,8
CEEC	507	392	-115	77,3	-8,9	-5,8
EFTA	-96	-86	10	89,6	1,7	1,3
CIS	-1.825	-2.143	-318	117,4	31,9	31,8
Остале земље	-1.474	-1.886	-412	128,0	25,8	28,0

Извор: Републички завод за статистику.

Посматрано по намени производа, највише је повећан увоз производа за репродукцију, за 24,5%. Највеће учешће у увозу имали су нафта и деривати, друмска возила, гас, индустријске машине за општу употребу, електричне машине, апарати и уређаји (углавном бела техника), гвожђе и челик, обојени метали, електричне машине и апарати. При томе, највећи допринос порасту увоза дали су друмска возила, гас, нафта и деривати, електричне машине и апарати, пластичне материје и медицински и фармацеутски производи.

Посматрано по регионима, вредност увоза је највише повећана из земаља у транзицији централне и источне Европе, за 39,5%, и земаља Европске уније, за 22,0%.

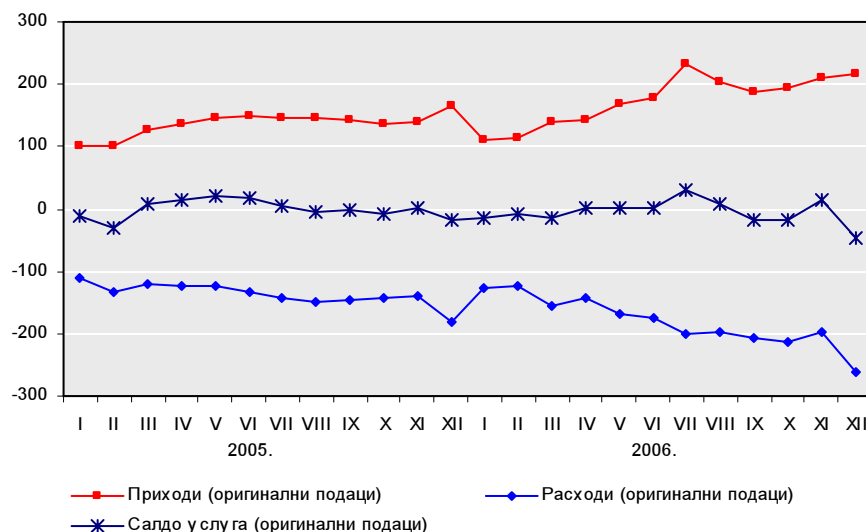
Најзначајнији спољнотрговински партнери и даље су: Немачка, Руска Федерација, Италија, Кина, Француска, Словенија и Хрватска и са њима је забележен дефицит (највећи је са Руском Федерацијом, због увоза нафте и гаса). Са Црном Гором, Босном и Херцеговином и Македонијом је остварен суфицит.

Биланс услуга и текућих трансфера

Биланс услуга је забележио повећање дефицита и он је износио 62 милиона долара, према дефициту од 6 милиона долара у 2005. Обим спољнотрговинске размене услуга је остварио пораст. Расходи за услуге су расли брже од раста прихода (32,1% и 28,8%, респективно), услед споријег раста прихода од расхода у области саобраћајних услуга, као и пораста расхода по основу осталих услуга, нарочито техничких, коришћења софтвера,

лиценци и патената и услуга консалтинга и рекламе. Успоравање динамике раста прихода од саобраћаја доводи се у везу с уласком Румуније и Бугарске у Европску унију, захваљујући чему је на њиховим границама време чекања на царинску процедуру скраћено. Пораст осталих расхода делом је последица трансфера добити у виду плаћања за неке врсте иностраних услуга.

Салдо услуга, приходи и расходи од услуга



Извор: Народна банка Србије.

Највећи девизни прилив је остварен од осталих услуга, 844 милиона долара, уз пораст од 61,4%, затим од саобраћаја, 442 милиона долара, уз пораст од 19,5%, и туризма, 398 милиона долара, уз раст од 29,2%. Највећи девизни расходи су остварени код осталих услуга (финансијских и других), 1.193 милиона долара, уз пораст од 39,0%, саобраћаја, 599 милиона долара, уз пораст од 25,6%, а затим туризма, 322 милиона долара, са порастом од 23,8%.

Нето факторски трансфери (редовне камате на иностране кредите) имали су негативан салдо од 395 милиона долара, што је за 71 милион више у односу на прошлогодишњи ниво. Плаћене редовне камате од 589 милиона долара су повећане за 39,6%, док су наплаћене камате, од 194 милиона долара, готово удвостручене у односу на претходну годину, углавном услед високог раста девизних резерви Народне банке Србије.

Дефицит биланса робе и услуга и камата, посматрано укупно, покривен је у мањој мери (за 12,2 процентна поена) него у 2005. нето приливом средстава по основу текућих трансфера. Нето текући трансфери од 2.803 милиона долара су смањени пре свега због смањења нето прилива по основу мењачких послова и дознака, нарочито у четвртном тромесечју. То објективно није била последица смањења прилива од дознака него веће куповине девиза и њиховог полагања на штедњу, која је у 2006. години повећана за 64,3%.

Бесповратни трансфери, тј. званична помоћ, смањени су са 329 милиона долара у 2005. на 228 милиона долара.

Биланс капитала и финансијских трансакција

Биланс капиталних и финансијских трансакција је достигао рекордан суфицит, који је износио 9.361 милион долара и готово је удвостручен у односу на 2005. годину. Од тога, 9%, или 843 милиона долара, потиче од нето прилива у капиталном билансу, углавном од продаје лиценци мобилне телефоније.

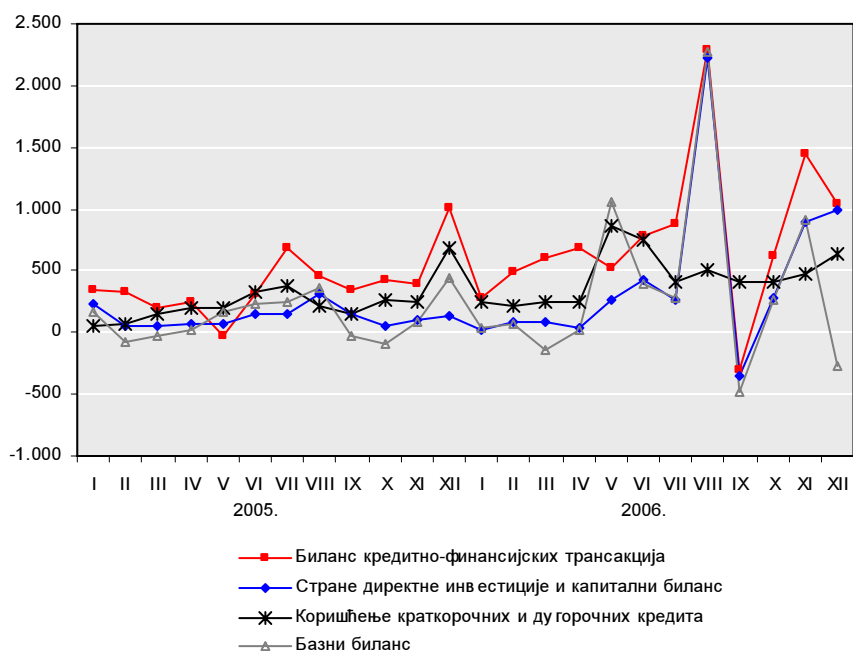
Стране директне инвестиције (тренутно по основу приватизације) остварене су у највећем износу од почетка транзиционог периода, достигавши 4.387 милиона долара, или 2.837 милиона више него у 2005. години. Тиме је учешће страних директних инвестиција у БДП-у повећано са 5,9% у 2005. на око 13,8%, с тим што су оне први пут премашиле текући дефицит. У њиховој структури и даље је највеће учешће улагања у финансијски сектор (36,8%), услед значајног обима докапитализације банака. Докапитализација у банкарском сектору је реализована у другој половини године, након што је Народна банка предузела мере којима је обавезна резерва проширена на инострано задуживање и уведена обавеза усклађивања капитала са потраживањима банака. На другом месту се налази учешће улагања у услуге телекомуникација (28,9%), пре свега оператора мобилне телефоније. За разлику од ранијих година, осетно је повећано учешће улагања у индустрију (18,2%) како захваљујући приватизацији, тако и повећању нових инвестиција.

Већи прилив капитала је појачао притисак на девизно тржиште у правцу апresiasiје девизног курса динара, што је захтевало, нарочито у четвртм тромесечју, да Народна банка Србије повећа откуп девиза. То је, с друге стране, допринело смањењу притиска на ефективно коришћење дугорочних кредита.

Коришћење дугорочних кредита из иностранства је износило 5.411 милиона долара и повећано је за 2.452 милиона долара. При томе је готово половина повећања била намењена издвајању обавезне резерве код Народне банке Србије.

Пораст нове девизне штедње (без међувалутних промена) износио је 1.512 милиона долара, што је за 64,3% више у односу на пораст забележен у 2005. години. Коришћење краткорочних кредита и депозита је смањено за 211 милиона долара, као ефекат предузетих мера Народне банке Србије.

На страни одлива средстава, редовне отплате главнице иностраног дуга по средњорочним и дугорочним кредитима су износиле 1.432 милиона долара и повећане су за 88,2% у односу на претходну годину. Уз то, захваљујући повећаном приливу капитала, превремено су отплаћене главница и камате ММФ-у и Светској банци у износу од 1.135 милиона долара. Отуда је и учешће отплата главнице иностраног дуга у БДП-у повећано са 2,9% у 2005. на 8,1% у 2006. години.

Компоненте биланса капитала и базни биланс
у 2005. и 2006.

Извор: Народна банка Србије.

Базни биланс, дефинисан као текући биланс увећан за стране директне инвестиције и коришћење средњорочних и дугорочних кредита и умањен за отплате главнице по средњорочном и дугорочном дугу, током трећег тромесечја био је у суфициту, да би у четвртм забележио знатан дефицит као последица прилива од иностраних улагања и смањења потребе за новим иностраним задуживањем.

Захваљујући иностраним улагањима, значајно су повећане девизне резерве Народне банке Србије, за 5.422 милиона долара без међувалутних промена, односно номинално за 6.045 милиона долара.

Положај Србије на међународном финансијском тржишту, на коме су каматне стопе и даље на ниском нивоу (мада уз тенденцију извесног пораста), додатно је побољшан⁸. Међутим, Србија се још увек оцењује као земља са високим политичким ризиком, док су домаће банке први пут добиле званичан међународни рејтинг. То ће, с једне стране, омогућити коришћење иностраних кредита по нижим каматним стопама и допринети даљем смањењу каматних стопа у земљи, а, с друге, захтева прилагођавање јавне потрошње како би се сузбио даљи раст текућег дефицита и спољне задужености.

Пројекција за 2007. годину

Пројекцијом платног биланса за 2007. годину⁹ утврђен је бржи пораст извоза робе, 35,5%, у односу на раст увоза робе, 27%, односно пораст извоза робе и услуга за 34,2% и увоза робе и услуга за 26,9%.

⁸ BB +, оцена Standard&Poors-a и Fitch-a.

⁹ Пројекција платног биланса Србије за 2007. годину, као аналитичка подлога монетарне политике, полази од потребе одржавања стабилности девизног курса динара, смањивања стопе инфлације на 6% и пораста БДП-а од 5%.

При томе би коришћење средњорочних и дугорочних кредита требало да износи укупно 4.750 милиона долара. Тиме би се створила могућност за одржање учешћа дефицита текућих трансакција (без бесповратних трансфера) у БДП-у на нивоу од 12,2%, уз смањивање релативног односа спољне задужености према БДП-у, и пораст девизних резерви Народне банке Србије од 2.425 милиона долара.

Финансирање државе (финансијски резултат, јавни дуг, унутрашњи и спољни)

Укупни консолидовани приходи¹⁰ (који, поред републичких, укључују и приходе на осталим нивоима власти и приходе организација обавезног социјалног осигурања), према проценама Народне банке Србије, износили су 840,2 милијарде динара, а укупни консолидовани расходи са донацијама 919,2 милијарде динара. Тиме је на консолидованом нивоу у 2006. години остварен дефицит¹¹ од 50,1 милијарду динара. Разлог за такав фискални резултат је пре свега отплата домаћег дуга, која је износила 36,6 милијарди динара, а затим и исплата камата по основу дуга, која је износила 34,6 милијарди динара. У односу на 2005. годину, износ укупних консолидованих прихода номинално је повећан за 16,6% (3,4% реално), а износ укупних консолидованих расхода за 23,4% (9,5% реално).

Ниво јавне потрошње у односу на БДП је порастао у односу на претходну годину, тако да укупни консолидовани приходи износе 40,4% БДП-а, укупни консолидовани расходи 44,2% БДП-а, а дефицит, обрачунат према стандардној методологији, 2,5% БДП-а.

Методологија обрачуна фискалног резултата коју примењује Министарство финансија Републике Србије у расходе не укључује отплату дуга (ни домаћег ни страног) и нето расходе по основу набавке финансијске имовине и давања кредита, а у укупне приходе укључује и донације, што је разлог да се том методологијом за 2006. годину добија повољнији резултат – фискални суфицит од 2,2 милијарде динара.

Што се тиче измена законодавства у области финансија, у 2006. години, на предлог Министарства финансија, усвојено је укупно 12 закона, и то: Закон о изменама и допунама Закона о буџетском систему, Закон о финансирању локалне самоуправе, Закон о слободним зонама, Закон о изменама и допунама Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, Закон о девизном пословању, Закон о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, Закон о инвестиционим фондовима, Закон о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, Закон о рачуноводству и ревизији и Закон о преузимању акционарских друштава.

¹⁰ Консолидација подразумева одузимање и на приходној и на расходној страни трансфера између различитих нивоа власти, те прихода по основу доприноса на фонд зарада запослених у буџетским организацијама.

¹¹ При обрачуна фискалног резултата коришћена је стандардна методологија, која подразумева искључивање донација (1,5 милијарди динара) из укупних фискалних прихода и искључивање отплате страног дуга (16,6 милијарди динара) из укупних фискалних расхода. Такође, из обрачуна резултата је изостављен износ од 13,8 милијарди динара, који се односи на расход по основу превремене отплате камата на спољни дуг.

Од посебног је значаја за монетарну политику Народне банке Србије Закон о девизном пословању, који представља даљи корак у правцу либерализације тржишта новца и капитала.

Примања и издаци консолидованог буџета Републике Србије		
(у млн динара, методологија Народне банке Србије и методологија Министарства финансија)		
	2005.	2006.
I. УКУПНА ПРИМАЊА	720.494,5	840.180,4
ТЕКУЋИ ПРИХОДИ	708.413,3	828.356,1
1. Порески приходи	632.637,9	743.887,9
1.1. Порез на доходак, добит и капиталне добитке	104.590,4	136.909,2
1.2. Порез на додату вредност	216.006,9	225.137,1
1.3. Акцизе	71.275,2	81.619,4
1.4. Порез на међународну трговину и трансакције	38.964,7	45.266,9
1.5. Порез на имовину	14.480,0	18.109,4
1.6. Остали порески приходи	9.712,0	12.178,4
1.7. Доприноси за обавезно социјално осигурање	177.608,6	224.667,4
2. Непорески приходи	75.775,4	84.468,2
3. Капитални приходи	8.995,7	10.360,6
4. Донације	3.085,5	1.463,7
II. УКУПНИ ИЗДАЦИ БЕЗ ОТПЛАТЕ СТРАНОГ ДУГА	731.460,0	902.603,0
II.a. ТЕКУЋИ РАСХОДИ	652.294,7	777.802,8
1. Расходи за запослене	170.912,2	190.501,9
2. Коришћење робе и услуга	104.308,9	120.049,5
3. Отплата камата	17.746,9	34.618,7
4. Субвенције	54.880,0	55.541,1
5. Права из социјалног осигурања	272.482,0	326.768,6
6. Остали расходи	31.964,6	50.322,9
II.b. КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	45.704,0	74.015,8
II.v. ИЗДАЦИ ПО ОСНОВУ ДАТИХ КРЕДИТА И НАБАВКЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ МИНУС ПРИМАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈА ФИН. ИМОВИНЕ И ОТПЛАТЕ КРЕДИТА	5.730,5	10.895,7
II.g. ПРИМАЊА ОД ЗАДУЖИВАЊА	-	-
1. Примања од домаћих задуживања		
2. Примања од иностраног задуживања		
II.d. ОТПЛАТА ГЛАВНИЦЕ	29.270,2	56.496,9
1. Отплата главнице домаћим кредиторима	27.730,7	39.888,7
2. Отплата главнице страним кредиторима	1.539,5	16.608,2
III. БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ (БУЏЕТСКИ СУФИЦИТ) (I – II – I.4)	-14.051,0	-50.086,3
ПРИМАРНИ СУФИЦИТ (ДЕФИЦИТ) (укупни приходи умањени за наплаћене камате минус укупни расходи умањени за плаћене камате)	3.695,9	-29.267,7
IV. БУЏЕТСКИ СУФИЦИТ (I – II.a – II.b)	22.495,7	2.161,8
ПРИМАРНИ СУФИЦИТ (ДЕФИЦИТ) (укупни приходи умањени за наплаћене камате минус укупни расходи умањени за плаћене камате)	4.748,9	22.980,5
V. ПРОМЕНА СТАЊА НА РАЧУНУ (IV + II.v + II.g – II.d)	-1.044,0	-43.439,4
VI. НЕТО ФИНАНСИРАЊЕ (II.v + II.g – II.d – V = – IV)	-22.495,7	-2.161,8

Стање **укупног јавног дуга** на дан 31. децембра 2006. године износило је 14.741,8 милиона долара (односно 884,15 милијарди динара по средњем курсу на тај дан). У укупном јавном дугу, стање унутрашњег јавног дуга износило је 5.054,16 милиона долара (или 303,13 милијарди динара), а стање индиректних обавеза 1.013,53 милиона долара (односно 60,79 милијарди динара).

Спољни јавни дуг укључује дуговања према страним кредиторима: ИБРД, ИДА, ЕИБ, Париском и Лондонском клубу, владама страних држава, ММФ-у и Еурофими. За последње две организације износи дуговања се у евиденцији Министарства финансија не наводе, па се износи укупног спољног дуга утолико разликују.

У **унутрашњем јавном дугу**, 84,4% отпада на стару девизну штедњу, 5,51% на дугорочне хартије од вредности Народне банке Србије, 4,95% на обавезе по основу неисплаћених пензија, док се остатак односи на краткорочне хартије од вредности, ранији зајам за привредни препород и јавни дуг федерације.

Под индиректним обавезама подразумевају се гаранције које је Влада Републике Србије дала за кредите јавних предузећа.

Стање укупног јавног дуга у односу на 31. децембар 2005. године умањено је за 4,66%, стање унутрашњег дуга за 0,32%, стање спољног дуга за 5,69%, док је стање индиректних обавеза увећано за 29,11%.

На име главнице домаћег дуга исплаћено је 39,89 милијарди динара (19,72 милијарде по основу старе девизне штедње и 20,17 милијарди по основу дуга пензионерима), а на име главнице спољног дуга 16,61 милијарда динара. На име камата на унутрашњи дуг исплаћено је 4,43 милијарде динара, а на име камате на спољни дуг 30,19 милијарди динара, од чега се на превремене отплате камата на спољни дуг односи 13,8 милијарди динара.

Девизне резерве и спољни дуг

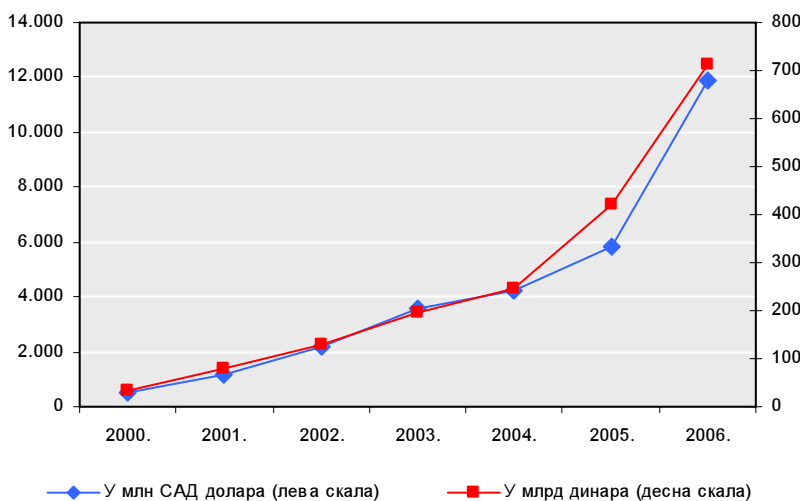
Девизне резерве Народне банке Србије

Девизне резерве Народне банке Србије повећане су са 5.842,8 милиона долара на крају 2005. на 11.887,5 милиона долара на крају 2006. године. Стопа раста девизних резерви изражених у доларима износила је 103,5%.

Изражено у динарима, девизне резерве су повећане са 422 на 713 милијарди, или 69%. Нижа стопа раста у односу на стопу раста девизних резерви изражених у доларима последица је номиналне апresiasi динара према долару у 2006, као и међувалутних промена у структури дуга и промена курсева.

Изражено у еврима, девизне резерве су 31. децембра износиле 9.024,8 милиона и такав ниво обезбеђује покривеност новчане масе М1 од 356,3%.

Девизне резерве НБС



Извор: Народна банка Србије.

Рекордном повећању девизних резерви највише је допринео прилив од приватизације, 2.647,6 милиона долара. Као ефекат мера Народне банке Србије у погледу повећања стопе обавезне резерве банака на краткорочне и дугорочне кредите из иностранства, у склопу поштравања рестриктивности монетарне политике, као и докапитализације услед уведене обавезе да ускладе капитал са кредитним пласманима, банке су у по основу обавезне девизне резерве издвојиле 1.875,6 милиона долара.

Нето девизни прилив по основу мењачких послова износио је 2.170,2 милиона долара, или за 118,5 милиона долара мање него у 2005. години, с обзиром на то да је током године започет процес преношења тих послова на банке.

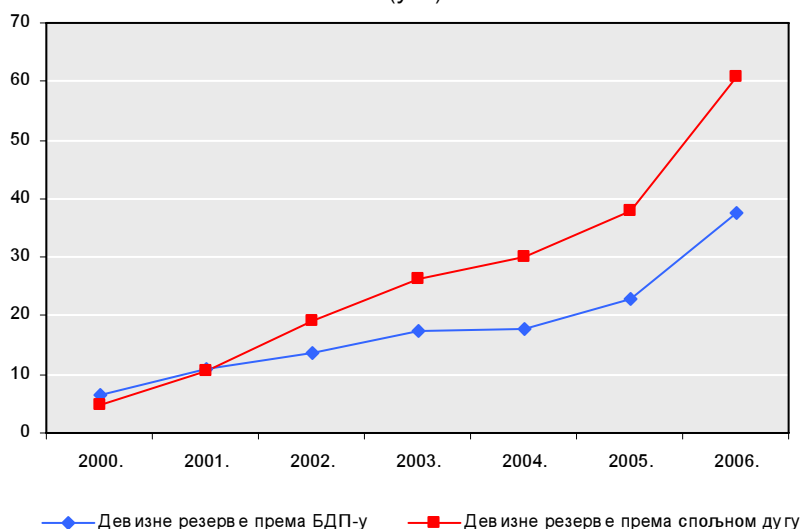
Већи девизни прилив, у износу од 432,0 милиона долара, остварен је по основу обављања привременог платног промета са Црном Гором и Косовом и Метохијом.

По основу коришћења кредита за Републику Србију преко Народне банке остварен је прилив од 143,9 милиона долара, а по основу повлачења последње транше Аранжмана за продужено финансирање од ММФ-а прилив од 89,8 милиона долара.

Висок ниво девизних резерви Народне банке Србије омогућио је да се у току године, поред доспелих обавеза према инокредиторима у износу од 424,4 милиона долара, измири и превремена отплата дуга према ММФ-у, 711,0 милиона долара, и према Светској банци, 423,0 милиона долара.

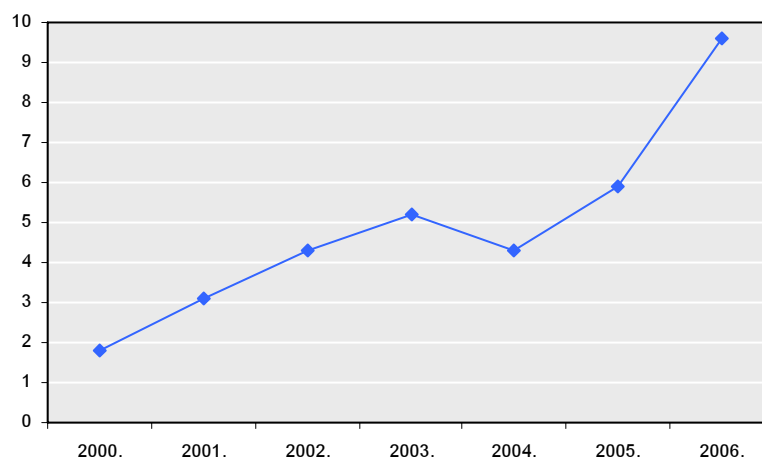
У току године, Народна банка Србије је на Међубанкарском девизном тржишту била нето продавац девиза у износу од 254,7 милиона долара (продала је 915,7 милиона, а купила 661,0 милион).

По основу старе девизне штедње и зајма за привредни препород из девизних резерви је исплаћено 289,6 милиона долара.

Девизне резерве НБС према изабраним агрегатима
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

Девизне резерве Народне банке Србије су повећане са нивоа од 22,8% БДП-а, крајем 2005, на 37,5% БДП-а на крају 2006. године. У односу на спољни дуг, ниво девизних резерви повећан је са 37,8%, на крају 2005. године, на 60,6%.

Број месеци увоза робе и услуга који
покривају девизне резерве НБС

Извор: Народна банка Србије.

Док је ниво девизних резерви крајем 2005. године покривао шестомесечну просечну вредност увоза из те године, у 2006. је покривеност увоза робе и услуга повећана на готово десет месеци.

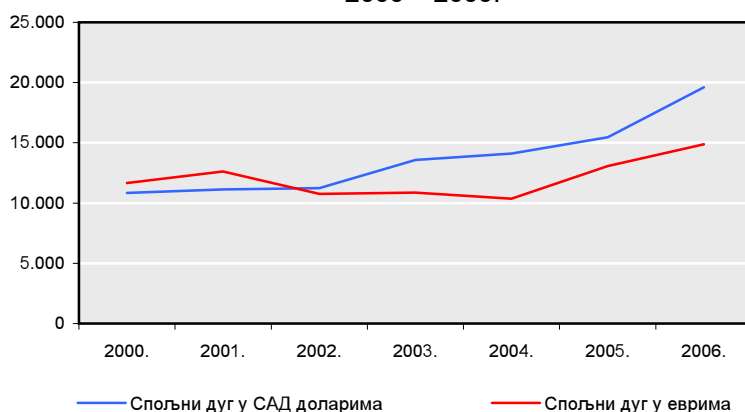
Спољни дуг у периоду од 2000. до 2006. године

Укупан спољни дуг Републике Србије крајем 2006. године је износио 19.606 милиона долара. У периоду од 2000. до 2006. године спољни дуг у доларима је растао по просечној годишњој стопи од 11%, док је просечан годишњи раст спољног дуга израженог у еврима износио 5%.

Укупан спољни дуг у доларима номинално је повећан за 81%. На то је утицало повећање задужења приватног сектора, али и смањење вредности долара у односу на евро. Када се искључи ефекат курсних разлика, укупан дуг у доларима је у 2006. повећан за 56% у односу на 2000. годину.

Учешће дугорочног спољног дуга у укупном дугу Републике Србије крајем 2006. је износило 92%, а крајем 2000. године 89%.

Спољни дуг Републике Србије у периоду
2000 – 2006.

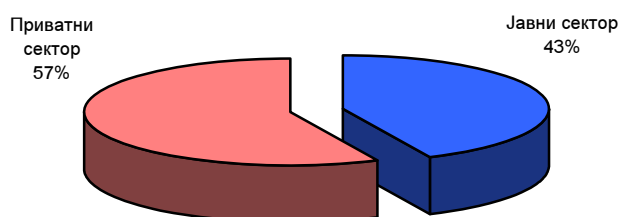


Извор: Народна банка Србије.

Спољни дуг у доларима је у 2006. години порастао за 27% у односу на 2005. Када се искључи утицај курсних разлика, спољни дуг у доларима је порастао за 18%. Пад вредности долара према евр у 2006. години од 10% утицао је да пораст дуга у еврима износи 14%.

Структура спољног дуга по секторима

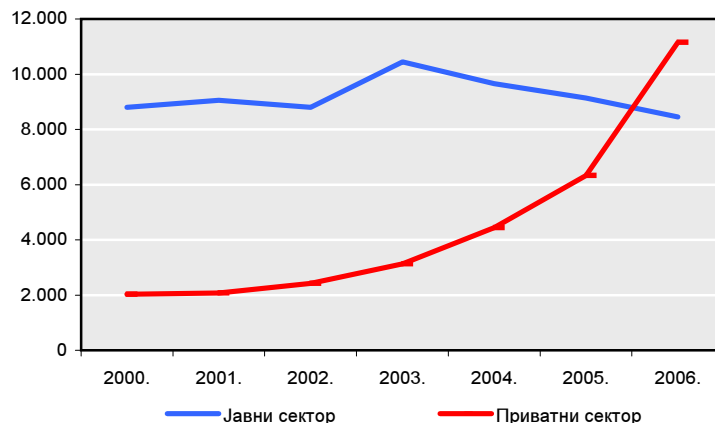
Структура спољног дуга по секторима
(стање на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

Крајем године дуг јавног сектора износио је 8.457 милиона долара или 43% укупног дуга. У односу на крај 2000. године, учешће јавног дуга у укупном дугу је смањено за 38%, као последица отписа дуга према повериоцима Париског и Лондонског клуба, превремене отплате дуга према ММФ-у и IBRD-у, али и високог задуживања приватног сектора.

Секторска подела спољног дуга Србије
у периоду 2000 – 2006.

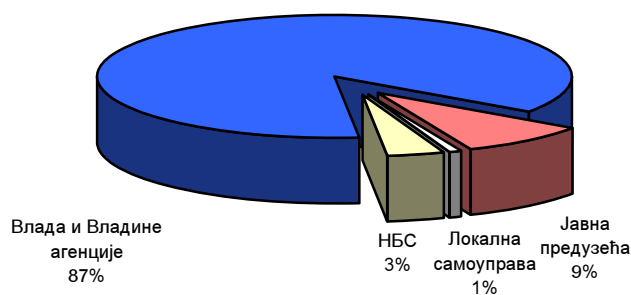


Извор: Народна банка Србије.

Дуг јавног сектора је смањен за 7% у односу на крај 2005. године услед реализације другог дела отписа дуга према Париском клубу поверилаца од 15%, превремене отплате дуга према Међународном монетарном фонду и према Међународној банци за обнову и развој.

У 2006. години закључена су и два споразума о задужењу Републике Србије. Реч је о зајму од 12 милиона евра који је одобрио KfW, Франкфурт на Мајни, за пројекат реконструкције система грејања у Србији, и зајму од 80 милиона евра који је одобрила Европска инвестициона банка за пројекат реконструкције клиничких центара у Србији. Закључени су такође и уговори о гаранцији између Републике Србије и Европске банке за обнову и развој у износу од 60 милиона евра, као и Европске инвестиционе банке у износу од 80 милиона евра ради финансирања ЈП „Железнице Србије“.

Структура дуга јавног сектора по врсти дужника
(стање на дан 31. 12. 2006)



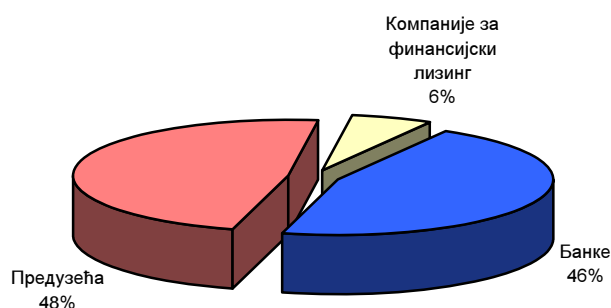
Извор: Народна банка Србије.

У структури јавног дуга, на крају године доминантно учешће је имало директно задужење Владе и Владиних агенција, у износу од 87%. Учешће дуга јавних предузећа је износило 9%, дуга Народне банке Србије 3% и локалне самоуправе 1%.

Спољни дуг приватног сектора је износио 11.149 милиона долара, или 57% укупног дуга, и у односу на крај 2005. године порастао је чак за 76%. У оквиру приватног дуга, дуг банака је учествовао са 46%, дуг предузећа са 48%, а дуг компанија за финансијски лизинг са 6%. На пораст приватног дуга највише је утицало повећање задужености банака, у износу од 97%, док се дуг предузећа и компанија за финансијски лизинг повећао за 61%.

Доношење Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије 8. маја условило је знатан пораст коришћења дугорочних кредита банкарског сектора у мају и јуну, када је оно износило више од 50% укупних годишњих коришћења тих кредита. То је утицало и на смањење дуга по краткорочним банкарским депозитима и кредитним линијама, који је у мају био два пута мањи у односу на април. Банке су на тај начин краткорочне изворе финансирања замениле дугорочним.

Структура приватног дуга по врсти дужника
(стање на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

Више од 28% укупних задужења предузећа у 2006. години односи се на кредите узете код иностраних банака и финансијских институција ради превремене отплате динарских кредита узетих код домаћих банака. На тај начин су предузећа домаће изворе финансирања заменила иностраним, под повољнијим условима.

Компаније за финансијски лизинг су смањиле коришћење иностраних кредита за 9%, под утицајем политике обавезне резерве Народне банке Србије.

Структура спољног дуга по кредиторима

Учешће дуга према међународним финансијским организацијама у укупном дугу је са 20%, колико је износило 2000. године, повећано на 24% крајем 2006. Повећање дуга је највећим делом последица утицаја курсних разлика, али и коришћења кредита закључених у посматраном периоду.

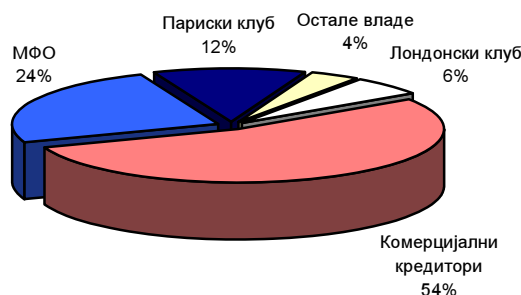
Учешће дуга према владама Париског клуба поверилаца у укупном дугу смањено је са 36%, колико је износило крајем 2000. године, на 12%, крајем 2006. године с обзиром на реализовани отпис дуга од 66%.

Учешће дуга према Лондонском клубу поверилаца је у укупном дугу смањено са 21%, на крају 2000. године, на 6%, на шта је утицао отпис дуга од 62%.

Међутим, пад вредности долара у односу на евро умањио је ефекат отписа дуга према Париском и Лондонском клубу.

Учешће дуга према осталим владама, који се односи на нерегулисани дуг према Кини, Либији и Кувајту, у укупном дугу износи 4% и није се значајно променило у односу на крај 2000. године.

Структура дуга према врсти инокредитора
(стање дуга на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

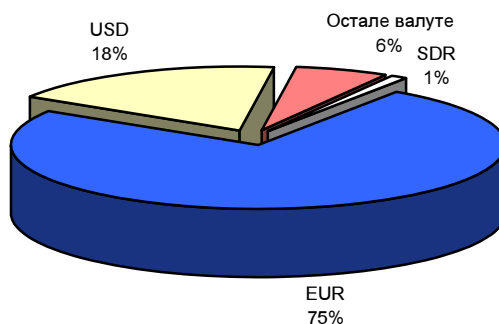
Највећа промена у структури дуга према инокредиторима јесте пораст учешћа дуга према осталим страним кредиторима, које је крајем 2000. године износило 18%, а крајем 2006. 54%. Око 10% тог дуга односи се на нерегулисани дуг по кредитима закљученим пре децембра 2000. године, према комерцијалним банкама, осталим финансијским институцијама, мешовитим банкама и добављачима.

Валутна структура спољног дуга

У периоду од 2002.¹² до 2006. године у валутној структури дуга учешће дуга у еврима је повећано за 30%, док је учешће дуга у доларима смањено за 23%. Учешће дуга у обрачунској јединици SDR (специјална права вучења) смањено је за око 4%. У току последње три године повећано је задужење приватног сектора у швајцарским францима и јенима, услед ниских каматних стопа ових валута на светском тржишту.

Крајем године, од укупног спољног дуга Србије 75% чини дуг у еврима, 18% дуг у доларима, 1% дуг у SDR, 2% дуг у швајцарским францима, 3% дуг у јапанским јенима и 1% у осталим валутама.

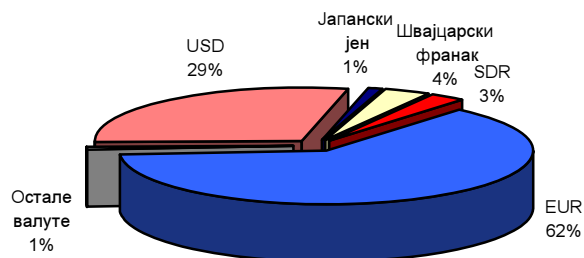
Валутна структура спољног дуга
(стање дуга на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

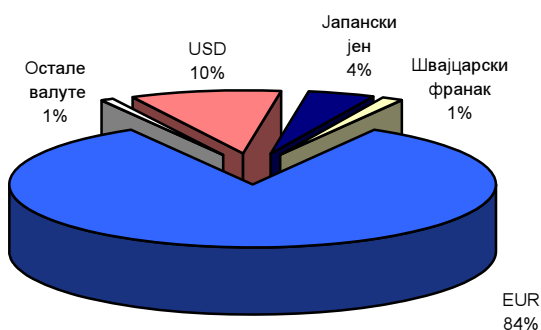
¹² Период посматрања кореспондира са увођењем валуте евро у Европској унији.

Валутна структура дуга јавног сектора
(на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

Валутна структура дуга приватног сектора
(стање на дан 31. 12. 2006)



Извор: Народна банка Србије.

Коришћење и отплате иностраних кредита у 2006. и пројекција за 2007. годину

Укупно коришћење иностраних кредита у 2006. години износило је 5.374 милиона долара. Од тога се на кредите јавног сектора односи 8%.

По основу главнице отплаћено је укупно 2.234 милиона долара, с тим што се на отплате главнице дуга јавног сектора односи 49%. По основу камате отплаћено је 792 милиона долара, у оквиру чега се на јавни сектор односи 70%.

Укупне доспеле а неизмирене обавезе по основу главнице износиле су 2.422 милиона долара. Од тога су доцње по главници дуга јавног сектора износиле 27%, а односе се на Кину, Либију, Кувајт, нерегулисани део дуга према Лондонском клубу и клириншки дуг према бившој Чехословачкој.

Планирано укупно коришћење дугорочних иностраних зајмова за 2007. годину износи 4.750 милиона долара. При том се 586 милиона односи на дугорочне зајмове јавног сектора, а 4.164 милиона на кредите приватног сектора.

У 2007. години укупно планирана плаћања по основу главнице износе 2.873 милиона долара, од чега се 370 милиона односи на отплату главнице дуга јавног сектора. По основу камате планирано је да се укупно отплати 676 милиона долара, с тим што се на отплату камате дуга јавног сектора односи 273 милиона долара.

Спољни дуг Републике Србије према кредиторима¹⁾
(износ у милионима САД долара)

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
А. ДУГОРОЧНИ И СРЕДЊОРОЧНИ ДУГ							
Међународне финанс. орг.	2.206,0	2.415,4	3.355,5	4.533,5	5.088,9	4.721,6	4.775,7
IMF	152,0	272,4	564,8	913,2	961,9	866,4	244,3
IBRD	1.538,0	1.601,7	1.893,3	2.269,8	2.471,8	2.132,9	2.128,6
IDA	0,0	0,0	167,8	273,1	432,3	467,7	550,4
Eurofima	120,0	122,3	147,9	156,4	160,3	161,1	168,8
IFC	106,0	135,1	169,7	239,5	118,6	73,5	210,0
EIB	256,0	49,3	107,3	194,8	281,9	325,8	509,8
EC – Европска заједница	0,0	197,5	233,4	324,8	353,7	323,6	360,0
MIB ³⁾	10,0	11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EBRD	0,0	2,0	44,2	131,5	279,5	349,1	503,7
Eurofond – CEB	24,0	24,3	27,1	30,3	28,9	21,5	32,6
EFSE							67,6
Владе и владине агенције	4.357,2	4.344,1	3.100,0	3.429,4	3.689,5	3.679,6	3.131,1
Париски клуб	3.886,6	3.791,7	2.516,2	2.808,9	3.016,0	2.945,1	2.351,0
- консолидовани дуг ⁴⁾	3.872,5	3.776,0	2.431,9	2.658,8	2.805,9	2.581,1	2.093,4
- дуг закључен после 20. 12. 2000.	14,1	15,7	84,2	150,1	210,2	364,0	257,6
Остале владе ²⁾	470,6	552,4	583,9	620,4	673,5	734,5	780,1
Кина	160,0	224,2	240,7	257,9	277,2	296,9	318,3
Либија	32,9	34,5	36,2	38,1	40,0	42,0	44,1
Кувајт	277,7	293,7	306,9	318,0	328,9	345,5	369,5
Пољска	0,0	0,0	0,0	6,5	27,3	49,8	48,0
Хрватска	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1
Лондонски клуб – регулисани дуг ⁵⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	1.080,0	1.075,6	1.075,6
Лондонски клуб – нерегулисани дуг ⁶⁾	2.267,2	2.299,5	2.442,3	2.737,9	83,6	87,9	72,0
Остали кредитори	637,2	857,0	1.129,0	1.636,0	2.975,6	4.282,1	8.788,3
Б. КРАТКОРОЧНИ ДУГ	1.153,0	1.025,7	1.020,2	1.055,7	998,6	1.514,0	1.657,2
Гас (и нафта ⁷⁾) закључно с мајем 2004)	490,0	502,0	512,6	520,2	240,0	233,1	227,8
Остало	663,0	523,7	507,6	535,5	758,6	1.280,9	1.429,4
В. КЛИРИНГ²⁾	209,0	183,0	182,5	182,5	182,5	105,8	105,8
УКУПАН ДУГ (А + Б + В)	10.829,7	11.124,8	11.229,5	13.574,9	14.098,7	15.466,5	19.605,7
Мемо: Косово и Метохија	1.207,2	1.135,4	1.104,8	1.322,1	1.277,1	1.143,7	1.182,4

Извор: Народна банка Србије.

¹⁾ Стање дуга Србије укључује дуг Косова и Метохије по кредитима који су закључени пре доласка мисије KFOR-а.

²⁾ Дуг према овим кредиторима је углавном нерегулисан и делом је у доцњи.

³⁾ Поверилац по овом кредиту више није Међународна инвестициона банка, Москва, него PFHC Establishment, Лихтенштајн, и од 2002. обавезе према овом кредиту обухваћене су у категорији остали кредитори.

⁴⁾ Дуг према Париском клубу поверилаца консолидован је новембра 2001, када је уговорено да се отпис и остали услови репрограма примене 22. марта 2002.

Други отпис од додатних 15% примењен је 6. фебруара 2006.

⁵⁾ У овој табели приказано је стање дуга након отписа од око 62%, који је договорен у преговорима током јуна/јула 2004. године.

⁶⁾ Део дуга по Лондонском клубу који (осим БиХ) није регулисала ниједна република бивше СФРЈ, па ни Србија. Реч је о тзв. API обвезницама издатим повериоцима који нису желели да учествују у рефинансирању по новом финансијском споразуму у 1988. години.

⁷⁾ Трговински дуг по основу увоза кинеске нафте је регулисан (отписан део камате у износу од 67,97 милиона САД долара, а преостали дуг репрограмиран на осам година, без грејс периода), тако да се од јуна 2004. ове обавезе приказују у категорији остали кредитори (дугорочни и средњорочни дуг).

АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ	47
МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	49
ДЕВИЗНИ РЕЖИМ И МЕРЕ ДЕВИЗНЕ КОНТРОЛЕ	83
ЕМИСИЈА НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА	89
ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ	95
БАНКАРСКИ СЕКТОР И СУПЕРВИЗИЈА БАНАКА	107
НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА	123
НАДЗОР ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ	
ДОБРОВОЉНИМ ПЕНЗИЈСКИМ ФОНДОВИМА	135
ПОСЛОВАЊЕ ДАВАЛАЦА ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА	139
ЗАШТИТА КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА И КОНТРОЛА	
ТРЖИШТА НАД ОБАВЉАЊЕМ ТИХ УСЛУГА	149
ПЛАТНИ ПРОМЕТ	151
ДИРЕКЦИЈА ЗА РЕГИСТРЕ И ПРИНУДНУ НАПЛАТУ	155
НАЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПЛАТНЕ КАРТИЦЕ	161
ЗАКОНОДАВНА ДЕЛАТНОСТ	169
ИНФОРМАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА	175
ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ	183
РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРОМЕНЕ	
У НАРОДНОЈ БАНЦИ	189
ИНТЕРНА РЕВИЗИЈА	197
ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	
ЗА 2006. ГОДИНУ	201

МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ	50
КРЕТАЊЕ ОСНОВНИХ МОНЕТАРНИХ АГРЕГАТА	51
ПРИМАРНИ НОВАЦ	51
НОВЧАНА МАСА М1	53
НОВЧАНА МАСА М2	55
НОВЧАНА МАСА М3	56
ТОКОВИ КРЕИРАЊА НОВЧАНЕ МАСЕ	56
ИНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ	58
КАМАТНЕ СТОПЕ	58
ОПЕРАЦИЈЕ НА ОТВОРЕНОМ ТРЖИШТУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	60
ОПЕРАЦИЈЕ НА МЕЋУБАНКАРСКОМ ТРЖИШТУ ДЕВИЗА	63
ОПЕРАЦИЈЕ НА САСТАНКУ МЕЋУБАНКАРСКОГ ДЕВИЗНОГ ТРЖИШТА	65
МЕЋУБАНКАРСКА ТРГОВИНА ИЗВАН САСТАНКА МДТ-А	66
МЕЊАЧКИ ПОСЛОВИ НАРОДНЕ БАНКЕ И БАНАКА	66
ПРОМЕНЕ ПРОПИСА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА РАД ДЕВИЗНОГ ТРЖИШТА	67
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	68
ОБАВЕЗНА РЕЗЕРВА БАНАКА	69
ДЕПОЗИТНЕ ОЛАКШИЦЕ	71
КРЕДИТИ ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИКВИДНОСТИ БАНАКА (ЛОМБАРДНИ И ИНТЕРВЕНТНИ КРЕДИТ)	72
УСКЛАЂИВАЊЕ БРУТО ПЛАСМАНА ОДОБРЕНИХ СТАНОВНИШТВУ СА ОСНОВНИМ КАПИТАЛОМ БАНАКА	73
МИНИМАЛНИ УСЛОВИ КРЕДИТНЕ СПОСОБНОСТИ	74
КРАТКОРОЧНЕ ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ – ШТЕДНИ ЗАПИСИ	75
УПРАВЉАЊЕ ДЕВИЗНИМ РЕЗЕРВАМА	76
КРЕТАЊА И УЗРОЦИ ПРОМЕНА ДЕВИЗНИХ РЕЗЕРВИ	76
СТРУКТУРА И ПРОФИТАБИЛНОСТ ДЕВИЗНЕ АКТИВЕ И УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА	77
АКТИВНОСТИ У ВЕЗИ СА СТАРОМ ДЕВИЗНОМ ШТЕДЊОМ	78

Циљеви и задаци монетарне политике

Монетарна политика у току 2006. године, која је дефинисана Програмом монетарне политике Народне банке Србије у 2006, била је усмерена на знатно снижавање стопе инфлације у односу на крај 2005. године и одржавање стабилности финансијског система. У спровођењу монетарне политике Народна банка Србије је претежно примењивала индиректне инструменте и унапређивала и јачала улогу тржишних инструмената монетарног регулисања, пре свега операција на отвореном тржишту.

Меморандум Народне банке Србије о принципима новог оквира монетарне политике, који је Монетарни одбор усвојио на седници 30. августа 2006. године, дефинисао је нови оквир монетарне политике, којим је повећана улога каматних стопа као инструмента монетарне политике. Према том оквиру, краткорочне циљеве у погледу кретања инфлације Народна банка Србије остварује политиком каматне стопе на двонедељне репо операције, која уједно представља и референтну каматну стопу. У прелазном периоду до увођења експлицитног таргетирања инфлације, Народна банка Србије се определила за базну инфлацију као основни циљ монетарне политике. За 2006. годину утврђено је као циљ да се базна инфлација креће у распону од 7 до 9% на међугодишњем нивоу.

Одржавање ценовне стабилности у оквиру инфлаторног коридора, односно постизање циљева у погледу базне инфлације, Народна банка Србије је остваривала изменама референтне каматне стопе, које су се заснивале на проценама тренутне економске ситуације и на оценама кретања инфлације, као и њиховим средњорочним и краткорочним пројекцијама.

У 2006. години је остварен знатан прилив капитала и инвестиција из иностранства. Он је, поред утицаја на раст девизних резерви Народне банке Србије, имао и апресијацијске притиске на кретање курса динара. Да би спречила да прилив капитала по тим основама утиче на повећање укупне домаће тражње, а самим тим и на повећање цена, Народна банка Србије је настојала да вишкове ликвидних средстава банака стерилише интензивним активностима кроз операције на отвореном тржишту, али и путем механизма обавезне резерве. У првом полугодишту је више коришћена обавезна резерва (посебно девизна), с обзиром на то да су на повећаном иностраном задужењу банке заснивале појачану кредитну активност. У другом полугодишту, нарочито са преласком на нови оквир монетарне политике, интензивно повлачење новца вршено је путем репо операција. У правцу ограничавања кредитне активности банака Народна банка Србије је предузимала и друге додатне мере, попут обавезивања банака да ускладе стање својих бруто пласмана становништву са основним капиталом. Мере монетарне политике резултирале су успоравањем кредитне активности банака и смањењем инфлаторних притисака у 2006. години.

Висок прилив капитала из иностранства и по том основу креирање динара одразили су се на кретање монетарних агрегата. Тако је раст монетарних агрегата био већи од пројектованог, али при том није угрозио остваривање циљева монетарне политике. Динарски примарни новац је повећан за 42,9%, а новчана маса М2 за 47,3%. Основни ток који је утицао на раст монетарних агрегата био је нето инострана актива банкарског сектора, повећана за 189 милијарди динара. Пораст нето иностране активе био је три пута већи од пораста оствареног у 2005. години, али је Народна банка Србије, поменутих мерама, настојала да утиче на смањење кредитног потенцијала банака и успори њихову кредитну активност. Раст динарских пласмана банака небанкарском сектору је знатно успорен и смањен на ниво од око 31%, у односу на раст из 2005. године (око 68%).

Кретање основних монетарних агрегата

Примарни новац

Стопа раста укупног примарног новца у 2006. години износила је 60,2%, нешто мање од стопе раста остварене у 2005. У структури укупног примарног новца, већу стопу раста остварио је девизни примарни новац (71,9%) у односу на динарски примарни новац (42,9%). Кориговано стопом раста цена на мало, раст динарског примарног новца је износио 34,0%.

У оквиру динарског примарног новца остварен је раст банкарских резерви, готовог новца и депозита локалне самоуправе. Раст резерви банака износио је 60,8%, а готовог новца 27,6%. Изразито висок раст забележен је код слободних резерви банака (112,7%), што је делом последица њихове докапитализације, која је вршена крајем године.

Динарска обавезна резерва је повећана за 8,2 милијарде динара и поред тога што је стопа обавезне резерве на динарску основицу смањена са 18% на 15%. На повећање динарске обавезне резерве утицало је повећање стопе на динарске депозите страних лица (са 18% на 40%, односно 60%), повећање стопе на динарске депозите индексираних девизном клаузулом са 38% на 40%, као и повећање динарске основице. Депозити локалне самоуправе такође су остварили пораст (59,1%).

Девизна обавезна резерва банака порасла је за 106,9 милијарди динара како по основу повећања стопе обавезне резерве, тако и по основу проширења основице укључивањем субординираних обавеза, као и средстава које даваоци лизинга држе код банака. Стопа обавезне резерве која се примењује на девизну основицу повећана је са 38% на 40%, а стопа обавезне резерве на инострано задужење банака са роком отплате до две године са 38% на 60% и на задужење са роком отплате преко две године са 38% на 40%. Такође, на пораст издвајања девизне обавезне резерве утицао је и сам пораст девизних депозита који улазе у основицу.

Примарни новац, као и у претходним годинама, креиран је у целини нето иностраном активом, док је по основу токова нето домаће активе остварено његово повлачење.

Расту бруто девизних резерви, који је условио и повећање нето иностране активе, у највећој мери је допринео прилив средстава по основу мењачких

послова, приватизације, издвајања девизне обавезне резерве, привременог платног промета на територији Републике Србије и од иностраних кредита (за инфраструктуру, школство и здравство). Захваљујући знатном расту девизних резерви, Народна банка Србије је извршила превремену отплату кредита према ММФ-у. Истовремено је регулисала обавезе према Светској банци и Париском клубу поверилаца и исплатила страним инвеститорима средства по основу удела који су имали у компанији «Моби 63».

Одлив средстава из девизних резерви остварен је по основу интервенција Народне банке Србије на Међубанкарском девизном тржишту, као и по основу исплата старе девизне штедње. У поређењу с претходном годином, Народна банка Србије је своје интервенције на девизном тржишту знатније смањила, што је у складу с њеним опредељењем да се са тог тржишта постепено повуче.

На Међубанкарском девизном тржишту Народна банка Србије је остварила нето продају од 23,1 милијарду динара, знатно мање од нето продаје у 2005. години (132,8 милијарди динара). Крајем године, током новембра и децембра, она је била принуђена да, ради спречавања прекомерне апresiasiје девизног курса, интервенише откупом девиза од банака на девизном тржишту. Када је реч о девизним трансакцијама, у 2006. је остварено знатно веће креирање новца, 152,4 милијарде динара, у поређењу са 2005. годином (54,4 милијарде динара). Монетарне ефекте је имало око 40% укупног раста нето иностране активе.

Знатније креирање примарног новца откупом девиза и повећањем нето иностране активе у највећој мери је стерилисано смањењем нето домаће активе.

На смањење нето домаће активе, и по том основу примарног новца, доминантно је утицало повећање обима хартија од вредности које је продала Народна банка Србије. Операцијама на отвореном тржишту (трајном и репо продајом хартија од вредности) Народна банка Србије је стерилисала 132,0 милијарди динара примарног новца, али није у потпуности успела да спречи његов пораст. И поред знатног трошења динарских депозита државе, нето потраживања Народне банке Србије од државе су смањена услед знатног повећања девизних депозита државе. Пораст тих депозита је остварен по основу прилива од приватизације, као и иностраних кредита које је повлачила држава. Повлачење примарног новца остварено је мањим делом и продајом штедних записа Народне банке Србије.

Повећање кредита небанкарским финансијским организацијама настало је као резултат евидентирања обавеза (по основу плаћања камате на рефинансиране кредите Париског и Лондонског клуба поверилаца и на кредите од међународних финансијских организација) које је за рачун банака у стечају Народна банка Србије раније измирила.

На креирање новца у оквиру нето домаће активе утицало је повећање остале нето активе, првенствено због знатног смањења капитала, насталог услед негативних курсних разлика и трошкова стерилизације новца по основу плаћене камате у операцијама на отвореном тржишту.

Биланс Народне банке Србије

(у милионима динара)

	Дец. 2005.	Дец. 2006.	Промене у 2006.
Нето потраживања од иностранства	342.971	659.422	316.451
Нето девизне резерве	360.796	699.608	338.812
Бруто девизне резерве	423.373	714.270	290.897
Кредити од ММФ-а	-62.577	-14.662	47.915
Остала нето потраживања од иностранства	-17.825	-40.186	-22.361
Нето домаћа актива	-95.163	-262.450	-167.287
Нето домаћи кредити НБС	-51.849	-244.813	-192.964
Нето потраживања од државе ¹⁾	-43.013	-106.671	-63.658
Кредити држави	16.511	16.450	-61
Депозити државе	-59.524	-123.121	-63.597
Динарски депозити	-40.718	-19.678	21.040
Девизни депозити	-18.806	-103.443	-84.637
Нето потраживања од банака	-15.883	-149.252	-133.369
Кредити банкама	954	488	-466
Репо операције	-16.829	-141.850	-125.021
Друге хартије од вредности	-8	-7.890	-7.882
Кредити јавним предузећима	187	230	43
Кредити небанкарским финансијским организацијама	8.249	13.482	5.233
Кредити осталим секторима	483	1.123	640
Орочени и ограничени депозити	-1.715	-1.578	137
Штедни записи НБС	-157	-2.147	-1.990
Остала нето актива	-43.314	-17.637	25.677
Примарни новац	247.808	396.972	149.164
Динарски примарни новац	100.341	143.409	43.068
Готов новац у оптицају	53.650	68.461	14.811
Банкарске резерве	40.703	65.463	24.760
Обавезна резерва	26.046	34.290	8.244
Слободне резерве	14.657	31.173	16.516
Остали депозити осталих сектора	65	62	-3
Депозити органа локалне самоуправе	5.923	9.423	3.500
Девизни депозити банака	147.467	253.563	106.096

¹⁾ Нису укључени органи локалне самоуправе.

Извор: Народна банка Србије.

Новчана маса М1

У току 2006. године, новчана маса М1 повећана је за 55,1 милијарду динара и крајем године је износила 200,1 милијарду динара. Повећање М1 у процентима износило је 38,0% (реално 29,5%), што је у односу на раст остварен у претходној години више за 7,8 процентних поена.

Монетарни преглед

(у милионима динара)

	Дец. 2005.	Дец. 2006.	Промене у 2006.
Нето потраживања од иностранства	218.886	407.565	188.679
Нето потраживања банака од иностранства	-124.085	-251.857	-127.772
Нето домаћа актива банкарског сектора	239.984	226.905	-13.079
Нето домаћи кредити	490.467	504.960	14.493
Нето потраживања од државе	-27.832	-104.211	-76.379
Кредити држави	40.106	34.896	-5.210
Динарски	21.272	18.271	-3.001
Девизни	18.834	16.625	-2.209
Депозити државе	-67.938	-139.107	-71.169
Динарски	-43.605	-31.197	12.407
Девизни	-24.333	-107.910	-83.577
Кредити осталим резидентним секторима	518.299	609.171	90.872
Кредити другим финансијским организацијама	8.868	14.400	5.532
Кредити привреди	370.776	381.435	10.659
Динарски	260.115	312.699	52.584
Девизни	110.660	68.736	-41.924
Кредити становништву	132.146	203.631	71.485
Кредити орг. локалне самоуправе	2.208	5.033	2.825
Кредити другим секторима	4.301	4.672	371
Остала нето актива, у томе	-250.483	-278.055	-27.572
капитал	-181.772	-242.254	-60.482
Новчана маса М3	458.870	634.470	175.600
Новчана маса М2	192.180	278.966	86.786
Новчана маса М1	144.949	200.090	55.141
Готов новац у оптицају	53.650	68.461	14.811
Трансакциони депозити	91.299	131.629	40.330
Динарски штедни и орочени депозити	47.231	78.876	31.645
Девизни депозити	266.690	355.504	88.814

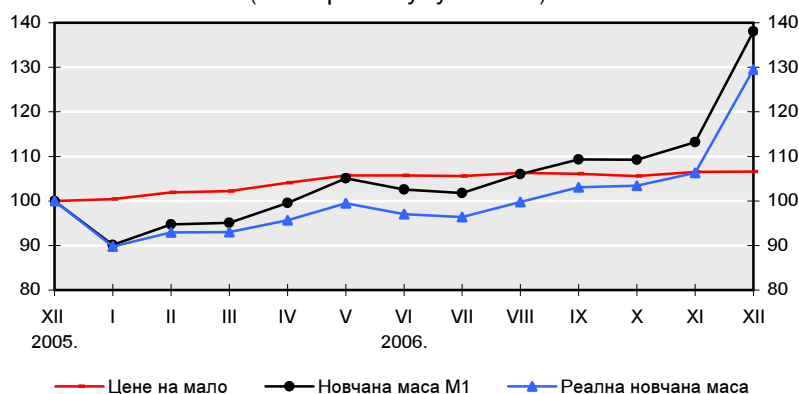
Извор: Народна банка Србије.

У структури новчане масе М1, трансакциони депозити су остварили повећање од 44,2%, а готов новац у оптицају од 27,6%. Учешће готовог новца у оптицају у новчаној маси М1 смањено је за 2,8 процентних поена и на крају године је износило 34,2%.

Посматрано по секторима, највећи раст новца забележен је код осталих финансијских институција (149,3%) и локалне самоуправе (59,6%). Депозити становништва и непрофитних институција, као и предузећа, повећани су за 46,0%, односно 39,9% респективно, што је приближно стопама раста из претходне године.

Покривеност М1 девизним резервама Народне банке Србије је била висока и на крају године је износила 356,3%. Повећању покривености највише је допринео пораст девизних резерви Народне банке Србије од 103,5%.

Кретање новчане масе М1
(стопе раста кумулативно)



Извор: Народна банка Србије.

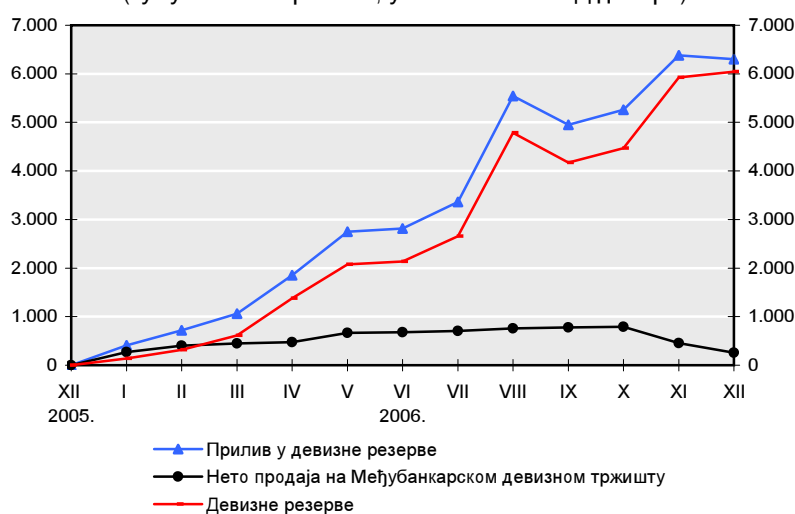
Новчана маса М2

Новчана маса М2 повећана је за 86,8 милијарди динара и крајем године је износила 279,0 милијарди динара. Процентуално, раст монетарног агрегата М2 је износио 45,2% (реално, кориговано стопом раста цена на мало, 36,2%), или за 13,8 процентних поена више од раста оствареног у 2005. години.

У структури новчане масе М2, поред раста новчане масе М1, забележен је знатан пораст динарских штедних и орочених депозита, са годишњом стопом раста од 67,0%. Посматрано по секторима, највећи раст тих депозита остварен је код осталих финансијских институција, 161,9%, и код сектора привреде, 77,7%. Депозити становништва и непрофитних институција су повећани за 62,9%, а депозити локалне самоуправе за 22,4%.

Већа стопа раста динарских орочених и штедних депозита од раста трансакционих депозита указује да је дошло до трансферисања мање каматоносних динарских средстава у орочена средства, будући да она доносе већи приход. На такво опредељење економских субјеката утицали су релативно ниска стопа инфлације и апresiasiја курса динара.

Кретање девизних резерви НБС
(кумулативне промене, у милионима САД долара)



Извор: Народна банка Србије.

Новчана маса М3

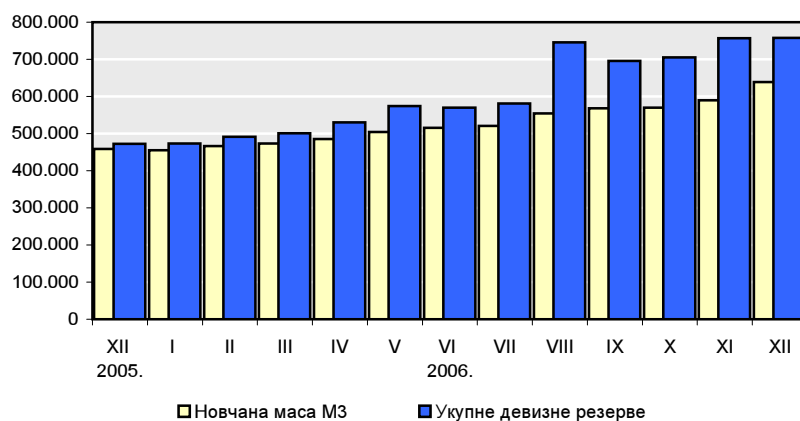
Новчана маса М3 повећана је за 175,6 милијарди динара и крајем године је износила 634,5 милијарди динара. Стопа раста овог монетарног агрегата је износила 38,3% (реално, кориговано стопом раста цена на мало, 29,5%).

Обе компоненте новчане масе М3 оствариле су пораст, при чему је раст девизне (девизни депозити) у апсолутном изразу био већи од раста динарске компоненте (новчана маса М2). Међутим, годишња стопа раста девизних депозита била је мања од раста М2 и износила је 33,3%. У порасту укупних девизних депозита, раст девизних депозита становништва је учествовао са 79,0%, а девизних депозита предузећа са 17,1%.

У структури девизних депозита, девизна штедња становништва је повећана за 1.108,9 милиона евра, или 49,4%, што представља највећи годишњи раст од 2002. године. Порасту девизне штедње становништва, поред јачања поверења у банкарски систем, допринело је и повећање каматних стопа на депонована средства и повећање девизних средстава која су физичка лица остварила продајом акција.

Покривеност М3 девизним резервама Народне банке Србије повећана је на 112,4%, са 92,0% на крају 2005. године. Покривеност М3 укупним девизним резервама банкарског сектора повећана је за 16,5 процентних поена (са 102,9% на 119,4%).

Покривеност новчане масе М3 укупним
девизним резервама
(стање на крају периода, у милионима динара)



Извор: Народна банка Србије.

Токови креирања новчане масе

Раст новчаног агрегата М3 остварен је у потпуности по основу повећања нето иностране активе банкарског сектора. Њен допринос расту новчане масе М3 износио је 41,1 процентни поен, док је нето домаћа актива деловала у правцу смањења М3 за 2,8 процентних поена.

Нето инострана актива банкарског сектора је повећана за 188,7 милијарди динара, или 86,2%, и то захваљујући повећању нето иностране активе Народне банке Србије. Девизне резерве Народне банке Србије су порасле за 6,0 милијарди долара, од чега 1,9 милијарди долара по основу девизних

депозита банака. Прилив средстава од мењачких послова, приватизације и привременог платног промета утицао је на раст нето иностране активе. С друге стране, нето инострана актива банака је смањена и по основу смањења девизних резерви банака и по основу повећања иностраних обавеза банака, пре свега дугорочних. Девизне резерве банака су посматрано у доларима забележиле раст, али, услед јачања курса динара у односу на долар, оне су у динарској противвредности смањене за око 11,0 милијарди динара, или 16,6%.

Нето домаћа актива банкарског сектора је смањена за 13,1 милијарду динара, или 5,4%.

На смањење нето домаће активе банкарског сектора утицало је смањење нето потраживања од државе, док је повећање кредита банака деловало у супротном правцу. Смањење нето потраживања од државе последица је повећања њених девизних депозита државе код Народне банке Србије (83,6 милијарди динара), док је смањење динарских депозита (12,4 милијарде динара), настало по основу повећаног трошења средстава са рачуна државе, деловало у супротном правцу.

Смањење нето домаће активе банкарског сектора остварено је и токовима остале нето активе и износило је 27,6 милијарди динара. Повећање капитала банака у износу од 94,5 милијарди динара углавном је утицало на смањење остале нето активе. С друге стране, смањење капитала Народне банке Србије у износу од 34,0 милијарде динара деловало је у правцу повећања остале нето активе. Доношење Одлуке о усклађивању бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке у мају, са почетком примене од 30. септембра, утицало је да банке, почев од краја другог тромесечја, тачније од јуна, знатније повећају свој капитал.

Укупни динарски кредити банака осталим резидентним секторима су повећани за 132,8 милијарди динара, или 32,6%, док су девизни смањени за 41,9 милијарди динара, или 37,9%. Посматрано по секторима, раст су забележили кредити становништву (71,5 милијарди динара, или 54,1%), привреди (52,6 милијарди динара, или 20,2%), другим финансијским корпорацијама (5,5 милијарди динара, или 62,4%) и органима локалне самоуправе (2,8 милијарди динара, или 127,9%), док су кредити непрофитним и другим организацијама незначително повећани.

Од укупног пораста динарских кредита, на кредите одобрене становништву и привреди односи се 93,4%, при чему је повећање кредита становништву било знатно веће од повећања кредита привреди. Учешће кредита становништву у укупном повећању динарских кредита је износило 53,8%. У структури кредита становништву, највећи пораст је забележен код стамбених кредита, док су кредити пољопривреди и потрошачки кредит имали мањи раст. Висок раст стамбених кредита остварен је, између осталог, и захваљујући укључивању државе у процес кредитирања, како субвенционисањем тако и индиректно, могућношћу осигурања кредита код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита.

Девизни кредити привреди су смањени за 41,9 милијарди динара, или 37,9%. Повећано директно задуживање предузећа у иностранству, и то претежно дугорочно, као и јачање курса домаће валуте, утицало је на смањење девизних кредита банака сектору привреде.

Као и у претходној години, знатан део кредита које су банке одобриле у динарима индексиран је у страној валути. Крајем године, у укупним динарским кредитима индексирани кредити (с девизном клаузулом) учествовали су са око 68,9%.

Инструменти монетарне политике

У процесу спровођења монетарне политике Народна банка Србије се претежно ослањала на индиректне инструменте монетарног регулисања. Да би утицала на успоравање кредитне експанзије банака, Народна банка Србије је предузела додатне мере монетарног регулисања у виду прописивања обавезе банака да ускладе бруто пласмане одобрене становништву са стањем основног капитала, и то до нивоа од 200%.

Операције на отвореном тржишту су током целе године биле доминантан инструмент монетарне политике. Њима је Народна банка Србије регулисала ликвидност банкарског сектора и каматне стопе на нивоу који је конзистентан са остваривањем циљева и задатака монетарне политике. Усвајањем новог оквира монетарне политике крајем августа, Народна банка Србије је потврдила своје дугорочно опредељење да се у спровођењу монетарне политике доминантно ослања на тржишне инструменте. У том смислу је двонедељна репо каматна стопа опредељена као референтна каматна стопа Народне банке Србије.

Као и раније, Народна банка Србије је користила политику обавезне резерве, мењајући и основицу и стопу обавезне резерве, у настојању да монетарна кретања усмерава у правцу остваривања постављеног циља монетарне политике.

Народна банка Србије је омогућила банкама да у току године користе депозитне и кредитне олакшице за регулисање своје ликвидности. Банке су интензивно користиле депозитне олакшице и „интрадеј“ кредите, а захваљујући системском вишку ликвидности, нису користиле преконоћне кредите за одржавање ликвидности.

У складу са изменама постојећих и увођењем нових инструмената и мера монетарне политике, Народна банка Србије је вршила измене и допуне Одлуке о минималним условима кредитне способности банака.

Народна банка Србије је наставила са емитовањем штедних записа у циљу подстицања динарске штедње и враћања поверења грађана у домаћу валуту.

Каматне стопе

У првих осам месеци 2006, Народна банка Србије је на своје пласмане, као и на средства банака депонована код ње, наплаћивала, односно плаћала камату по каматним стопама које су утврђене у релативном односу према есконтној стопи, осим на вишкове ликвидних средстава банака за које је била утврђена фиксна каматна стопа (6% на годишњем нивоу). У истом периоду, каматна стопа на ломбардни кредит била је утврђена у висини просечне пондерисане репо стопе увећане за три, шест или девет процентних поена, у зависности од броја дана и динамике коришћења кредита.

У складу с увођењем новог оквира монетарне политике и дефинисањем референтне каматне стопе као главног инструмента монетарног регулисања, остале каматне стопе које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике утврђују се у односу на референтну каматну стопу.

У том смислу, Монетарни одбор је, на седници од 30. августа, усвојио сет нових прописа који се односе на регулисање каматних стопа Народне банке Србије, с почетком примене од 1. септембра, и то: Одлуку о смерницама за утврђивање каматних стопа Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту; Одлуку о висини референтне каматне стопе Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту и Одлуку о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике.

Смерницама за утврђивање каматних стопа Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту предвиђено је да референтна каматна стопа има улогу полазне и сигнализирајуће каматне стопе. Референтна каматна стопа је највиша, односно најнижа каматна стопа коју Народна банка Србије примењује у поступку спровођења репо трансакција продаје, односно куповине хартија од вредности, с рочношћу од две недеље. Смерницама је утврђен и коридор каматних стопа Народне банке Србије, који чине каматне стопе на кредитне и депозитне олакшице. Каматне стопе на кредитне и депозитне олакшице представљају горњу и доњу границу коридора у коме би требало да се крећу краткорочне каматне стопе на међубанкарском тржишту.

Одлуком о висини референтне каматне стопе Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту, почетна референтна каматна стопа утврђена је у висини од 18% годишње. У току четвртог тромесечја, висина референтне каматне стопе је смањена за укупно четири процентна поена, са 18% на 14% годишње¹. Каматна стопа на депозитне олакшице се, у складу са снижавањем нивоа референтне каматне стопе и сужавањем коридора каматних стопа, постепено смањивала, са 14% на 11% на годишњем нивоу.

Силазни тренд референтне каматне стопе у четвртом тромесечју резултат је успешне примене нових мера монетарне политике, које су допринеле смањењу инфлације и инфлаторних очекивања. Снижавање референтне каматне стопе директно се одразило на смањивање осталих каматних стопа Народне банке Србије.

Одлуком о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике почев од 1. септембра, каматне стопе Народне банке Србије су утврђене у висини референтне каматне стопе увећане или умањене за одређени број процентних поена, и то:

1) Каматна стопа на износ коришћеног ломбардног кредита утврђена је у висини референтне каматне стопе увећане за четири, шест и осам процентних поена, у зависности од броја дана коришћења кредита у току месеца за који се врши обрачун камате;

2) Каматна стопа на износ кредита и других пласмана који нису враћени у прописаном року, односно који се користе противно прописима, утврђена је у висини референтне каматне стопе увећане за 12 процентних поена;

3) Каматна стопа на износ разлике између обрачунатог износа и оствареног просечног дневног стања издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве у обрачунском периоду и на износ разлике између прописаног и обрачунатог износа динарске, односно девизне обавезне резерве у обрачунском периоду, утврђена је у висини референтне каматне стопе увећане за 16 процентних поена;

¹ Референтна каматна стопа је 3. новембра смањена са 18% на 17,50%, 15. новембра са 17,50% на 16,50%, 8. децембра са 16,50% на 15,50% и 27. децембра са 15,50% на 14% годишње.

4) Каматна стопа на износ оствареног просечног дневног стања динарске обавезне резерве у обрачунском периоду које не прелази обрачунати износ утврђена је у висини референтне каматне стопе умањене за 15 процентних поена;

5) Каматна стопа на депозитне олакшице утврђена је у висини референтне каматне стопе умањене за четири процентна поена.

Изменом Одлуке о каматним стопама од 15. новембра, каматна стопа на износ оствареног просечног дневног стања издвојене динарске обавезне резерве у обрачунском периоду који не прелази износ обрачунате динарске обавезне резерве, уместо у висини референтне каматне стопе умањене за 15 процентних поена, утврђена је на фиксном нивоу од 2,50% годишње. Том изменом је спречен даљи пад ове каматне стопе по основу додатног смањивања референтне каматне стопе.

Изменом Одлуке о каматним стопама од 8. децембра утврђени су нови релативни односи између референтне каматне стопе и каматних стопа на ломбардни кредит и депозитне олакшице. Циљ утврђивања нових релативних односа био је смањење висине каматних стопа на ломбардни кредит, задржавање каматне стопе на депозитне олакшице на оптималном нивоу, као и сужавање коридора каматних стопа. Каматне стопе на ломбардни кредит су, уместо дотадашњих четири, шест и осам процентних поена, утврђене у висини три, пет и седам процентних поена изнад референтне каматне стопе, а каматна стопа на депозитне олакшице, уместо четири процентна поена, у висини три процентна поена испод референтне каматне стопе. Коридор каматних стопа је сужен са ± 4 на ± 3 процентна поена од нивоа референтне каматне стопе.

Остале каматне стопе Народне банке Србије утврђене Одлуком о каматним стопама до краја године нису мењале релативан однос према референтној каматној стопи.

Есконтна стопа Народне банке Србије, утврђена у јануару 2004. године на нивоу од 8,5% годишње, до краја године је остала непромењена.

Операције на отвореном тржишту хартија од вредности

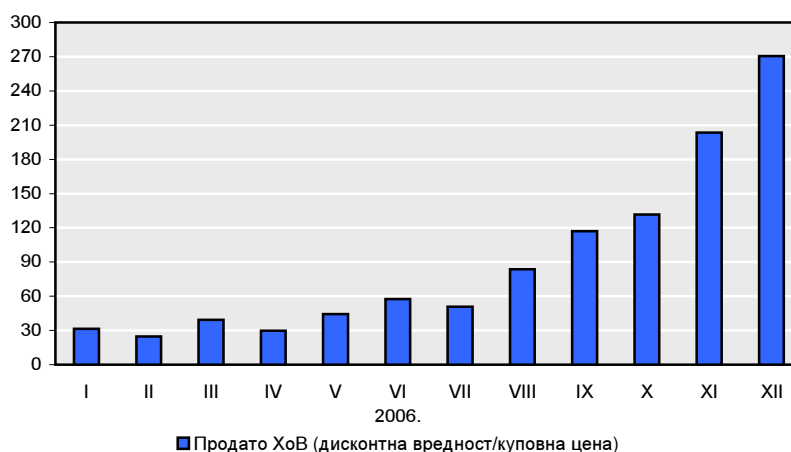
У 2006. години, Народна банка Србије је спроводила операције на отвореном тржишту са државним и сопственим хартијама од вредности. Као и у претходној години, наставила је да организује репо аукцијске продаје дугорочних обвезница Републике Србије, али и сопствених благајничких записа, који су у више наврата емитовани искључиво ради репо продаје.

Аукције су биле организоване уз примену фиксне и варијабилне вишеструке каматне стопе. У току године организовано је 237 аукцијских продаја хартија од вредности (187 редовних и 50 ванредних). Укупно је продато хартија од вредности у износу од 1.084,3 милијарде динара, од чега се на репо продају односи 1.076,6 милијарди, на трајну продају дугорочних обвезница Републике Србије 0,7 милијарди и на трајну продају благајничких записа 7,0 милијарди. То представља највећи годишњи обим продаје од када Народна банка Србије продаје хартије од вредности и готово је пет пута већи од укупно остварене продаје у 2005. години.

У првој половини године, остварена продаја хартија од вредности је била приближно једнака продаји из претходне године. Међу најважнијим факторима који су утицали на раст продаје били су повећање ликвидних средстава у банкарском систему и висина каматних стопа на хартије од вредности којима Народна банка Србије спроводи операције на отвореном тржишту. Каматна стопа на хартије од вредности је била реално позитивна, што је мотивисало пословне банке да повећају ниво пласмана у те хартије од вредности. С тим у вези, просечно месечно стање хартија од вредности у портфељу банака је, са 19,2 милијарде динара, колико је износило у јануару, повећано на 48,0 милијарди динара у јуну. Посматрано по месецима, највећи обим продаје остварен је у јуну (57,5 милијарди динара) и мају (44,4 милијарде динара).

У другом полугодишту продаја хартија од вредности је наставила да се повећава. Значајно повећање продаје забележено је у августу (83,7 милијарди динара), док је права експанзија продаје наступила од септембра, са почетком примене новог оквира монетарне политике. Продаја је на аукцијама већ у септембру порасла на 117,0 милијарди динара, док је у четвртом тромесечју достигла рекордне износе (октобар – 131,7 милијарди динара, новембар – 203,6 милијарди динара, децембар – 270,5 милијарди динара). У складу с новим оквиром монетарне политике, двонедељне репо аукције се одржавају уз примену фиксне каматне стопе, док се аукције хартија од вредности осталих рочности одржавају уз примену варијабилне вишеструке каматне стопе.

Месечни обим трајне и репо продаје
хартија од вредности
(у милијардама динара)



Извор: Народна банка Србије.

Таква кретања су се одразила на континуирано повећање стања хартија од вредности у портфељу банака, нарочито у четвртом тромесечју, са просечним стањем од 97,7 милијарди динара. Највеће просечно стање забележено је у децембру, у износу од 124,7 милијарди динара, што уједно представља и највећи износ у целој 2006. години.

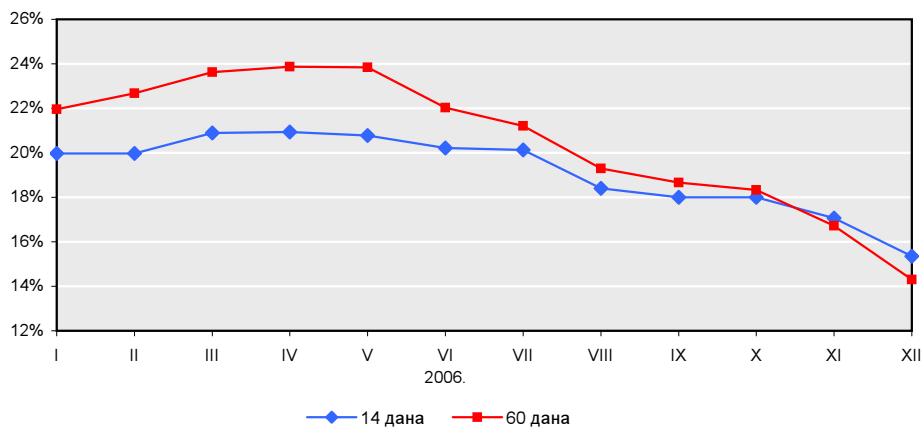
Имајући у виду висок степен стерилизације ликвидности банкарског сектора кроз репо трансакције, као и чињеницу да је Народној банци Србије био неопходан тржишни материјал у циљу несметаног спровођења операција на отвореном тржишту, Народна банка је наставила да издаје благајничке

записе намењене искључиво репо продаји. У ту сврху, емитовано је осам серија у укупној номиналној вредности од 200,0 милијарди динара. Две серије записа, емитоване у укупној номиналној вредности од 7,5 милијарди динара са рочношћу од 182 дана, биле су намењене трајној продаји. Ти записи су продати на аукцијама у новембру и децембру и значили су најаву Народне банке Србије да ће рочност од 182 дана у 2007. години заменити двомесечне репо аукције.

Без обзира на то што је референтна каматна стопа у континуитету смањивана, месечни обим продаје хартија од вредности је бележио повећање. Просечна пондерисана месечна стопа на двонедељне трансакције највиши ниво имала је у априлу, када је износила 20,94%, да би у августу пала на 18,41%. Сличан тренд је забележен и код двомесечних трансакција, будући да је највиша стопа била у априлу, 23,87%, а најнижа у августу, 19,29%, и она представља и најмању стопу на ову рочност до почетка примене Новог оквира монетарне политике.

У време усвајања новог оквира монетарне политике референтна каматна стопа је утврђена на нивоу од 18,00%. После тога је четири пута смањивана и на крају године је износила 14,00%. Просечна пондерисана стопа на двомесечне трансакције је такође у овом периоду била у константном паду, с обзиром на то да је са 18,66%, колико је износила у септембру, пала на 14,30% у децембру. На две аукције трајне продаје благајничких записа Народне банке Србије рочности 182 дана, у новембру и децембру, остварене су просечне пондерисане стопе од 16,46% и 13,77%, респективно.

Кретање просечних пондерисаних месечних каматних стопа
Народне банке Србије у операцијама на отвореном тржишту
(према рочности)



Извор: Народна банка Србије.

Током године је укупно 31 банка куповала хартије од вредности, при чему се око 39% продаје односи само на три банке, а више од 75% на десет банака.

Посматрано у односу на укупан износ продатих хартија од вредности (без трајне продаје дугорочних обвезнице Републике Србије), банке су највише учествовале у купопродајним трансакцијама чија је рочност била 14 дана (941,4 милијарде динара, или 86,88%), уз знатно мање учешће трансакције рочности 60 дана (135,2 милијарде динара, или 12,48%). Такво кретање је последица опредељења Народне банке Србије да се највећи број аукција организује за трансакције са рочношћу од 14 дана, док се аукције са

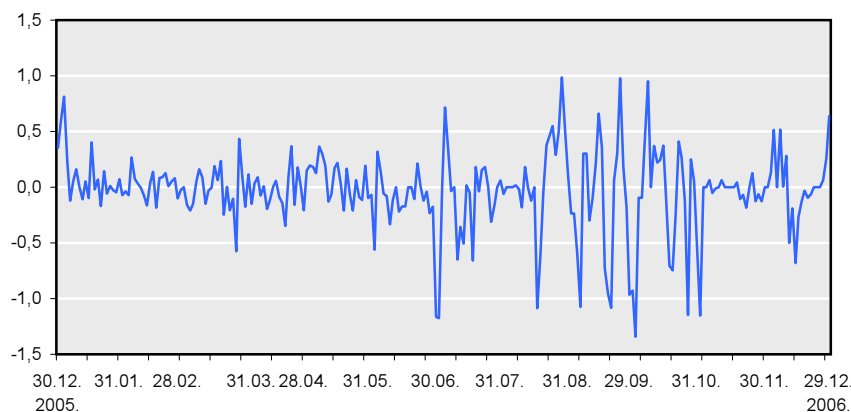
трансакцијама осталих рочности организују у складу с тренутним кретањем ликвидности у банкарском сектору. Са почетком примене новог оквира монетарне политике усвојено је да се највећи број аукција организује за трансакције са роком доспећа од две недеље и да та рочност и званично постане референтна за обављање операција на отвореном тржишту.

Операције на међубанкарском тржишту девиза

Народна банка Србије је у току 2006. године, руководећи се потребом остваривања свог примарног циља – ниске и стабилне стопе инфлације, а, с друге стране, потребом остваривања средњорочно одрживе платно-билансне позиције земље, учествовала на фиксинг састанку Међубанкарског девизног тржишта ради усклађивања понуде и тражње за евром.

Будући да се определила за тржишно формирање девизног курса динара, она је допуштала како депресијацију, тако и апресијацију девизног курса динара. Својим учешћем је деловала у правцу ублажавања претераних дневних осцилација курса уколико су оне биле резултат неравнотеже између понуде и тражње на фиксинг састанку (иначе, девизни курс динара је у току године дневно осцилирао у распону од $-1,34\%$ до $+0,98\%$). Просечна дневна осцилација курса динара према еврџу била је у висини од $0,22\%$ (у 2005. у висини $0,10\%$), и то у првој половини године $0,15\%$, док је у другој половини године просек био на вишем нивоу ($0,29\%$).

Дневне осцилације динара према еврџу
(у %)

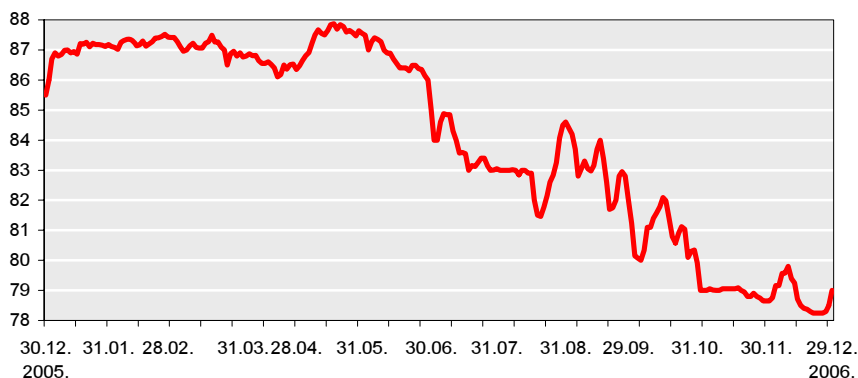


Извор: Народна банка Србије.

Народна банка Србије је у првих шест месеци, као и претходне године, вишкове понуде ефективног страног новца ефикасно преусмеравала са сегмента мењачког тржишта (нето откуп) на сегмент међубанкарског девизног тржишта, на коме је понуда девиза банака била мања од тражње за девизама. Период од јуна до краја године, поред докапитализације банака, карактерисали су приватизација и висок прилив девиза у земљу (због велике разлике у каматним стопама у односу на каматне стопе у иностранству), што је резултирало знатним смањењем тражње за девизама и повећањем тражње за динарима. То је било пресудно да се успостави тренд апресијације динара према еврџу. У марту, као и у периоду од јуна до децембра, Народна банка

Србије је била приморана да у појединим данима интервенише куповином евра на састанку Међубанкарског девизног тржишта како би ублажила даље јачање динара према еврџ.

Кретање курса динара према еврџ



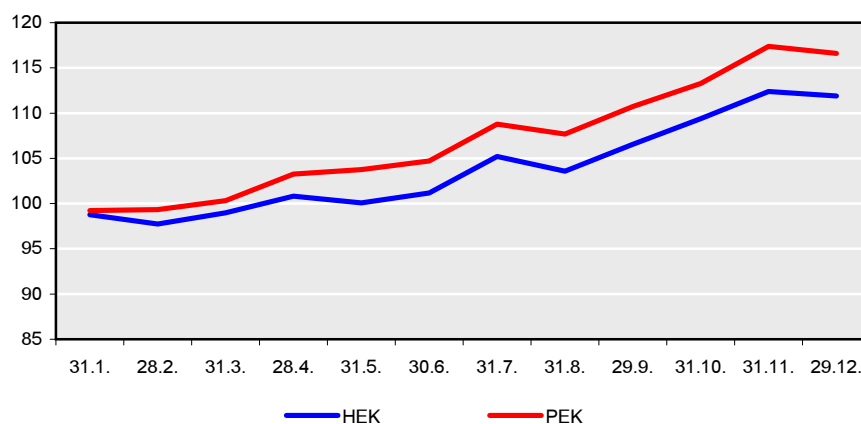
Извор: Народна банка Србије.

У току 2006. године динар је номинално апресирао према еврџ за 8,2% (евро је депресирао за 7,6% према динару), а узимајући у обзир стопу инфлације у земљи од 6,6% (мерено ценама на мало децембар према децембру), као и инфлацију у зони евра од 1,9%, остварена је реална апресијација динара према еврџ чак за 13,0%. После две узастопне године у којима је динар реално депресирао према еврџ (у 2003. години 4,9% и 2004. години 3,8%), уследио је период у коме је две године заредом остварена реална апресијација динара према еврџ, и то у 2005. години 6,5% и у 2006. години 13,2%.

Истовремено, динар је номинално апресирао према долару за 20,4%, а, узимајући у обзир инфлацију у земљи од 6,6% и у САД од 2,5%, реално за 25,0%. Реална апресијација динара према америчком долару, уз истовремену апресијацију динара према еврџ, остварена је у условима слабљења америчког долара према еврџ на светским тржиштима, које је у 2006. години износило 11,3%.

Посматрајући аналитичку „корпу валута“ (70% евро и 30% долар), динар је номинално апресирао за 11,9%, односно реално за 16,6% (у току 2005. године реална апресијација је износила 1,6%).

Кретање индекса номиналног (НЕК) и реалног (РЕК)
ефективног курса у 2006.
(децембар 2005 = 100)



Извор: Народна банка Србије.

Операције на састанку Међубанкарског девизног тржишта

Укупан промет у еврима на састанку Међубанкарског девизног тржишта (МДТ) у 2006. години износио је 1.999,3 милиона долара. При томе је Народна банка Србије продала 915,7 милиона и купила 661 милион долара, док је трговина између банака достигла 422,6 милиона долара (у 2005. години 275,6 милиона). У првој половини године на састанку је остварен већи обим промета (1.045,5 милиона долара) него у другом делу године (953,8 милиона долара). Укупно посматрано, промет је био за 429,3 милиона долара (или 17,7%) мањи од промета оствареног у 2005. години.

У складу са опредељењем да се настави либерализација тржишта девиза, Народна банка Србије је током године стимулисала банке да тражњу за девизама што више задовољавају у међусобној трговини на састанку МДТ-а и изван тог састанка. То је имало за циљ да се формирање курса динара у што већој мери препусти процесу усклађивања понуде и тражње за девизама између банака. Захваљујући томе, током године је дошло до даљег развоја међубанкарске трговине на састанку и ван састанка МДТ-а, а тиме и смањења учешћа Народне банке Србије у укупном промету на састанку МДТ-а, и то са 88,7% у 2005. години на 78,9% у 2006.

Народна банка Србије је у августу, новембру и децембру у већим износима интервенисала куповином девиза ради уравнотежења понуде и тражње, као и ублажавања ап्रेसијације динара према евр. Од укупног износа девиза купљеног током године на састанку МДТ-а (661 милион долара), она је током та три месеца купила чак 640,4 милиона долара (96,9%).

Такође, 2006. годину карактеришу осцилације месечног обима промета на састанку МДТ-а. Најнижи обим промета остварен је у октобру (22 милиона долара), а највиши у новембру (335,7 милиона долара). Од увођења фиксинг састанка у мају 2002. године, у 2006. години су забележени чак три пута најнижи месечни нивои промета (у јулу 59,6 милиона долара, у септембру 43,2 милиона долара и у октобру 22 милиона долара), док је у новембру (као и у новембру 2005. године) остварен највиши обим промета од увођења тог састанка.

Међубанкарска трговина изван састанка МДТ-а

Међубанкарска трговина девизама изван састанка МДТ-а у 2006. години не само да је наставила да расте него се и вишеструко повећала.

Укупан обим директне трговине девизама између банака изван састанка МДТ-а износио је 7.581,2 милиона долара, или за 5.064,5 милиона (201,2%) више од обима трговине девизама између банака у претходној години. Тај обим је био знатно виши од обима трговине на састанку МДТ-а (1.999,3 милиона долара), тачније, био је за 2,8 пута већи од трговине на састанку МДТ-а (у 2005. години био је већи за 3,6%).

У првој половини године укупан обим трговине на овом сегменту девизног тржишта износио је 1.565,8 милиона долара, или за 49,8% више од трговине на фиксинг састанку. Док је у том периоду кретање дневних износа међубанкарске трговине било уједињено, другу половину године карактеришу снажне дневне осцилације тих износа.

У другој половини године укупан обим директне трговине девизама између банака изван састанка МДТ-а износио је чак 6.015,4 милиона долара, тј. био је за 5,3 пута већи од трговине на састанку МДТ-а. У том периоду највиши обим међубанкарске трговине је остварен у септембру, и то 1.256,1 милион долара.

Мењачки послови Народне банке и банака

У оквиру измена дефинисаних новим Законом о девизном пословању, који је донет у јулу, и подзаконским актима, од почетка августа је интензивирао процес преусмеравања овлашћених мењача Народне банке Србије ка банкама, с обзиром на то да је мењачко тржиште до средине године углавном било организовано кроз рад великог броја овлашћених мењача који су послове обављали у име и за рачун Народне банке.

Народна банка је на својим шалтерима и преко својих овлашћених мењача остварила нето откуп девиза у износу од 2.170,2 милиона долара (у 2003. 1.356,9 милиона, у 2004. 1.847,9 милиона и у 2005. 2.288,7 милиона). Посматрано по полугодиштима, у првој половини године остварен је нето откуп од 1.138,4 милиона долара, док је у другој половини откуп био нешто нижи, у висини од 1.031,8 милиона долара. Као и претходних година, најнижи месечни обим нето откупа, под утицајем сезонских фактора, остварен је у јануару (105,6 милиона долара), док је највиши месечни обим остварен у мају (288,7 милиона долара). Од августа је забележена стагнација и постепено опадање месечног нивоа нето откупа по мењачким пословима, и то са нивоа од 206,9 милиона долара на свега 113, 6 милиона долара у децембру.

У односу на период од 2002. до 2005. године, укупан нето откуп Народне банке по мењачким пословима први пут је у 2006. години забележио пад, и то за 5,2% (или 118,5 милиона долара) у односу на претходну годину, што је у складу са опредељењем Народне банке да што већи број овлашћених мењача преусмери ка банкама. С друге стране, настављен је раст обима промета по мењачким пословима код банака. Међутим, за разлику од овлашћених мењача Народне банке, који су у току последњих пет година знатно више откупили него продали ефективног страног новца, банке су при обављању мењачких послова, као у 2003, 2004. и 2005, и у 2006. години више продале него што су откупили ефективног страног новца. На овом сегменту девизног тржишта уочено је следеће:

- од почетка године до 31. децембра банке су биле нето продавци, у укупном износу од 358,2 милиона долара (откуп 1.685,9 милиона и продаја 2.044,1 милион);

- у првом полугодишту банке су оствариле нето продају у висини од 45,6 милиона долара (откуп 647,8 милиона и продаја 693,5 милиона);

- у другом полугодишту банке су оствариле нето продају у висини од чак 312,6 милиона долара (откуп 1.038,1 милион и продаја 1.350,7 милиона). Тако висок ниво промета који су банке, заједно са својим овлашћеним мењачима, оствариле по мењачким пословима делом је резултат интензивираниог процеса преусмеравања овлашћених мењача Народне банке ка банкама од почетка августа. Због утицаја сезоне, банке су најнижи промет по мењачким пословима оствариле на почетку године (у јануару и фебруару), док су средином и крајем године (у августу и децембру) оствариле највиши промет, али и највећу нето продају.

Промене прописа који се односе на рад девизног тржишта

Од почетка до средине године извршене су три измене и допуне Одлуке о условима и начину рада девизног тржишта, с циљем либерализације трговине девизама на девизном тржишту и повећања транспарентности курсева на мењачком тржишту. Мера која је била усмерена на повећање транспарентности мењачког тржишта, а која је ступила на снагу 1. фебруара, подразумевала је увођење обавезе банкама да, поред извештаја прописаних Одлуком, Народној банци сваког радног дана достављају и податке о минималном износу који плаћају приликом откупа ефективног страног новца, односно максималном износу који наплаћују приликом продаје тог новца.

У августу је, у складу с новим Законом о девизном пословању, донета нова Одлука о условима и начину рада девизног тржишта. Одлуком се регулишу услови и начин рада целокупног девизног тржишта и начин формирања званичног средњег курса динара према евр.

Том одлуком: усклађене су дефиниције спот, терминских и своп послова са међународном терминологијом; даље су либерализовани критеријуми за учешће банака на састанку МДТ-а; промењено је време одржавања састанка МДТ-а тако да се они уместо у 11.30 одржавају у 14.30 часова, како би се највећи део међубанкарске трговине обавио пре фиксинг састанка; промењено је време формирање курсних листа за званични средњи курс динара, за девизе и за ефективни страни новац, као и време њиховог објављивања и важења. Курсне листе се, уместо после завршетка састанка МДТ-а, формирају на почетку радног дана ради преузимања најактуелнијих односа валута према евр. Тако формиране курсне листе важе од 8.00 часова тог радног дана до формирања наредне курсне листе; с обзиром на интензиван развој девизног тржишта у периоду између претходног (2002) и новог Закона о девизном пословању (2006), банкама је од 1. септембра уведена обавеза извештавања о спот, терминским и своп пословима.

У склопу тих промена, у августу је, Одлуком о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, укинута накнада за продају девиза на састанку МДТ-а (у висини од 0,8%) и уведена накнада за организовање састанка МДТ-а (у висини од 0,1%) на динарску

потивредност девиза из закљученог купопродајног уговора, коју плаћају и банка купац и банка продавац.

Такође, у складу с новим Законом о девизном пословању, у августу је донета нова Одлука о условима и начину обављања мењачких послова. Том одлуком је први пут омогућено да: овлашћени мењачи могу истовремено закључивати више уговора о обављању мењачких послова (са НБС, са банком или са више банака, са НБС и са банком, са НБС и са више банака), чиме је настављен процес либерализације мењачког тржишта и усмеравања овлашћених мењача ка банкама; овлашћени мењач самостално формира сопствену курсну листу за ефективу; овлашћени мењач ефективу може положити на посебан текући девизни рачун код банке, отворен у складу с прописом којим се уређују услови отварања и начин вођења девизних рачуна резидената, при чему банка откуп, односно продају ефикативности од овлашћеног мењача врши преко тог рачуна; овлашћени мењач продају ефикативности банци, односно Народној банци, не врши свакодневно, већ најмање једном недељно, а најкасније првог радног дана до 12.00 часова после истека те недеље, и то најмање 80% укупног нето откупа ефикативности остварене у тој недељи.

У оквиру процеса преусмеравања овлашћених мењача Народне банке ка банкама, током године је у два наврата смањивана стимулација коју Народна банка исплаћује својим овлашћеним мењачима при откупу ефикативног страног новца, и то од 1. априла, са 1% на 0,9%, и од 7. августа, са 0,9% на 0,7%. Такође, у августу је, у складу са Законом о Народној банци Србије, а у вези с новим Законом о девизном пословању, донета нова Одлука о врстама девиза и ефикативног страног новца које се купују и продају на девизном тржишту. Њоме су прецизиране врсте девиза и ефикативног страног новца које банке, Народна банка и овлашћени мењачи могу куповати и продавати на девизном тржишту. У складу с наведеним законима, у септембру је донета нова Одлука о откупу ефикативног страног новца земаља чланица Европске монетарне уније.

Планови за 2007. годину

Народна банка Србије ће наставити са процесом либерализације девизног тржишта ради јачања његове конкурентности, тј. усмеравања протока девиза на банке, односно између банака, и смањења својих директних интервенција на том тржишту. Такође, Народна банка је исказала опредељење да ће се у току 2007. године постепено повлачити из мењачких послова.

У 2007. години девизни курс динара ће се и даље формирати у оквиру важећег режима руковођеног пливања, али који ће, услед настојања Народне банке да што мање интервенише на девизном тржишту, имати карактеристике меког руковођеног пливања ("soft managed floating"). Наиме, Народна банка ће наставити да продајом, односно куповином евра благо усмерава кретање девизног курса с циљем ублажавања претераних дневних осцилација девизног курса и амортизовања сувише великих притисака тражње или понуде на девизном тржишту који би могли да настану услед деловања интерних или екстерних шокова на националну економију.

Што се тиче формирања девизних курсева банака, банке ће, као и у 2006. години, своје девизне курсеве формирати слободно, на основу понуде и тражње девиза и ефикативног страног новца, уз поштовање принципа правилно укрштених девизних курсева на светским тржиштима.

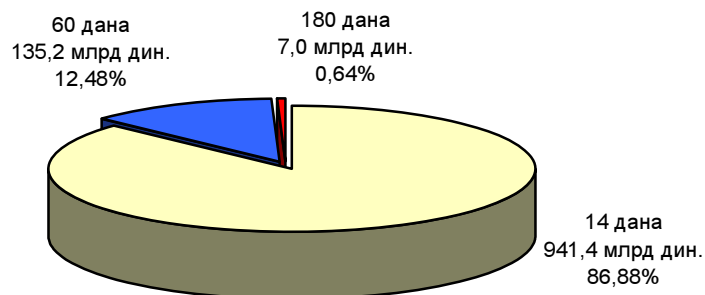
На девизном тржишту спроводиће се следеће мере:

- од 1. јануара Народна банка Србије ће престати да врши откуп, односно продају ефективног страног новца физичким лицима, као и преко банкомата;
- од 1. јануара Народна банка ће стимулацију коју својим овлашћеним мењачима исплаћује при откупу ефективног страног новца смањити, са 0,7% на 0,5 %, с тенденцијом даљег смањења до краја године;
- у првом делу године, Народна банка ће изменити метод утврђивања званичног средњег курса динара према евр, тако што ће при утврђивању курса узимати у обзир не само трговину на фиксинг састанку МДТ-а већ и непосредну међубанкарску трговину евром ван састанка, како би се формирање званичног средњег курса динара према евр у што већој мери препустило утицају тржишних фактора;
- Народна банка ће настојати да карактеристике важећег режима девизног курса мења у правцу режима «меког» руковођеног пливања, који би постепено, у наредном периоду, водио ка режиму слободно пливајућег курса у условима таргетирања инфлације.

Обавезна резерва банака

Да би ограничила прилив страног капитала и његов утицај на повећање кредитног потенцијала банака, Народна банка Србије је у априлу повећала стопу обавезне резерве и проширила основицу за њен обрачун. У складу с тим, донета је Одлука о изменама и допуни Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије, којом је стопа за обрачун девизне обавезне резерве повећана са 38% на 40%. Истовремено је повећана, са 38% на 40%, стопа обавезне резерве на динарске депозите индексираних девизном клаузулом. Са истим циљем, да би се спречило да се користе као извор кредитне активности банака, у основицу за обрачун обавезне резерве укључене су и девизне субординиране обавезе на које се обрачунава обавезна резерва по стопи од 20%. Такође, повећан је обавезан депозит које лизинг компаније држе код банака, са 10% на 20%, а банке су дужне да на та средства обрачунавају обавезну резерву по стопи од 100%.

Обим продатих хартија од вредности без трајне продаје дугорочних
обвезница РС којима НБС обавља операције на
отвореном тржишту у 2006.
(према рочности)



Извор: Народна банка Србије.

Укупан ефекат предузетих мера био је повлачење ликвидних средстава банака у износу од 18,8 милијарди динара. По основу повећања стопе на девизне депозите имобилисано је 15,2 милијарде динара. Ефекат повећања стопе на динарске депозите индексиране валутном клаузулом износио је 0,1 милијарду динара. По основу укључивања субординираних обавеза у девизну основицу за обрачун обавезне резерве, уз примену стопе од 20%, из потенцијала банака је имобилисано 3,0 милијарде динара, а по основу средстава давалаца лизинга на које банке обрачунавају обавезну резерву по стопи од 100% 0,5 милијарди динара.

**Кретање обавезне резерве у периоду
од 10. децембра 2005. до 10. јануара 2007.**

(у милионима динара)

Обрачунски период 2005. година	Динарска обавезна резерва				Девизна обавезна резерва				Разлика (4+8)
	Осно- вица	Обрачу- ната ОР	Просечно стање издвојене ОР	Разлика (3-2)	Осно- вица	Обрачу- ната ОР	Просечно стање издвојене ОР	Разлика (7-6)	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11. 12. 2005.									
до 10. 1. 2006.	135.589,0	26.045,9	27.714,1	1.668,2	390.406,5	148.354,5	148.503,9	149,4	1.817,6
11. 1 - 10. 2.	139.828,9	26.755,6	27.689,4	933,8	419.416,2	159.378,1	159.492,7	114,6	1.048,4
11. 2 - 10. 3.	139.870,5	26.727,6	27.617,4	889,5	441.664,0	167.832,3	167.895,3	63,0	952,5
11. 3 - 10. 4.	138.528,7	26.386,9	27.351,4	964,5	455.890,0	173.238,2	173.442,8	204,6	1.169,1
11. 4 - 10. 5.	144.543,8	27.608,2	28.411,7	803,5	486.773,8	191.966,8	192.190,3	223,5	1.027,0
11. 5 - 10. 6.	148.432,9	28.265,8	28.634,0	368,2	518.605,5	227.425,4	227.590,0	164,6	532,8
11. 6 - 10. 7.	159.409,6	33.351,7	33.932,5	580,8	562.288,2	247.506,5	247.630,6	124,1	704,9
11. 7 - 10. 8.	164.647,8	34.093,7	35.275,3	1.181,6	588.628,5	253.102,1	253.203,3	101,2	1.282,8
11. 8 - 10. 9.	163.241,5	32.387,3	33.765,6	1.378,3	587.534,4	248.624,9	248.688,8	63,9	1.442,2
11. 9 - 10. 10.	170.522,2	33.602,3	34.153,1	550,8	612.274,8	259.413,7	259.873,7	460,0	1.010,8
11. 10 - 10. 11.	182.188,4	35.814,3	37.500,2	1.685,9	617.100,0	257.539,9	257.558,9	19,0	1.704,9
11. 11 - 10. 12.	186.626,4	31.865,3	32.525,1	659,8	618.437,0	255.296,1	255.246,4	-49,7	610,1
11. 12. 2006.									
до 10. 1. 2007.	201.856,3	34.289,7	35.451,2	1.161,5	621.358,1	255.286,8	255.243,6	-43,2	1.118,3

Извор: Народна банка Србије.

Извор: Народна банка Србије.

У настојању да се спречи експанзија кредита по основу краткорочног задужења у иностранству, у мају је донета Одлука о допуни Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије. Њоме је прописана обавеза банака да на девизне депозите и кредите примљене из иностранства са роком отплате до две године обрачунавају обавезну резерву по стопи од 60%, уместо дотадашњих 40%.

Према обрачуну на дан 10. маја, обрачуната девизна обавезна резерва повећана је за 35,4 милијарде динара у односу на обрачун од 10. априла.

Због намере банака да ефекте повећања стопе обавезне резерве (на 60%) умање трансформисањем девизних краткорочних средстава примљених из иностранства у динарске краткорочне обавезе према иностранству, стопа обавезне резерве на депозите и кредите у динарима примљене из иностранства с роком отплате до две године је изједначена са стопом од 60% на девизне депозите и кредите, почев од обрачуна на дан 10. јуна. Поред тога, повећана је стопа обавезне резерве на депозите и кредите у динарима примљене из иностранства с роком отплате преко две године, са 18% на 40%, чиме је она изједначена са стопом обавезне резерве која се примењује на девизну основицу. По тим основама стерилисано је 5,0 милијарди динара.

Крајем августа, Монетарни одбор Народне банке Србије је усвојио измену Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије. Том одлуком је промењена одредба која се односи на обавезу банака да дневно стање издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве, држе на нивоу не мањем од 80% обрачунате динарске, односно девизне обавезне резерве. Да би банке могле лакше да управљају ликвидним средствима, изменом Одлуке је прописано да дневно стање издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве не сме бити мање од 50% обрачунате динарске, односно девизне обавезне резерве, почев од обрачунског периода 11. септембар – 10. октобар.

С циљем даље афирмације домаће валуте, као и подстицања динарске штедње грађана, у новембру је донета Одлука о изменама Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије. Том одлуком је стопа динарске обавезне резерве смањена за три процентна поена, са 18 на 15%. По том основу је ослобођена динарска ликвидност у износу од 3,9 милијарди динара.

Истом одлуком је прописано да дневно стање издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве може бити веће или мање од обрачунате динарске, односно девизне обавезне резерве. Тиме је укинута ограничење у погледу нивоа дневног коришћења средстава обавезне резерве и банкама омогућено да без ограничења управљају ликвидним средствима.

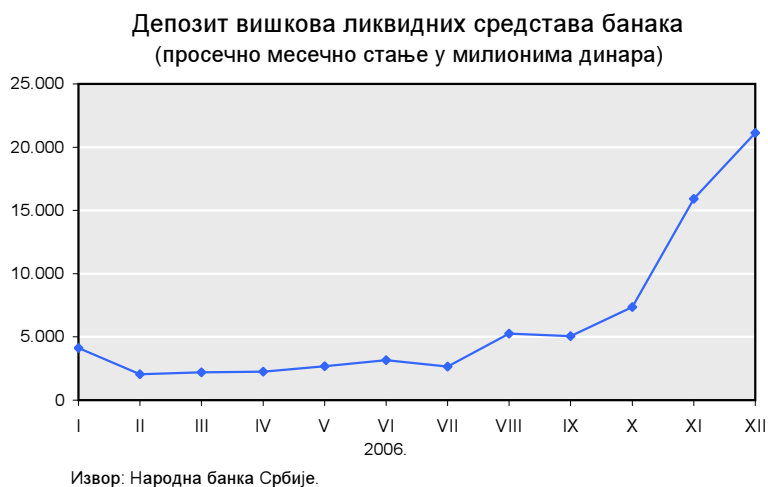
Крајем децембра, на седници Монетарног одбора је усвојена нова Одлука о обавезној резерви банака код Народне банке Србије, са применом почев од обрачуна обавезне резерве на дан 10. јануара 2007. године. Овом одлуком је додатно смањена стопа обавезне резерве на динарску основицу, на ниво од 10%, и извршено диференцирање стопе обавезне резерве на девизну основицу, и то тако да стопа обавезне резерве на девизне штедне депозите износи 40%, а на остале девизне изворе 45%.

Депозитне олакшице

Систем преконоћног депоновања вишкова ликвидних средстава банака на посебан рачун Народне банке Србије (модел депозитних олакшица) има за циљ да омогући банкама да своје вишкове ликвидних средстава који нису могли бити ангажовани на тржишту новца депонују код Народне банке Србије, уз одговарајућу камату.

Просечно стање средстава банака депонованих код Народне банке Србије, у периоду од 1. јануара до 31. децембра, износило је 6,2 милијарде динара, што је у односу на 2005. годину (3,0 милијарди динара) више за 3,2 милијарде динара, или 106,9%.

Током године најмање просечно месечно стање тих средстава банака по месецима забележено је у фебруару, и износило је 2,0 милијарди динара, а највеће у децембру, и износило је 21,1 милијарду динара. Знатно повећање депозитних олакшица крајем године делимично је последица сезонских фактора, а делимично докапитализације и продаје акција банака. Услед привременог карактера тако прикупљених средстава, банке су вишкове ликвидности преко ноћи депоновале код Народне банке Србије.



Кредити за одржавање ликвидности банака (ломбардни и интервентни кредит)

Одлука о условима и начину одобравања краткорочних кредита за одржавање ликвидности банака на основу залог хартија од вредности (тзв. ломбардни кредит), коју је Народна банка Србије донела крајем 2005. године, наставила је да се примењује и у 2006. години без битнијих измена.

Ломбардни кредит банка може користити непрекидно највише 45 радних дана, односно највише 60 радних дана с прекидима у току 120 дана.

Током године ломбардни кредит користило је осам банака, с тим што су га углавном истог дана повлачиле и враћале, будући да овај вид коришћења кредита има бескаматни карактер.

Одлука о условима и начину одобравања краткорочних кредита за одржавање ликвидности банака (тзв. интервентни кредит), која је ступила на снагу у марту 2005. године, била је на снази до септембра. Том одлуком банкама је омогућено коришћење интервентног кредита у случају привремених тешкоћа у одржавању ликвидности, под условом да су претходно искористиле све повољније изворе ликвидности доступне на тржишту, као и да су усвојиле програм мера за превазилажење ликвидносних проблема. Интервентни кредит је одобран на основу залог хартија од вредности и девизних средстава.

Усклађивање бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака

Народна банка Србије је у другом тромесечју донела Одлуку о усклађивању стања бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака.

Овом одлуком прописана је обавеза банака да стање бруто динарских пласмана (краткорочних и дугорочних, са обрачунатим каматама и накнадама) ускладе са стањем основног капитала тако да стање тих пласмана, почев од 30. септембра 2006, на крају сваког календарског месеца буде мање или једнако 200% вредности основног капитала банке на дан 30. септембра 2006. године.

У случају да банка не усклади стање бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом, предвиђена је обавеза банке да двоструки износ позитивне разлике између стварног стања бруто динарских пласмана на крају календарског месеца и прописаног стања тих пласмана депонује код Народне банке Србије. На та средства Народна банка Србије не плаћа камату.

Током године извршене су следеће измене Одлуке о усклађивању стања бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака:

- С обзиром на опредељеност Народне банке да банке подстиче да увећавају вредност свог основног капитала, усвојена је релативизирајућа одредба наведене одлуке у делу који се односи на стање основног капитала. Наиме, изменом Одлуке је прописано да су банке дужне да стање бруто динарских пласмана одобрених становништву ускладе са основним капиталом тако да стање тих пласмана на крају сваког календарског месеца буде мање или једнако 200% вредности основног капитала банке на крају тог месеца, уместо на дан 30. септембра 2006. године.

- Иницијално усвојеном Одлуком, из бруто динарских пласмана одобрених становништву који се усклађују са основним капиталом банака изузети су кредити одобрени становништву за обављање пољопривредне делатности, као и за стамбену изградњу, под условом да их је својим програмима подржала Влада Републике Србије. Имајући у виду основни циљ ове мере, а оцењујући да ограничавање раста банкарских пласмана становништву не би требало да утиче на сужавање простора за кредитну активност усмерену ка производњи, изменом Одлуке су из бруто динарских пласмана одобрених становништву који се усклађују изузети кредити одобрени физичким лицима која самостално обављају привредну делатност ради стицања добити (предузетници) за непосредна улагања у производне, односно услужне намене из њихове делатности.

- Поред тога, полазећи од значаја који има пољопривредна производња, из пласмана који се усклађују у целини су изузети кредити одобрени становништву за непосредно улагање у пољопривредну производњу. На тај начин је обезбеђена подршка банкама за кредитирање улагања становништва у пољопривредне намене, која је до тада постојала само у делу пласмана које је својим програмом подржала Влада Републике Србије.

- Будући да је у међувремену усвојен нови Закон о девизном пословању, којим се, поред осталог, утврђује да банка може резиденту – правном лицу и предузетнику одобрити кредит у девизама за плаћање увоза робе и услуга из

иностранства, као и физичком лицу ради куповине непокретности у земљи, оцењено је да у пласмане који се усклађују са основним капиталом банака, поред динарских, треба укључити и девизне пласмане.

Преглед бруто пласмана становништву који се усклађују и основног капитала банака по месецима у 2006.

(у млрд динара)

Стање на дан	Бруто пласмани одобрени становништву који се усклађују	Основни капитал банака	Износ средстава за депоновање	Број банака које БПС нису ускладили са основним капиталом
	1	2	3	4
31. мај	162,7	116,9	84,1	8
30. јун	168,1	133,7	54,7	6
31. јул	158,8	139,1	30,7	4
31. август	167,4	144,1	25,2	3
30. септембар	169,9	147,2	27,0	4
31. октобар	174,9	151,8	25,3	3
30. новембар	179,3	159,8	15,9	2
31. децембар	183,6	170,6	7,5	1

Извор: Народна банка Србије.

Ради праћења кретања бруто пласмана одобрених становништву и основног капитала, банке су имале обавезу да почев од 20. јуна, а закључно са 20. септембром, Народној банци Србије достављају извештаје о томе без обавезе да депонују средства по основу неусклађености тих пласмана и основног капитала.

Према подацима за 31. мај, укупан износ пласмана становништву који се усклађују износио је 162,7 милијарди динара, а укупан износ основног капитала 116,9 милијарди динара. Неусклађене пласмане са основним капиталом имало је осам банака, а под претпоставком да су банке тада имале обавезу да депонују средства, укупан износ депонованих средстава би износио 84,1 милијарду динара.

Према подацима за 31. децембар, укупан износ пласмана становништву који се усклађују износио је 183,6 милијарди динара, а укупан износ основног капитала 170,6 милијарди динара. Неусклађене пласмане са основним капиталом имала је једна банка, а била је у обавези да депонује средства у износу од 7,5 милијарди динара.

Од 31. маја до 31. децембра, укупни пласмани становништву који се усклађују порасли су за 20,9 милијарди динара, а основни капитал за 53,7 милијарди динара. Број банака које су имале неусклађене пласмане са основним капиталом смањен је са осам на једну банку.

Минимални услови кредитне способности

Одлука о минималним условима кредитне способности, која се примењује од априла 2004. године, измењена је и допуњена у септембру. То је било условљено изменама одредаба Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије и доношењем Одлуке о усклађивању стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака.

Да би се допринело смањењу измена прописа, изменом и допуном Одлуке о минималним условима кредитне способности банака обавеза банака да одржавају дневно стање издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве на прописаном нивоу, описно је дефинисана, позивањем на Одлуку о обавезној резерви, а не као до тада навођењем конкретног процента обрачунате обавезне резерве.

Одлука о минималним условима кредитне способности банака допуњена је новим условом кредитне способности. Допуном Одлуке прописана је обавеза банкама да стање депонованих средстава код Народне банке Србије сваког радног дана држе на нивоу који је једнак прописаном стању тих средстава у смислу Одлуке којом се утврђује усклађивање стања бруто пласмана одобрених становништву са основном капиталом банке.

По том основу, у току четвртог тромесечја у континуитету су проглашаване кредитно неспособним две банке.

Осим тога, у току године банке су најчешће проглашаване кредитно неспособним због недостављања извештаја Народној банци Србије у прописаном року.

Краткорочне хартије од вредности Народне банке Србије – штедни записи

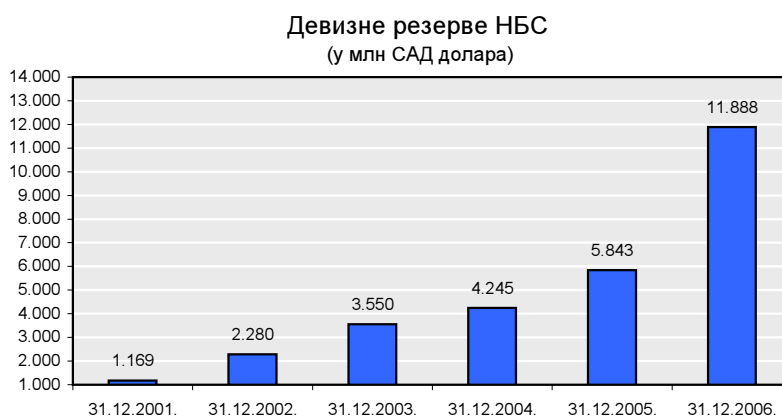
Народна банка Србије је наставила са емисијом и продајом сопствених штедних записа с циљем подстицања динарске штедње и враћања поверења грађана у домаћу валуту. У 2006. години је реализовано пет емисија штедних записа, у укупној номиналној вредности од 6,0 милијарди динара (са обимом емисија од по 1,0 милијарду динара, осим последње, која је због великог интересовања издата у обиму од 2,0 милијарде динара). Штедни записи прве две емисије имали су рок доспећа шест месеци, а осталих емисија годину дана. Каматне стопе на штедне записе пратиле су опадајући тренд инфлације, тако да је каматна стопа са 24%, колико је износила на записе прве емисије у 2006. години, смањена на 16% на записе пете емисије.

У току године окончане су три емисије штедних записа – прва емисија из 2005. године и прве две из 2006. Доспели штедни записи су укупно номинално износили 1.961,4 милиона динара (за прву емисију у 2005. години – 554,4 милиона, за прву емисију у 2006. години – 700,2 милиона и другу емисију у тој години – 706,8 милиона). Укупно плаћене камате по окончаним емисијама износиле су 210,2 милиона динара, при чему се 41,8 милиона динара односи на расход по основу камате на записе икупљене пре рока доспећа, док је расход камате по основу доспелих штедних записа износио 168,8 милиона динара. Закључно са 31. децембром, у оптицају је било штедних записа у укупној номиналној вредности 2.491,2 милиона динара, с обзиром на то да је продато 3.366,3 милиона динара штедних записа, док је пре рока икупљено 875,1 милион динара штедних записа.

Управљање девизним резервама

Кретања и узроци промена девизних резерви

Тенденција раста девизних резерви Народне банке Србије настављена је и у 2006. години. Девизне резерве су крајем године достигле ниво од 11.887,5 милиона долара и у односу на крај 2005. године биле су веће за 6.044,7 милиона долара, или 103,5%. Изражено у еврима, девизне резерве су на дан 31. децембра износиле 9.024,8 милиона. Такав ниво девизних резерви Народне банке Србије обезбеђивао је покривеност новчане масе М1 од 356,5%.



Извор: Народна банка Србије.

Рекордном повећању девизних резерви у току године највише је допринео прилив од приватизације, 2.647,6 милиона долара (од продаје мобилног оператора Моби 63 1.478,4 милиона, Војвођанске банке 513,4 милиона, лиценце трећем оператеру мобилне телефоније 421,4 милиона, Панонске банке 156,4 милиона, Нишке банке 17,0 милиона и предузећа 61,0 милиона).

Због започетог процеса преношења мењачких послова на банке током 2006. године, нето девизни прилив по основу мењачких послова је био за 118,5 милиона долара мањи него у 2005. години и износио је 2.170,2 милиона долара.

Као ефекат мера повећања стопе обавезне резерве на краткорочне и дугорочне кредите из иностранства, у склопу поштравања рестриктивности монетарне политике, као и докапитализације банака услед уведене обавезе да ускладе капитал са кредитним пласманима, банке су по основу обавезне девизне резерве издвојиле 1.875,6 милиона долара, што је укључено у укупне девизне резерве.

Значајнији девизни прилив остварен је по основу обављања привременог платног промета са Црном Гором и Косовом и Метохијом и износио је 432,0 милиона долара. Платни промет са Црном Гором се почев од 26. јуна 2006. обавља у складу с правилима међународног платног промета, тј. преко рачуна банака у иностранству.

По основу коришћења кредита Републике Србије преко Народне банке остварен је девизни прилив од 143,9 милиона долара (од ЕИБ 120,0 милиона,

за град Београд, обнову путева, здравство и енергетски сектор, за обнову железнице и школа, Арех Global II за мала и средња предузећа; од Владе Италије повучена транша у износу од 12,0 милиона и од Банке за развој Савета Европе 11,9 милиона долара). По основу повлачења последње транше Аранжмана за продужено финансирање од ММФ-а остварен је прилив у износу од 89,8 милиона долара.

Изузетно висок прилив у девизне резерве Народне банке Србије омогућио је да се у току године, поред доспелих обавеза према инокредиторима од 424,4 милиона долара, измире и превремене отплате дуга према ММФ-у, од 711,0 милиона долара, и Светској банци, од 423,0 милиона долара.

У току године, Народна банка Србије је на МДТ-у била нето продавац девиза у износу од 254,7 милиона долара (укупно је продала 915,7 милиона, а купила 661,0 милиона).

По основу старе девизне штедње и зајма за привредни развој из девизних резерви је исплаћено 289,6 милиона долара.

Нето иностранна актива

Нето иностранна актива Народне банке Србије је у току године повећана за 4.509 милиона долара и крајем године је достигла ниво од 7.233 милиона долара (прерачунато по курсу од 31. децембра 2006).

Структура и профитабилност девизне активе и управљање ризицима

Структура

Девизне резерве су у 2006. години чинили депозити на рачунима Народне банке Србије у иностранству, хартије од вредности, ефективни страни новац, злато и специјална права вучења. Настављена је тенденција прекомпозиције структуре девизних резерви у корист хартија од вредности, а на рачун ефективног страног новца и депозита на рачунима у иностранству. Такав корак предузет је како би се даље повећала сигурност и ликвидност девизних резерви.

Профитабилност

Народна банка Србије је по основу укамаћивања девизних депозита и наплате купона приходовала укупно 255,3 милиона долара, што је за 80,9% више у односу на приходе остварене током 2005. године. Ефективни страни новац је, као и до сада, полаган на рачуне Народне банке Србије у иностранству. Динамика полагања средстава усклађивана је с динамиком плаћања, пре свега са исплатама старе девизне штедње.

Управљање ризицима

Приноси на државне обвезнице порасли су у оригиналним валутама. Реч је углавном о приносима на купоне и они су били већи од негативног ефекта кретања цена обвезница. Цене америчких државних обвезница крајем године су биле незнатно испод нивоа на почетку године, док су цене европских и британских обвезница забележиле знатнији пад.

Активности у вези са старом девизном штедњом

Народна банка Србије за рачун Републике Србије обавља послове који се односе на сервисирање старе девизне штедње и зајма за привредни развој, тј. обвезница које је Република Србија емитовала ради измирења својих обавеза по тим основима.

И у току 2006. године средства за исплату обвезница Република Србија је обезбеђивала уплатама на посебне рачуне отворене код Народне банке. Народна банка је, по захтевима банака, у оквиру чијих рачуна се воде рачуни хартија од вредности власника обвезница, авансно преносила девизна и динарска средства за исплате обвезница у року или пре рока доспећа.

Обрачуната конверзија старе девизне штедње код банака у обвезнице Републике Србије, на почетку примене одговарајућег закона, износила је укупно 3.800,0 милиона евра. Обрачуната конверзија девизних депозита код Дафимент банке и девизних средстава код Југоскандика једнака је извршеној конверзији – на дан 31. децембра је износила 338,3 милиона евра.

Укупно извршена конверзија у обвезнице Републике Србије, на дан 31. децембра, износила је 3.508,9 милиона евра. Од тога је у 2006. години конвертовано 81,8 милиона евра.

За исплату обвезница о року доспећа обезбеђено је 129,1 милион евра и 8.020,7 милиона динара. Из тих средстава, у складу са Одлуком о ближим условима куповине девизних средстава ради исплате обвезница Републике Србије, вршен је испкуп, продаја и конверзија девизних средстава.

По основу доспелих обвезница у току године је исплаћено 222,7 милиона евра, од тога у девизним средствима 222,2 милиона евра и у динарима 43,7 милиона.

За исплату обвезница пре рока доспећа, за плаћање специфичних трошкова у складу са Одлуком Владе Републике Србије, обезбеђено је 175,2 милиона динара и 20 хиљада евра. Из тих средстава власницима обвезница је исплаћено 200 хиљада евра и 154,1 милион динара (по дисконтној вредности обвезница), односно по том основу исплаћена је номинална вредност обвезница у износу од 2,4 милиона евра.

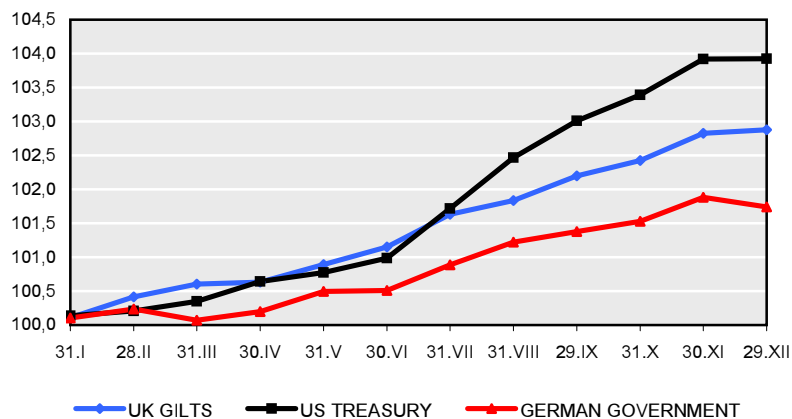
Ради измирења обавезе Републике Србије према банкама у складу са законом (за исплате депоноване девизне штедње у ранијем периоду), из буџета је, на посебан рачун код Народне банке, уплаћен износ од 351,3 милиона динара, који је на дан доспећа обавезе, 4. јула 2006, пренет банкама.

Укупан обим берзанског трговања обвезницама износио је 151,0 милиона евра. Промет обвезницама се одвијао и ванберзански и био је готово девет пута већи од берзанског (1.330,0 милиона евра).

Обавезе Републике Србије по основу зајма за привредни развој измириване су почев од 31. августа 2004. године на начин утврђен одредбама Закона о регулисању обавеза Републике Србије по основу зајма за привредни развој.

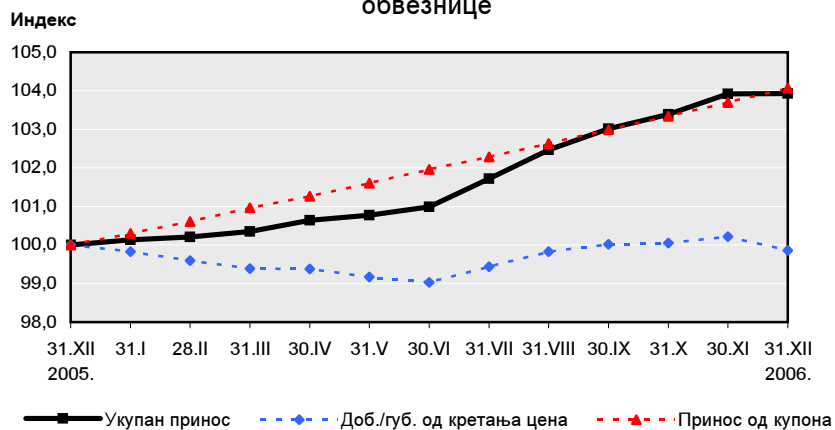
Укупно извршена конверзија потраживања у обвезнице Републике Србије са роковима доспећа од 2004. до 2007. године износила је 46,4 милиона евра, од чега је у 2006. години конвертовано 1,9 милиона евра. За исплату тих обвезница из буџета су пренета средства у износу од 100 хиљада евра и 714,30 милиона динара. У току године је исплаћено доспелих обвезница у износу од 8,7 милиона евра и 0,4 милиона динара.

Кретање индекса државних обвезница у оригиналној валути у 2006.



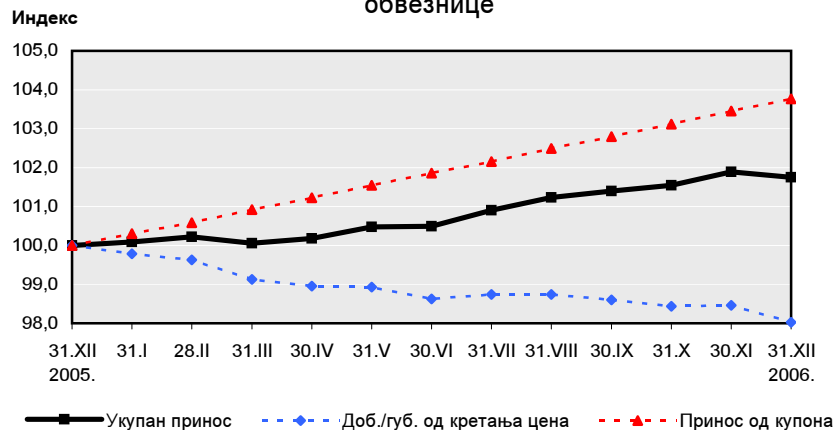
Извор: Народна банка Србије.

Структура укупног приноса на америчке државне обвезнице



Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

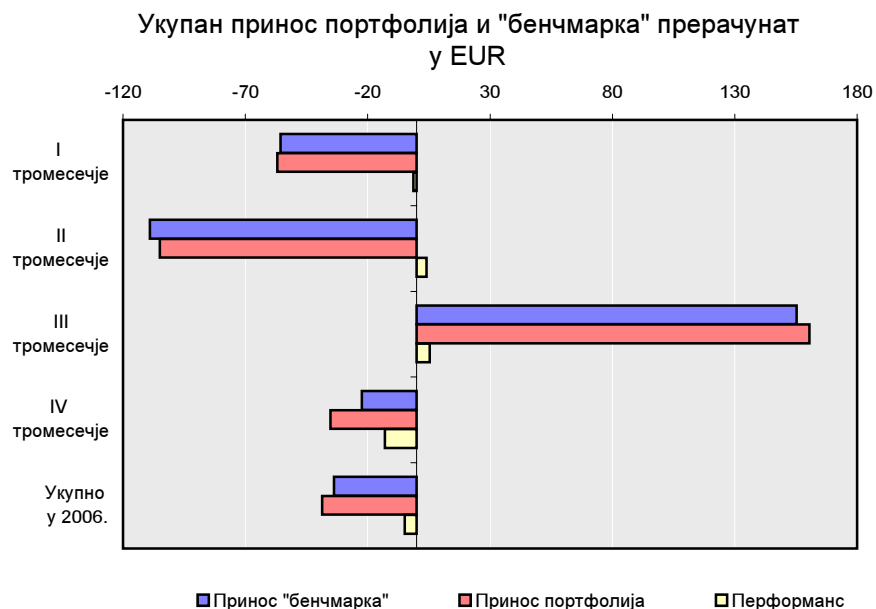
Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице



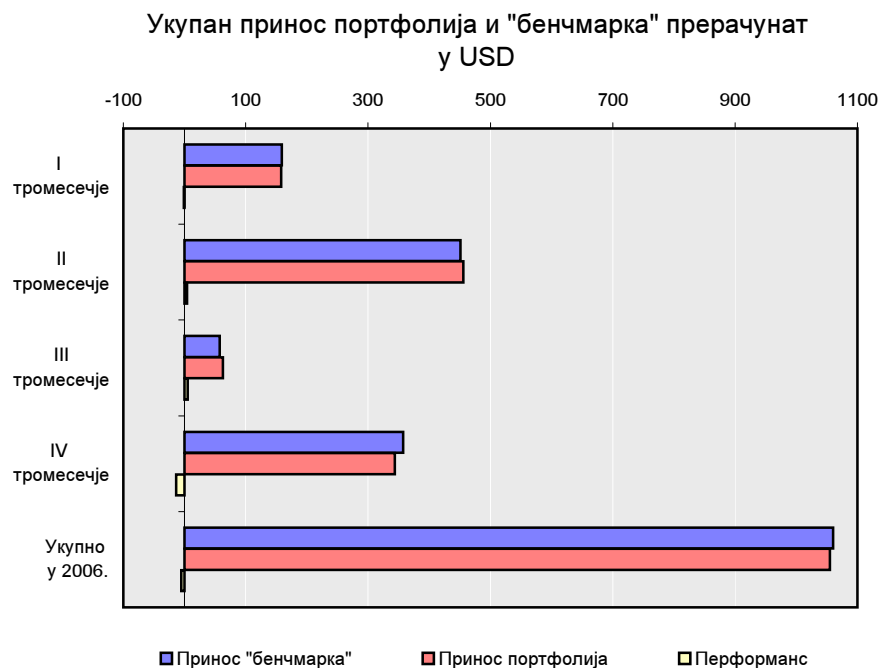
Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

Услед апresiasiје евра у односу на долар у 2006. години (EUR/USD 1,18445 – 1,3145), принос укупног „бенчмарка“ (референтне вредности) и портфолија Народне банке Србије (базна валута долар) био је позитиван захваљујући великом учешћу евра (75%) у валутној структури портфолија.

Принос инвестиционог портфолија био је у сагласности са приносом „бенчмарка“.



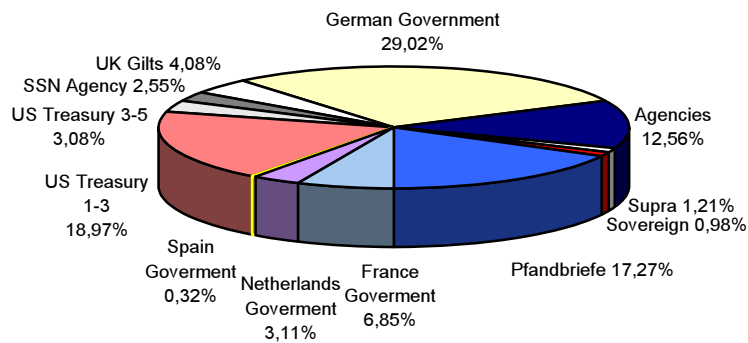
Извор: Народна банка Србије.



Извор: Народна банка Србије.

Структура инвестиционог портфолија по врстама активе, као и валутна структура, била је у складу с усвојеним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије за 2006. годину које се односе на инвестирање у хартије од вредности.

Структура инвестиционог портфолија на дан 31. 12. 2006.



Извор: Народна банка Србије.

Народна банка Србије је током године инвестирала у обвезнице са ниским тржишним и кредитним ризиком (у високо ликвидне обвезнице, AAA рејтинга, са ниским дурацијом – осетљивошћу промене цене на промене стопе приноса), док је ризик промене међувалутних односа неутрализован у великој мери усаглашавањем активе и пасиве Народне банке Србије.

О томе сведочи и просечан месечни Value-at-Risk портфолија за 2006. годину и stress test. Наиме, помоћу методе VaR је, са 95% вероватноће, утврђено да портфолио Народне банке Србије на месечном нивоу не би требало да изгуби више од 2,91% у доларима, односно 0,89% у еврима. Такође, у случају да се тржишне каматне стопе неочекивано повећају за 0,25% (stress test), то би се на портфолио Народне банке Србије одразило губитком од око 0,44% (што на стање девизних резерви на дан 31. децембра 2006. године износи 26,5 милиона долара).

Сви остали показатељи – варијабилност вишка приноса (tracking error), контролно тестирање VaR модела и кредитни лимити по инокореспондентима током године били су у прописаним оквирима, дефинисаним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије.

ДЕВИЗНИ РЕЖИМ И МЕРЕ ДЕВИЗНЕ КОНТРОЛЕ

НОВИ ЗАКОН О ДЕВИЗНОМ ПОСЛОВАЊУ – НАЈВАЖНИЈЕ ПРОМЕНЕ У ОДНОСУ НА СТАРИ	84
КОНТРОЛА (ОГРАНИЧЕЊА) У ОБЛАСТИ ТЕКУЋИХ И КАПИТАЛНИХ ТРАНСАКЦИЈА	85
ПРОПИСИ ДОНЕТИ НА ОСНОВУ НОВОГ ЗАКОНА О ДЕВИЗНОМ ПОСЛОВАЊУ	85
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	87

Нови Закон о девизном пословању – најважније промене у односу на стари

Нови Закон о девизном пословању, који је ступио на снагу 27. јула 2006. године, представља значајан помак у реформисању нашег системског законодавства, чији је циљ усклађивање са правилима међународних институција, с обзиром на стратешко опредељење земље да приступи Светској трговинској организацији и постане чланица Европске уније.

У односу на раније важећи Закон о девизном пословању, у нови су унете одредбе које уређују материју кредитних послова са иностранством, коју је до тада обухватао Закон о кредитним пословима са иностранством, примењиван од 1992. године. Тиме је омогућено да се једним законом на свеобухватан начин уреде како текуће, тако и све капиталне трансакције са иностранством.

Новим законом наставља се тенденција даље либерализације текућих послова, уведена претходним Законом о девизном пословању. То се огледа у прописивању одредаба чији је циљ стварање повољнијих услова за пословање привредних субјеката: рок уноса девиза по основу извоза, односно рок увоза унапред плаћене робе и услуга, после кога се спољнотрговински послови сматрају кредитним пословима продужен је са 90 на 180 дана; привредним субјектима је дата могућност да банкама и другим резидентима, осим физичким лицима, продају потраживања и дуговања настала по спољнотрговинским пословима са иностранством, као и могућност да реализовани посао извоза робе и услуга наплате реализованим увозом робе и услуга.

Код капиталних послова новине се састоје у следећем: послови са дугорочним хартијама од вредности су јасно и прецизно дефинисани за разлику од раније важећег закона, којим је било регулисано само улагање у власничке хартије од вредности и то упућивањем на закон који уређује спољнотрговинско пословање, односно на закон који уређује страна улагања; омогућено је да инвестициони и добровољни пензијски фондови, као и друштва за осигурање, врше улагања у иностранство у складу са законима који уређују њихово пословање; предвиђена је могућност да банке одобравају кредите у динарима нерезидентима на начин и под условима које прописује Народна банка Србије, што је по старом Закону било изричито забрањено.

Контрола (ограничења) у области текућих и капиталних трансакција

У складу са опредељењем земље да се процес либерализације врши постепено, код капиталних послова задржана су одређена ограничења по основу краткорочног кретања капитала. Куповину страних краткорочних хартија од вредности на страном и домаћем тржишту могу вршити Народна банка Србије и банке под условима које пропише Народна банка. Ово ограничење не односи се на резиденте – друштва за управљање инвестиционим и добровољним пензијским фондовима, као и друштва за осигурање чије пословање је уређено посебним законима и који улагања у стране краткорочне хартије од вредности врше у складу са одредбама закона који уређују њихово пословање. Такође, нису у потпуности либерализовани ни депозитни послови резидената у иностранству, већ је остављена могућност да степен либерализације ових послова подзаконским актом уреди Народна банка.

Поред тога, укинут је обим као ограничење за коришћење финансијских кредита из иностранства који нису намењени за плаћање увоза робе и услуга, финансирање извођења инвестиционих радова у иностранству и отплату раније коришћених кредита из иностранства, с тим што ти кредити не могу бити краткорочни.

Прописи донети на основу новог Закона о девизном пословању

На основу Закона о девизном пословању, у периоду од дана његовог ступања на снагу до краја 2006. године донети су следећи прописи:

- одлука која регулише отварање девизних рачуна резидената код банака, којом су први пут прописани услови под којима банка отвара, води и гаси девизне рачуне не само физичких већ и правних лица, предузетника и огранака страних правних лица;

- одлука која регулише личне и физичке преносе средстава плаћања из Републике и у Републику, којом је повећан износ ефективног страног новца који резиденти могу да износе, а нерезиденти да уносе слободно (са 2.000 на 5.000 евра), а повећан је и износ који резиденти, преко рачуна код банке, могу слободно преносити у иностранство ради издржавања породице (са 5.000 на 8.000 евра месечно);

- одлука којом су прописани начин и услови коришћења финансијских кредита из иностранства за конверзију у динаре, куповину у девизама непокретности у земљи и за одржавање ликвидности овлашћених банака, као и за друге намене које утврди гувернер Народне банке, којом је укинут обим као ограничење за коришћење финансијских кредита за предметне намене, с тим што ти кредити не могу бити краткорочни;

- одлука о јединственој структури за идентификацију и класификацију рачуна и о плану рачуна за примену међународних правила и IBAN стандарда.

У истом периоду, израђене су и следеће одлуке (објављене почетком 2007. године):

- одлука која регулише отварање и вођење динарских и девизних рачуна нерезидената – којом су прописани јасни услови под којима нерезиденти отварају рачуне код банке;

- одлука која регулише у којим случајевима се плаћање и наплаћивање могу вршити у ефективном страном новцу – резидентима се омогућава да наплату изврше у ефективном страном новцу када се, због природе делатности коју обављају, наплата не може извршити преко банке;

- одлука која регулише држање девиза на рачуну код банке у иностранству – прописани су случајеви у којима резиденти могу да држе девизе код стране банке слободно и повећан је број основа по којима резиденти држе девизе на основу одобрења Народне банке;

- одлука која регулише куповину иностраних краткорочних хартија од вредности коју обављају банке – либерализовани се услови куповине иностраних краткорочних хартија од вредности банака;

- одлука која регулише динарско кредитирање нерезидената – прописује услове под којима банке могу да одобре динарски кредит нерезиденту;

- одлука која регулише извештавање банака о пословима куповине или продаје потраживања и дуговања по спољнотрговинским пословима – на основу које Народна банка обезбеђује податке о пословима факторинга и форфетинга које обављају банке;

- одлука која регулише евидентирање кредитних послова са иностранством – поједностављује се поступак евидентирања, уз смањење документације коју су резиденти дужни да доставе Народној банци Србије и броја прописаних образаца, а посебно поступак евидентирања краткорочних орочених банкарских депозита са роком отплате до 90 дана, који се не користе на револвинг основи;

- одлука која регулише евидентирање послова извоза и увоза унапред плаћене робе и услуга са уговореним роком преко 180 дана – проширен је списак послова за које не постоји обавеза евидентирања уколико су уговорени са роком наплате до годину дана, док се послови са накнадно уговореним роком наплате/увоза дужим од 180 дана евидентирају под условом да је дужи рок уговорен пре истека рока од 180 дана;

- одлука која регулише обављање платног промета са иностранством, са пратећим Упутством, којим се ближе операционализује либерализација текућих и капиталних послова (купопродаја хартија од вредности преко кастоди банке, односно овлашћеног друштва, наплата у ефективном страном новцу, праћење трансакција преко рачуна нерезидената физичких лица по основу текућих и капиталних послова, продаја потраживања и дуговања по спољнотрговинским и кредитним пословима, улагања у иностранство друштва за осигурање, као и инвестиционих и добровољних пензијских фондова, држање девиза на рачуну код стране банке, пословање са финансијским дериватима и др.), уређује начин прикупљања неопходних података платног промета са иностранством и побољшава квалитет прикупљених података;

- одлука која регулише обавезу извештавања резидената у пословању са иностранством по основу: директних инвестиција, улагања у власничке и дужничке хартије од вредности, извођења инвестиционих (грађевинских) радова и стања и промета на рачунима резидената у иностранству, са пратећим Упутством.

У 2006. години обављени су и послови везани за процес укључивања Републике Србије у међународне интеграције.

Кад је реч о приступању Светској трговинској организацији, предузете су следеће активности: у склопу припрема за трећи састанак Радне групе припремљени су материјали који садрже одговоре на питања чланица Светске трговинске организације у вези с Меморандумом о спољнотрговинском режиму Републике Србије, ажуриран је документ који се односи на област услуга (АСС/5), а припремљено је и мишљење у вези са информацијом Министарства за економске односе са иностранством «Иницијална понуда за преговоре у области либерализације тржишта услуга».

Сачињен је коментар на Предлог Европске комисије текста споразума о стабилизацији и придруживању који се односи на текућа плаћања и кретање капитала, ажуриран документ ММФ-а «Годишњи извештај о рестрикцијама у спољнотрговинском режиму» (AREAER 2006) и израђен текст Плана за имплементацију Новог Европског партнерства у делу који се односи на примену девизних прописа.

Планови за 2007. годину

У 2007. години биће припремљени нацрти подзаконских аката којима ће се регулисати послови са финансијским дериватима – услови под којима банке и остали резиденти купују финансијске деривате у иностранству, као и услови под којима нерезиденти купују финансијске деривате у Републици.

Такође, припремиће се и подзаконски акти које Народна банка Србије доноси на основу Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, а којима се регулише: давање сагласности за издавање дужничких хартија од вредности изражених у иностранској валути, давање сагласности за промет хартија од вредности иностраног правног лица на територији Републике и давање сагласности за издавање депозитних потврда.

Истовремено, наставиће се и активности везане за приступање Светској трговинској организацији, као и активности везане за закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању Европској унији.

ЕМИСИЈА НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА

ГОТОВ НОВАЦ У ОПТИЦАЈУ	90
АПОЕНСКА СТРУКТУРА ГОТОВОГ НОВЦА У ОПТИЦАЈУ	91
НОВЕ СЕРИЈЕ НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА У ОПТИЦАЈУ	92
ПЛАН ПУШТАЊА У ОПТИЦАЈ И ПОВЛАЧЕЊА ИЗ ОПТИЦАЈА	
НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА У 2007. ГОДИНИ	93
ФАЛСИФИКАТИ ДИНАРА	93
ПРИГОДНИ КОВАНИ НОВАЦ	94
НУМИЗМАТИЧКА ЗБИРКА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	94

Готов новац у оптицају

Након укидања Завода за обрачун и плаћања и преласка платног промета у банке, од почетка 2003. године Народна банка Србије готовим новцем из централног трезора снабдева трезоре својих филијала, које даље новцем снабдевају банке и друге имаоце рачуна код Народне банке, а од њих из оптицаја повлаче похабане и оштећене новчанице.

Филијале Народне банке Србије од октобра 2005. године готовим новцем снабдевају шалтерска места, која потом новцем снабдевају овлашћене мењаче.

Банке које имају потребу за готовим новцем средства са свог жиро-рачуна преносе на рачун Народне банке отворен за те намене, а готов новац, до висине извршене уплате, преузимају из трезора филијала. Банке готовим новцем снабдевају комитенте – предузећа, грађане итд.

До 28. фебруара 2006. године у оптицају су се истовремено налазиле новчанице апоена од 5000 динара издања Народне банке Југославије и новчанице тог апоена издања Народне банке Србије. Од 1. марта новчанице апоена од 5000 динара издања Народне банке Југославије из 2002. године престале су бити законско средство плаћања.

У 2006. години у оптицају су се истовремено налазиле новчанице апоена 10, 20, 50, 100, 200 и 1000 динара издања Народне банке Југославије и новчанице издања Народне банке Србије апоена 10, 20, 50, 100, 200, 500 и 1000 динара. Апоени новчаница од 10, 20, 50, 100, 200 и 1000 динара издања Народне банке Југославије престају да буду законско средство плаћања од 1. јануара 2007. године.

Током године у оптицају се налазио ковани новац апоена 1 нови динар издања Народне банке Југославије у периоду од 1994. до 1999. године, ковани новац апоена 50 пара, 1, 2 и 5 динара издања Народне банке Југославије у периоду од 2000. до 2002. и ковани новац апоена 1, 2, 5, 10 и 20 динара издања Народне банке Србије од 2003. године и надаље.

Такође, донета је одлука о повлачењу из оптицаја кованог новца апоена 1 нови динар издања Народне банке Југославије 1994, 1995. и 1996. године. Тај апоен кованог новца из тог периода престаје бити законско средство плаћања од 1. јануара 2007. године.

Повлачењем из оптицаја наведених апоена новчаница и кованог новца издања Народне банке Југославије унифицираће се обележја новчаница и кованог новца у оптицају.

Стање готовог новца у оптицају утврђује се када се од укупно израђеног готовог новца одузме износ уништеног готовог новца, стање

готовог новца у трезору у Седишту Народне банке, у трезорима филијала и шалтерских места Народне банке, у банкама, поштама и другим финансијским организацијама, стање готовине на путу, готов новац послат за потребе тестирања машина за сортирање и уништај новчаница, а од увођења конвертибилности динара, у мају 2002. године, и готов новац послат банкама у иностранству (комисиона продаја).

Стање готовог новца у оптицају
(у милионима динара)

	31. децембар 2006.
Израђен готов новац	168.940
Уништен готов новац	30.510
Готов новац у иностранству	122
Готов новац у трезорима НБС	59.835
Готов новац у благајнама банака	10.012
Готов новац у оптицају	68.461

Извор: Народна банка Србије.

Апоенска структура готовог новца у оптицају

Од укупног стања готовог новца у оптицају на дан 31. децембра 2006. године, на новчанице се односило 97,87%, а на ковани новац 2,13%. У односу на крај 2005. године, учешће кованог новца у готовом новцу мање је за 0,16 процентних поена.

У структури новчаница, повећано је учешће апоена од 5000 динара за 2,2 процентна поена, апоена од 500 динара за 5,3 процентна поена и апоена од 100 и 10 динара за по 0,1 процентни поен, а смањено учешће новчаница апоена од 1.000 динара за 6,9 процентних поена, апоена од 200 динара за 0,6 процентних поена и апоена од 50 и 20 динара за по 0,1 процентни поен.

Повећање учешћа апоена од 5000 и 500 динара и смањење учешћа апоена од 1000 динара првенствено је последица мера које је предузео Сектор за послове трезора ради успостављања оптималне апоенске структуре готовог новца у оптицају – прописивањем оквирних критеријума за исплату готовог новца банкама и овлашћеним мењачима.

Највећи обим готовинских трансакција у платном промету и даље се обавља новчаницама апоена од 1000 динара, па је стога и апсолутно и релативно учешће тог апоена у новчаницама у оптицају највеће.

У структури кованог новца, учешће апоена 20 динара је повећано за 6,9 процентних поена и апоена 2 динара за 0,5 процентних поена, док је учешће апоена 10 динара смањено за 1,2 процентна поена, апоена 5 динара за 1,0 процентни поен, апоена 1 динар за 0,8 процентних поена и апоена 50 пара за 4,4 процентна поена.

Преглед апоенске структуре новчаница у оптицају

Врста апоена	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	у милионима	у %	у милионима	у %
5.000 динара	4.072	7,8	6.694	10,00
1.000 динара	34.812	66,4	39.885	59,5
500 динара	6.261	12,0	11.581	17,3
200 динара	4.031	7,7	4.745	7,1
100 динара	1.867	3,5	2.417	3,6
50 динара	865	1,7	1.105	1,6
20 динара	295	0,6	323	0,5
10 динара	173	0,3	251	0,4
Укупно:	52.376	100,0	67.001	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Преглед апоенске структуре кованог новца у оптицају

Врста апоена	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	у милионима	у %	у милионима	у %
20 динара	247	20,1	394	27,0
10 динара	196	15,9	214	14,7
5 динара	329	26,9	378	25,9
2 динара	143	11,6	178	12,1
1 динар	250	20,4	286	19,6
50 пара	62	5,1	10	0,7
Укупно:	1.227	100,0	1.460	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Нове серије новчаница и кованог новца у оптицају

Народна банка Србије пустила је у 2006. години у оптицај следеће апоене новчаница и кованог новца:

- 19. маја – новчанице апоена 10 динара (нови апоен из серије новчаница издања Народне банке Србије),
- 18. јула – новчанице апоена 20 динара (нови апоен из серије новчаница издања Народне банке Србије) и новчанице апоена 1000 динара (из серије новчаница издања Народне банке Србије, са делимично измењеним обележјима – година издања, Велики грб Републике Србије, потпис гувернера Радована Јелашића),
- 20. октобра – новчанице апоена 100 динара (из серије новчаница издања Народне банке Србије, са делимично измењеним обележјима – година издања, Велики грб Републике Србије, потпис гувернера Радована Јелашића),

- 30. јула – ковани новац апоена 20 динара (из серије кованог новца издања Народне банке Србије, са делимично измењеним обележјима – лик Николе Тесле на лицу и Велики грб Републике Србије на наличју),
- 27. децембра – ковани новац апоена 2 динара (из серије кованог новца издања Народне банке Србије, са делимично измењеним обележјима – маса, састав легуре и Велики грб Републике Србије на наличју).

У вези с тим, сачињене су и објављене одговарајуће одлуке о основним обележјима новчаница и кованог новца, као и одлуке о пуштању у оптицај новчаница и кованог новца.

Поред тога, у 2006. години су израђене и додатне количине кованог новца апоена од 1, 5 и 10 динара са неизмењеним основним обележјима и ознаком године ковања „2006“.

План пуштања у оптицај и повлачења из оптицаја новчаница и кованог новца у 2007. години

Програмом израде новчаница и кованог новца за 2007. годину предвиђена је:

- израда и пуштање у оптицај новчаница апоена 500 динара са делимично измењеним обележјима (измена године издања и замена амблема Народне банке Србије Великим грбом Републике Србије),
- израда и пуштање у оптицај кованог новца апоена 20 динара из серије кованог новца издања Народне банке Србије са делимично измењеним обележјима (са ликом Доситеја Обрадовића на лицу кованог новца и ознаком године ковања „2007“).

Такође, у 2007. години ће се изградити додатне количине кованог новца апоена 1, 2, 5 и 10 динара са неизмењеним основним обележјима и ознаком године ковања „2007“.

Фалсификати динара

Ради благовременог откривања фалсификата динара и спречавања појаве фалсификата, редовно су достављана обавештења носиоцима платног промета, Министарству унутрашњих послова и Интерполу о откривеним новим типовима фалсификата динара, са навођењем детаљног описа карактеристика фалсификованих новчаница и типом фалсификата. Предузимане су такође активности у погледу едукације учесника у платном промету о обележјима оригиналних новчаница и основним карактеристикама фалсификованих новчаница. Уз то су израђени пратећи каталози и плакати, са приказом основних обележја новчаница и елемената заштите од фалсификата, који су дистрибуирани филијалама и пословним банкама.

Народна банка је, путем средстава јавног информисања, грађане обавештавала о појави фалсификата динара са препорукама на који начин могу да препознају фалсификат и како да поступају с готовим новцем.

Пригодни ковани новац

У 2006. години Народна банка је, поводом 150. годишњице рођења Николе Тесле, издала и пустила у продају пригодни ковани новац, и то:

- 1.000 златника, бруто масе 8,64 грама, финоће Au 900/1000,
- 2.000 златника, бруто масе 3,455 грама, финоће Au 900/1000, и
- 2.000 сребрника, бруто масе 13 грама, финоће Ag 925/1000.

За 2007. годину предвиђено је издавање пригодног кованог новца поводом 200. годишњице доласка Доситеја Обрадовића у Србију, и то:

- 500 златника, бруто масе 3,455 грама, финоће Au 900/1000, и
- 1.000 сребрника, бруто масе 13 грама, финоће Ag 925/1000.

Укупан бруто приход од продаје пригодног кованог новца физичким и правним лицима у земљи и физичким лицима из иностранства остварен у 2006. години износио је 13.203.839,07 динара. Од тога се на нето приход односи 11.189.694,13 динара, а разлика у износу од 2.014.144,94 динара представља порез на додатну вредност, који се уплаћује у буџет Републике Србије.

Нумизматичка збирка Народне банке Србије

Од јула 2004. године постављена је и за јавност отворена стална изложбена поставка Нумизматичке збирке Народне банке Србије. Концепцијом изложбене поставке представљени су токови развоја и употребе новца на територији данашње Србије. Обухваћен је новац античког (грчки и римски) и средњовековног периода (византијски и српских средњовековних владара), новог века (турски, аустроугарски, венецијански и западноевропских земаља), модерног периода (представљен издањима новчаница и кованог новца Књажевине и Краљевине Србије из XI и XX века), затим Краљевине Југославије, као и новац социјалистичке Југославије после Другог светског рата. Изложба обухвата и последња издања новца Народне банке Југославије и Народне банке Србије који је у оптицају.

Изложбена поставка је пропраћена публикацијом и деплијаном «Новац на тлу Србије од најраније појаве до данас», чији су аутори запослени у Нумизматичком кабинету.

Поводом јубилеја 150. година од рођења Николе Тесле, у оквиру сталне изложбене поставке је 12. јула отворена тематска изложба «Лик Тесле на новцу», пропраћена истоименим каталогом. Изложбу су иницирали и реализовали запослени у Нумизматичком кабинету, који су и аутори текстова каталога.

Остварена је сарадња са Музејом града Новог Сада уступањем том музеју експоната из Нумизматичке збирке Народне банке Србије за потребе изложбе «Инсигније династије Карађорђевић».

Упоредо с тим активностима, настављена је стручна и документарна обрада Збирке, као и њен конзерваторски третман у сарадњи са Историјским музејом Србије.

ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ

ОДНОСИ СА МЕЂУНАРОДНИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ЕВРОПСКОМ УНИЈОМ	96
МЕЂУНАРОДНИ МОНЕТАРНИ ФОНД	96
СВЕТСКА БАНКА	97
ЕВРОПСКА УНИЈА	98
ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА	100
ЕВРОПСКА БАНКА ЗА ОБНОВУ И РАЗВОЈ	100
РАЗВОЈНА БАНКА САВЕТА ЕВРОПЕ	101
СВЕТСКА ТРГОВИНСКА ОРГАНИЗАЦИЈА	101
ОДНОСИ СА ПАРИСКИМ КЛУБОМ ПОВЕРИЛАЦА	101
ОДНОСИ СА ЛОНДОНСКИМ КЛУБОМ ПОВЕРИЛАЦА	102
АКТИВНОСТИ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПРЕГОВОРЕ О КОНАЧНОМ СТАТУСУ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ	102
БИЛАТЕРАЛНА САРАДЊА	103
СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ ОД 10. ЈУЛА 2006. ГОДИНЕ	103
СУКЦЕСИЈА ИМОВИНЕ БИВШЕ СФРЈ	104
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	104

Односи са међународним финансијским институцијама и Европском унијом

Република Србија је, након осамостаљивања Републике Црне Горе у јуну 2006. године, наследила међународно-правни субјективитет државне заједнице Србија и Црна Гора и наставила чланство у међународним финансијским институцијама. Чланство је настављено у Међународном монетарном фонду, Групацији Светске банке, Европској банци за обнову и развој и Банци за развој Савета Европе. Република Црна Гора је посебно затражила пријем у чланство у међународним финансијским институцијама.

Почетком маја преговори о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању Републике Србије са Европском унијом привремено су прекинути, чиме је процес приступања Европској унији знатно успорен. Институционална сарадња са Европском унијом настављена је у форми унапређеног сталног дијалога, у оквиру којег се одржавају секторски састанци.

Савет министара Европске уније је 24. јула усвојио измењени мандат за преговоре са Србијом о Споразуму о стабилизацији и придруживању, док се наставак преговора о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању очекује након формирања нове републичке Владе.

Међународни монетарни фонд

Међународни монетарни фонд (ММФ) потврдио је, 21. јула, континуитет Републике Србије у односу на државну заједницу Србија и Црна Гора, као и то да Србија наставља чланство са постојећом квотом од 467,7 милиона специјалних права вучења и свим правима и обавезама државне заједнице према тој међународној финансијској институцији.

У погледу представљања Србије у ММФ-у, Народна банка је одлуком Владе одређена као институција надлежна за послове фискалног агента и депозитара. Истом одлуком за гувернера и заменика гувернера Србије у ММФ-у одређени су гувернер и вицегувернер Народне банке Србије.

У периоду након 2000. године, ММФ је пружао континуирану подршку економским реформама Србије и омогућио коришћење средстава у укупном износу од 966,9 милиона специјалних права вучења (око 1.454 милиона долара) кроз три финансијска аранжмана, и то: Аранжман хитне постконфликтне помоћи, Stand-by аранжман и Аранжман за продужено финансирање.

Трогодишњи Аранжман за продужено финансирање, који је у мају 2002. године одобрен као подршка економском програму стабилизације и реформи у износу од 650 милиона специјалних права вучења (око 977 милиона долара), успешно је окончан 7. фебруара 2006. На седници Одбора извршних директора ММФ-а, у оквиру шесте ревизије постигнутих резултата, оцењено је да су остварени снажан привредни раст и висока стопа раста извоза уз убрзано спровођење структурних реформи и знатан раст инвестиција. Позитивно је оцењена рестриктивна фискална политика, која је утицала на смањење макроекономске неравнотеже, али и скренута пажња на потребу смањења стопе инфлације и дефицита текућег платног биланса.

Завршетак шесте ревизије трогодишњег Аранжмана омогућио је повлачење средстава у износу од 62,5 милиона специјалних права вучења (око 94 милиона долара), чиме су у потпуности искоришћена средства у оквиру овог аранжмана. Поред тога, успешан завршетак Аранжмана омогућио је реализацију преосталог отписа дуга (од 15%) према повериоцима Париског клуба.

Након тога, сарадња Србије са овом међународном финансијском институцијом одвија се у оквиру тзв. постпрограмског праћења економског програма. С тим у вези, мисија ММФ-а боравила је у Београду крајем јуна и том приликом детаљно су разматрана макроекономска кретања, као и спровођење договорених политика и мера. Такође су обављени разговори у оквиру редовних консултација по члану IV Статута, које ММФ са земљама чланицама, по правилу, обавља једанпут годишње.

Одбор извршних директора ММФ-а је 18. октобра, на основу извештаја мисије о обављеним разговорима, закључио консултације по члану IV Статута. У извештају је оцењено да је Република Србија последњих година остварила значајан привредни раст и напредак на плану макроекономске стабилизације, реструктурирања банкарског сектора и приватизације. У борби против инфлације, позитивно је оцењена монетарна политика и мере које спроводи Народна банка Србије.

Средства искоришћена по основу прва два финансијска аранжмана у потпуности су отплаћена до маја. С обзиром на стабилизовање финансијске позиције земље и стални раст девизних резерви, Народна банка Србије је крајем јуна започела превремену отплату обавеза по основу Аранжмана за продужено финансирање, чија је редовна отплата требало да отпочне у новембру. У 2006. години је превремено отплаћен дуг према ММФ-у, у укупном износу од 479,16 милиона специјалних права вучења (око 711 милиона долара).

Светска банка

Након потврђеног континуитета чланства Републике Србије у ММФ-у, уследила је одлука Светске банке којом је, 3. августа, Србија наставила чланство државне заједнице са постојећим чланским улогом и свим правима и обавезама које проистичу из тог чланства у Међународној банци за обнову и развој (IBRD), Међународном удружењу за развој (IDA), Међународној агенцији за осигурање инвестиција (MIGA) и Међународној финансијској корпорацији (IFC).

Светска банка је континуирано пружала финансијску подршку Србији одобравањем кредита под веома повољним, „IDA“, условима, кроз два трогодишња финансијска програма. Након успешне реализације првог програма, Светска банка је припремила наредни, у оквиру стратегије помоћи Србији и Црној Гори (Country Assistance Strategy – CAS) за период 2005–2007. године.

Током 2006. године искоришћен је износ од 43,1 милион долара, чиме је Србија у периоду од 2002. до краја 2006. искористила средства по „IDA“ условима у износу од око 551 милион долара (од укупно одобрених око 715 милиона долара). Она су намењена за програмске и пројектне кредите и значајно су помогла економском развоју земље и спровођењу структурних реформи.

У вези с реализацијом кредита које је одобрила Светска банка, у марту је одржан састанак представника Србије и Светске банке – Joint Portfolio Review. Том приликом, разматране су мере које би се могле предузети ради убрзања реализације пројеката и повлачења одобрених средстава.

Да би смањила финансијске обавезе према Светској банци, Србија је у 2006. години по основу IBRD консолидационих зајмова извршила авансно плаћање у укупном износу од 323,75 милиона евра (око 423 милиона долара) – по основу главнице, камате и трошкова за период од 2007. до 2009. године.

Европска унија

Народна банка Србије активно учествује у раду Комисије Владе Републике Србије за координацију процеса приступања Европској унији, као и у институционалној сарадњи са Европском унијом, која се одвија у форми унапређеног сталног дијалога. Током трећег секторског састанка о економским и финансијским питањима, који је одржан у Бриселу у новембру, представници Народне банке презентовали су Европској комисији актуелне економске и финансијске показатеље и информисали је о активностима које Народна банка, као независна институција, намерава да предузме у краткорочном и средњорочном периоду.

Заједно с преговарачким тимом Владе, представници Народне банке су активно учествовали у преговорима са Европском комисијом у делу Споразума о стабилизацији и придруживању који се односи на либерализацију кретања капитала и услуга, као и уговарања финансијског протокола који ће пратити овај споразум.

Током друге рунде званичних преговора, вођене 5. априла, усаглашен је и скоро у потпуности договорен текст Споразума о стабилизацији и придруживању. Постигнута је начелна сагласност да транзициони период за либерализацију кретања капитала буде четири године након ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању.

Почетком маја, привремено су прекинути преговори о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању. У јулу је измењен мандат за преговоре са Србијом о Споразуму о стабилизацији и придруживању.

Народна банка Србије је и током 2006. године предузимала активности с циљем реализације приоритета и препорука из њене надлежности садржаних у документу Новог европског партнерства, који је Савет министара ЕУ усвојио 30. јануара 2006. Обавезе Народне банке односе се на одржавање

макроекономске стабилности, праћење кредитне експанзије и прилагођавање пруденцијалним правилима, наставак реструктурирања и приватизације сектора осигурања, додатну либерализацију кретања капитала, као и наставак вођења опрезне монетарне политике, уз одговарајућу политику курса динара.

Европска комисија је у Извештају за Републику Србију за 2006. годину, уз анализу економских показатеља, позитивно оценила нови Закон о девизном пословању, којим је омогућена даља либерализација кретања капитала. Такође, истакнуто је да је приватизација банкарског сектора успешно настављена.

Ради ефикасније сарадње са релевантним телима Европске уније, пракса је земаља чланица, али и оних које аплицирају за чланство, да упућују представнике различитих институција, међу њима и централних банака, у своје мисије при ЕУ. Имајући то у виду, Народна банка је у 2006. години покренула иницијативу и спровела активности у вези с упућивањем представника у Сталну мисију Републике Србије при Европској унији у Бриселу.

Народна банка Србије, као агент Владе Србије, наставила је током године да обавља послове који се односе на управљање, администрирање и надзор наменског коришћења средстава Фонда револвинг кредита, сагласно Уговору о преносу власништва над средствима овог фонда са Европске агенције за реконструкцију на Републику Србију. Да би се обезбедили повољнији услови за финансирање малих и средњих предузећа из средстава Фонда револвинг кредита, у 2006. години је укинута учешће средстава посредничких банака у финансирању сваког појединачног пројекта.

До краја године, преко пет посредничких банака (HVB банке, Ерсте банке, Цептер банке, Чачанске банке и Комерцијалне банке) реализовано је 308 кредита у укупном износу од 30,02 милиона евра, захваљујући чему је отворено 2.486 нових радних места.

Народна банка Србије је у 2006. години спровела контролу наменског коришћења средстава Фонда револвинг кредита у посредничким банкама и код крајњих корисника.

У вези с реализацијом концесионалног кредита који је одобрила Влада Републике Италије у износу од 33,25 милиона евра, почетком године је извршена ревизија прве транше овог кредита у износу од 5,13 милиона евра, коју је обавио изабрани екстерни ревизор KPMG д.о.о. Београд.

Верификација извештаја екстерног ревизора коју је извршило Министарство спољних послова Републике Италије омогућила је, у марту, коришћење средстава друге транше кредита од 10,00 милиона евра. Ревизија те транше обављена је крајем године. Извештај екстерног ревизора је упућен на верификацију Министарству спољних послова Републике Италије како би се реализовала трећа транша кредита од 10,00 милиона евра.

Из ове кредитне линије до краја 2006. године је, кроз 43 кредита, реализовано укупно 15,20 милиона евра, а захваљујући томе је отворено 206 нових радних места.

Представници Народне банке Србије су, у организацији регионалних привредних комора Републике Србије, учествовали у јавним промоцијама кредитних линија за финансирање малих и средњих предузећа.

Европска инвестициона банка

У периоду од почетка 2001. године до краја 2006, Европска инвестициона банка (ЕИБ) одобрила је Републици Србији кредит од око 809 милиона евра, од чега је искоришћено око 365 милиона евра. У току 2006. године, ЕИБ је одобрила Србији око 140 милиона евра за пројекте обнове инфраструктуре и развоја приватног банкарског сектора.

За финансирање малих и средњих предузећа и пројеката инфраструктуре локалних самоуправа малог и средњег обима, ЕИБ је одобрила 65 милиона евра кроз „Апекс глобални кредит“ и „Апекс глобални кредит II“.

Средства „Апекс глобалног кредита“ од 20 милиона евра у потпуности су реализована преко HVB банке Србија и Црна Гора а.д., Београд и Комерцијалне банке а.д., Београд, кроз 27 кредита. Захваљујући томе, отворено је 551 ново радно место.

Реализација средстава „Апекс глобалног кредита II“ од 45 милиона евра настављена је у 2006. години. Укупно је крајњим корисницима одобрено 16,8 милиона евра, при чему је до краја године реализовано 13,87 милиона евра кроз 26 кредита. Органи локалне самоуправе и јавних комуналних предузећа исказали су повећано интересовање за финансирање пројеката средствима ове кредитне линије, тако да је заступљеност тих пројеката у 2006. години износила око 50%.

Учешће посредничких банака у финансирању сваког појединачног пројекта сопственим средствима укинато је у 2006. години. Европска инвестициона банка планира да у реализацију ове кредитне линије укључи Привредну банку а.д. Београд и Чачанску банку а.д. Чачак.

Европска банка за обнову и развој

Европска банка за обнову и развој је објавила крајем године *Извештај о транзицији у 2006: финансије у транзицији*, са анализом финансијских система земаља у транзицији. У Извештају је оцењено да је Република Србија остварила значајан привредни раст и напредак у области приватизације малих предузећа, као и да су побољшани услови конкуренције.

Настављена је финансијска подршка Републици Србији одобравањем средстава у износу од око 290 милиона евра. Средства су намењена финансирању пројеката развоја малих и средњих предузећа, стицању акцијског капитала у пословним банкама (Комерцијална банка и Чачанска банка), куповини вагона за потребе Железнице Србије, изградњи моста на Сави итд. У току године искоришћена су средства у висини од око 130 милиона евра.

Од почетка 2001. године до краја 2006. Европска банка за обнову и развој одобрила је Републици Србији кредит у укупном износу од око 920,4 милиона евра. До сада је највише уложено у финансијски сектор, 24%, а најмање у сектор телекомуникација, око 1%.

Развојна банка Савета Европе

Током године, средства зајма који је Административни Савет Развојне банке Савета Европе одобрио Републици Србији, у износу од 9,6 милиона евра, за реконструкцију и обнову кућа уништених у поплави у априлу 2005. године на подручју Војводине, у потпуности су искоришћена. Она су повлачена у три рате, закључно са јулом.

Светска трговинска организација

У оквиру припрема за преговоре Републике Србије за пријем у чланство Светске трговинске организације, Народна банка Србије је током године учествовала у раду Комисије за координацију процеса преговора за приступање Светској трговинској организацији, коју је формирала Влада. Такође, дала је свој допринос у активностима Радне групе за услуге, чији је задатак да за Комисију дефинише радне планове, стратегију за преговоре за чланство у Светској трговинској организацији и припреми иницијалне понуде за преговоре о услугама.

Представници Народне банке активно су учествовали у изради Платформе за учешће представника Републике Србије на другом и трећем састанку Радне групе за приступање Светској трговинској организацији одржаним у јуну и децембру у Женеви. У делегацији Републике Србије на састанцима су учествовали и представници Народне банке.

Односи са Париским клубом поверилаца

Друга фаза умањења дуга, предвиђена Усаглашеним записником о консолидацији дуга СР Југославије од 28. децембра 2001. године, ступила је на снагу 7. фебруара 2006, на дан када је донета позитивна оцена Одбора директора Међународног монетарног фонда о успешном завршетку трогодишњег финансијског аранжмана. Реализацијом друге фазе отписа дуг Републике Србије је умањен за око 658 милиона долара.

Дана 4. децембра потписан је Споразум о умањењу и реорганизацији дуга између влада Републике Србије и Републике Црне Горе и Владе Италије. Тиме су у потпуности репрограмиране обавезе према свим чланицама повериоцима Париског клуба.

Након престанка постојања државне заједнице Србија и Црна Гора и спровођења потписаног Споразума између Републике Србије и Републике Црне Горе о регулисању чланства у међународним финансијским организацијама и разграничењу финансијских права и обавеза, уследиле су активности везане за закључење нових споразума са повериоцима Париског клуба. У сарадњи с Министарством финансија Републике Србије, сачињени су коментари на нацрте нових споразума, односно амандмани на потписане

споразуме које су доставиле следеће државе кредитори: Аустрија, Канада, Данска, Шведска и Немачка.

Поред активне улоге у преговорима са представницима држава кредитора Париског клуба, Народна банка је, као агент државе Србије за сервисирање дуга, наставила успешно да реализује активности које се односе на извршавање обавеза према Париском клубу поверилаца.

Односи са Лондонским клубом поверилаца

Дуг Републике Србије према Лондонском клубу поверилаца регулисан је у 2005. години заменом за обвезнице (у износу од око 1.077 милиона САД долара), које се котирају на берзи у Луксембургу. Дуг је регулисан у складу са Споразумом са повериоцима Лондонског клуба и другим правним документима који се односе на спровођење оквирног споразума са повериоцима Лондонског клуба од 7. јула 2004. године («Меморандум о разумевању о реструктурирању дуга по НФА и ТДФА¹ између Републике Србије и Међународног координационог комитета» ратификован 24. јула 2004), којим је предвиђен отпис од око 62% дуга и отплата у периоду од 20 година са пет година почека.

Потписивањем споразума са повериоцима Лондонског клуба, Република Србија је први пут постигла договор о отпису дуга са овом категоријом поверилаца и добила кредитни рејтинг за обвезнице од агенција S&P и Fitch (тренутно BB-).

При том није регулисан део дуга који се односи на API обвезнице². Очекује се наставак преговора, иницираних у 2006. години, за регулисање ових обавеза.

Активности које се односе на преговоре о коначном статусу Косова и Метохије

У вези с преговорима о коначном статусу Косова и Метохије, који су обухватили и питање износа јавног дуга те покрајине, Народна банка Србије је припремила документацију која се односи на оригиналне обавезе Косова и Метохије према свим категоријама спољних поверилаца. У сарадњи са Економским тимом за Косово и Метохију, припремљени су амандмани на Нацрт предлога за свеобухватно решење статуса Косова и Метохије, који је сачинио специјални изасланик генералног секретара Уједињених нација.

¹ НФА – нови финансијски споразум закључен 20. септембра 1988. године, којим је рефинансиран дуг према страним комерцијалним банкама повериоцима Лондонског клуба.

ТДФА – споразум о трговинској и депозитној олакшици закључен 20. септембра 1988. године, којим су одобрена нова средства бившој СФРЈ.

² API обвезнице, или „излазне“ обвезнице – алтернативни инструменти учешћа представљају део дуга по НФА закљученом 20. септембра 1988. године са Лондонским клубом, које су повериоци који нису желели да учествују у рефинансирању 1988. године прихватили као решење за потраживања по раније одобреним зајмовима.

Билатерална сарадња

У марту је у Београду одржан састанак између представника Народне банке Србије и Министарства финансија Републике Црне Горе и Bank of Albania ради усаглашавања података о албанском дугу из клириншког периода пословања који је евидентиран на клириншким рачунима албанских банака код Народне банке СФРЈ.

У Београду су у априлу одржани преговори између делегације Републике Србије, коју су чинили представници Министарства финансија и Народне банке Србије, и делегације НР Кине у вези с питањем регулисања дуга Републике Србије према Export-Import Bank of China. Народна банка је потврдила преузимање обавеза по Споразуму о финансијском кредиту од 100 милиона долара који је Export-Import Bank of China закључила са Народном банком Југославије.

На почетку маја у Београду су одржани преговори између делегације Србије и Црне Горе, у чијем саставу су, поред представника Министарства финансија република Србије и Црне Горе, били и представници Народне банке, и делегације Kuwait Investment Authority – KIA, ради реструктурирања дуга Србије и Црне Горе према Држави Кувајт.

Народна банка Србије је у 2006. години потписала два банкарска аранжмана са Bank of Tokyo – Mitsubishi, с циљем реализације бесповратне помоћи Владе Јапана, и то:

- у марту, за реализацију донације од 49,2 милиона јена (око 0,42 милиона долара) за финансирање Пројекта побољшања светлосне и тонске опреме за Српско народно позориште у Новом Саду;

- у октобру, за реализацију донације од 454 милиона јена (око 3,8 милиона долара), намењене финансирању Пројекта унапређења водоснабдевања града Београда.

Након усаглашавања текста Споразума између Владе Републике Србије и Руске Федерације, уз учешће представника Народне банке, у децембру је парафиран Споразум између влада Србије и Руске Федерације о регулисању обавеза бившег СССР-а према Републици Србији по обрачунима везаним за робни промет између бившег СССР-а и бивше СФРЈ.

У вези са депозитом Bank of China од 100 милиона долара, Народна банка Србије је у децембру, након отплате дела главнице, затражила продужење преосталог краткорочног међубанкарског пласмана од 75 милиона долара до краја 2007. године.

Споразум између Србије и Црне Горе од 10. јула 2006. године

Народна банка Србије је учествовала у активностима везаним за закључење Споразума између Републике Србије и Републике Црне Горе о регулисању чланства у међународним финансијским организацијама и разграничењу финансијских права и обавеза, који је потписан 10. јула. Србија је Споразум ратификовала 27. јула, а Црна Гора 17. јула.

Споразумом је потврђен континуитет чланства Републике Србије у Међународном монетарном фонду, Групацији Светске банке, Европској банци за обнову и развој, Банци за развој Савета Европе, као и наставак чланства Народне банке Србије у Банци за међународне обрачуне.

Овим споразумом је такође регулисана подела финансијске aktive СФРЈ која је припала СРЈ, односно државној заједници Србија и Црна Гора, на основу одредаба Споразума о питањима сукцесије (у висини 38%), односно свих распоређених и нераспоредених дугова који потичу из периода СФРЈ, као и свих финансијских кредита и зајмова, које су СРЈ и државна заједница Србија и Црна Гора закључиле са иностраним повериоцима.

Кључ за поделу неалоцираних финансијских права и обавеза утврђен је у сразмери 94,12% – Република Србија и 5,88% – Република Црна Гора.

Сукцесија имовине бивше СФРЈ

Споразум о питањима сукцесије бивше СФРЈ, који је потписан 29. јуна 2001. године у Бечу, ступио је на снагу 4. јуна 2004. године након ратификације свих држава сукцесора и депоновања последњег инструмента ратификације код депозитара – генералног секретара Уједињених нација. Ступањем на снагу Споразума, створен је правни основ да се у оквиру рада Комитета за расподелу финансијске active и пасиве бивше СФРЈ, у складу са Анексом „Ц“ (Комитет), приступи имплементацији Споразума и изврши подела имовине бивше СФРЈ међу државама сукцесорима.

У оквиру досадашњег рада Комитета, уз учешће представника Народне банке Србије, постигнути су договори о подели девизних средстава Народне банке СФРЈ депонованих код банака у иностранству, подели монетарног злата, као и регулисању обавеза по нераздуженим гаранцијама Војног сервиса Народне банке СФРЈ. Извршена је и подела клириншког потраживања од бившег СССР-а закључењем мултилатералног Споразума између Руске Федерације и држава сукцесора.

На састанку Комитета, који је у фебруару одржан у Народној банци Србије, договорена је подела акцијског капитала бивше СФРЈ у ЈУБМЕС банци, у складу с процентима из Споразума о питањима сукцесије.

У вези са отвореним питањима расподеле финансијске active и пасиве бивше СФРЈ, у Народној банци Србије је у марту одржан састанак Радне групе експерата држава сукцесора о дугу СФРЈ према Либији, као и састанак представника Народне банке Србије и Централне банке Црне Горе са *Bank of Albania* ради усаглашавања потражног салда на клириншким рачунима албанских банака код Народне банке СФРЈ.

Планови за 2007. годину

Народна банка Србије, заједно са новом владом, намерава да у 2007. години настави превремену отплату дуга према ММФ-у, започету у јуну 2006. године, како би у потпуности био измирен дуг према овој финансијској институцији.

Модалитети будуће сарадње Републике Србије и ММФ-а биће размотрени и договорени у 2007. години.

У 2007. години се очекује регулисање чланства Народне банке Србије у Банци за међународне обрачуне (BIS), Базел.

Народна банка Србије наставиће активности с циљем реализације приоритета и препорука из документа о Новом европском партнерству. Такође, представници Народне банке ће активно учествовати у разговорима и институционалној сарадњи са члановима Европске комисије и континуирано се припремати за наставак преговора о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању.

У настојању да на најефикаснији начин оствари улогу коју има у процесу европских интеграција, Народна банка ће интензивирати активности у вези са изработом предлога пројеката за коришћење инструмената за предприступну помоћ Европске уније – IPA.

Народна банка Србије ће у 2007. години упутити свог представника у Сталну мисију Републике Србије при Европској унији у Бриселу.

Планиран је наставак реализације средстава из Фонда револвинг кредита и повлачење нових транши из „Апекс глобалног кредита II“, као и контрола наменског коришћења средстава у посредничким банкама и код крајњих корисника. Планирано је повлачење треће и четврте транше кредита Владе Републике Италије, као и закључивање новог концесионалног кредита са италијанском Владом за развој малих и средњих предузећа.

Планирани су спровођење ревизије Фонда револвинг кредита за 2006. годину, ревизија треће транше кредита Владе Италије и наставак сарадње са регионалним привредним коморама Републике Србије на промовисању кредитних линија за финансирање малих и средњих предузећа.

Очекује се да ће се у оквиру Париског клуба поверилаца у 2007. години наставити поступак закључења нових споразума са кредиторима Париског клуба, којима ће се прецизирати висина дуга, а који ће, у складу са одредбама Усаглашеног записника, сервисирати Република Србија.

Такође се очекује да Република Србија иницира преговоре о регулисању преосталог отвореног питања у односима са повериоцима Лондонског клуба – дуга по API обвезницама.

У сарадњи са надлежним институцијама Републике, узеоће се учешће у даљим активностима везаним за прецизирање висине и структуре дуга Косова и Метохије према иностраним повериоцима.

У погледу регулисања дуга Републике Србије са владама које нису чланице Париског клуба, планира се наставак преговора са Кувајтом и Кином, као и иницирање преговора са Либијом, о питању реструктурирања дуга према тим земљама.

Народна банка Србије планира потписивање Споразума са Bank of China о продужењу краткорочног међубанкарског пласмана од 75 милиона долара до краја 2007. године.

Након потписивања парафираног Споразума Републике Србије са Руском Федерацијом о регулисању клириншког дуга бившег СССР-а, приступиће се закључивању банкарског аранжмана између Народне банке Србије и Вњешкекономбанке, Москва, за спровођење тог споразума.

У тространим преговорима о регулисању клириншког дуга Републике Србије према Чешкој Републици и Словачкој Републици, чији се почетак очекује у 2007. години, своје учешће ће узети и представници Народне банке.

У оквиру имплементације Споразума о питањима сукцесије, на састанцима Комитета за расподелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ биће разматрано пре свега питање поделе обавеза бивше СФРЈ међу државама сукцесорима. С тим у вези, очекује се утврђивање стања и подела потражног и дуговог салда на клириншким и специјалним рачунима Народне банке СФРЈ, као и подела дуга бивше СФРЈ по либијском кредиту.

Такође предстоје активности у вези с учешћем у мултилатералним преговорима држава сукцесора бивше СФРЈ са Републиком Албанијом ради поделе потражног салда из клириншког периода на рачунима албанских банака код Народне банке СФРЈ.

БАНКАРСКИ СЕКТОР И СУПЕРВИЗИЈА БАНАКА

БАНКАРСКИ СЕКТОР	108
СТРУКТУРА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	108
СТРУКТУРА ПАСИВЕ И АКТИВЕ БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	111
СТРУКТУРА ПАСИВЕ	111
СТРУКТУРА АКТИВЕ	113
ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ	114
ДЕВИЗНИ ПОДБИЛАНС	114
КВАЛИТЕТ АКТИВЕ	115
ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА	115
ПРОФИТАБИЛНОСТ	116
КОНТРОЛА БАНАКА	117
АКТИВНОСТИ У ОБЛАСТИ КОНТРОЛЕ	117
БОНИТЕТНА КОНТРОЛА БАНАКА	119
НЕПОСРЕДНА КОНТРОЛА БАНАКА	119
СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА ПРЕМА БАНКАМА	119
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	121

Банкарски сектор

Структура банкарског сектора

На крају 2006. године банкарски сектор Србије имао је укупно 37 банака, и то:

- 22 банке у већинском власништву страних акционара,
- 7 банака са претежно приватним капиталом,
- 8 банака у већинском власништву Републике Србије.

У току 2006. године Народна банка Србије није издала ниједну нову дозволу за рад банака. МБ банци а.д. Ниш је одузета дозвола за рад, Национална штедионица – банка а.д. Београд је припојена EFG Eurobank а.д. Београд (промењено име у Eurobank EFG штедионица а.д. Београд), а Alpha Bank АЕ Београдска афилијација а.д. Београд је припојена Јубанци а.д. Београд, уз промену назива у Alpha Bank Србија а.д. Београд.

Крајем године је истекао рок за усклађивање других финансијских организација (штедионице, штедно-кредитне организације и штедно-кредитне задруге) са одредбама новог Закона о банкама. Од осам других финансијских организација једна је покренула поступак добровољне ликвидације, једна је припојена банци, једној је Народна банка Србије дала сагласност за трансформацију у банку, док су осталим организацијама одузете дозволе за рад.

Тренд повећања тржишног удела банака у страном власништву и смањења домаћих банака (посебно оних са већинским државним власништвом) настављен је у 2006. години.

Власничка структура банкарског сектора 31. 12. 2006.

(у милионима динара)

	Билансна сума	Учешће (%)	Капитал	Учешће (%)
Домаће банке:	249.573	21,4	68.943	31,9
- државне	173.765	14,9	37.454	17,3
- приватне	75.808	6,5	31.489	14,6
Стране банке	919.698	78,6	147.345	68,1
Укупно	1.169.271	100,0	216.288	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Билансна сума банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2006. износила је 1.169.271 милион динара, што значи да је у поређењу са 31. децембром 2005. године повећана за 394 милијарди динара, или 50,8%.

Однос билансне суме 2005–2006.

(у милионима динара)

	31. децембар 2005.	31. децембар 2006.
Укупна билансна сума	775.413	1.169.271

Извор: Народна банка Србије.

Структура банкарског сектора по висини билансне суме показује да се највећи број банака налази у групи банака са билансном сумом од 20.000 до 50.000 милиона динара. При том се наставља тренд њиховог укрупњавања, тако да највеће четири банке располажу са 57,1% билансне суме банкарског сектора.

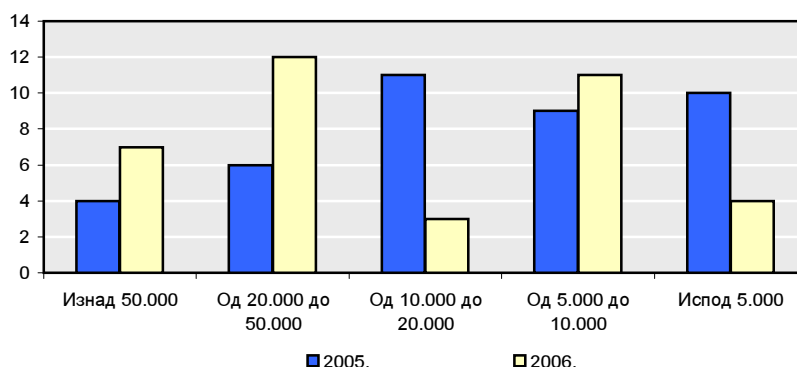
Распоред банака по вредности билансне суме у 2005–2006.

(у милионима динара)

Билансна сума	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	Број банака	Билансна сума	Број банака	Билансна сума
Преко 50.000	4	344.496	7	667.274
Од 20.000 до 50.000	6	186.353	12	359.381
Од 10.000 до 20.000	11	140.600	3	45.842
Од 5.000 до 10.000	9	70.384	11	83.648
Испод 5.000	10	33.580	4	13.126
УКУПНО	40	775.413	37	1.169.271

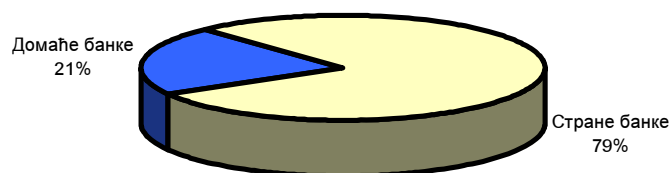
Извор: Народна банка Србије.

Број банака по вредности билансне суме
(у млн динара)



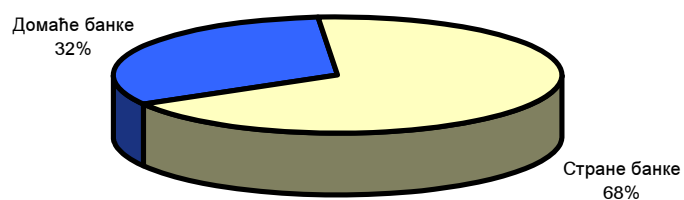
Извор: Народна банка Србије.

Учешће домаћих и страних банака у билансној суми банкарског сектора



Извор: Народна банка Србије.

Учешће домаћих и страних банака у укупном капиталу банкарског сектора



Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве и активе банкарског сектора

Структура пасиве

Пасива банкарског сектора, са стањем на дан 31. децембра 2006, имала је следећу структуру:

Структура пасиве банака (у милионима динара)				
	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	Износ	Учешће (%)	Износ	Учешће (%)
Обавезе према банкама у земљи	35.803	4,6	63.352	5,4
Обавезе према комитентима	580.715	74,9	817.704	69,9
Обавезе за камате и накнаде	936	0,1	980	0,1
Обавезе по основу хартија од вредности	7	0,0	10	0,0
Обавезе из добитака	201	0,0	196	0,0
Обавезе по основу текућег пореза на добитак	0	0,0	525	0,1
Обавезе по основу сталних средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	0	0,0	0	0,0
Остале обавезе из пословања	7.277	1,0	8.630	0,7
Резервисања	7.320	0,9	9.376	0,8
Остале обавезе и пасивна временска разграничења (ПВР)	16.973	2,2	51.511	4,4
Одложене пореске обавезе	368	0,1	699	0,1
Укупно обавезе	649.600	83,8	952.983	81,5
Капитал	125.813	16,2	216.288	18,5
Укупно пасива	775.413	100,0	1.169.271	100,0
Извор: Народна банка Србије.				

У структури укупних извора средстава од 1.169.271 милион динара, највеће учешће, у висини од 69,9%, имале су обавезе према комитентима, друга ставка по величини је капитал (18,5%), а затим обавезе према другим банкама (5,4%) и остале обавезе и пасивна временска разграничења (4,4%). Те ставке представљају једино значајне ставке пасиве банкарског сектора и укупно достижу 98,2%.

Депозитни потенцијал банака је износио 666.290 милиона динара, или 57,0% укупне пасиве. Повећање депозитног потенцијала за 181.607 милиона динара, или 37,5%, резултат је првенствено повећања краткорочно орочених депозита за 101.158 милиона динара, или 47,9%, и депозита по виђењу (за 61.964 милиона динара, или 24,7%). При томе су депозити становништва имали пораст од 81.975 милиона динара, или 38,6%.

Структура капитала банака

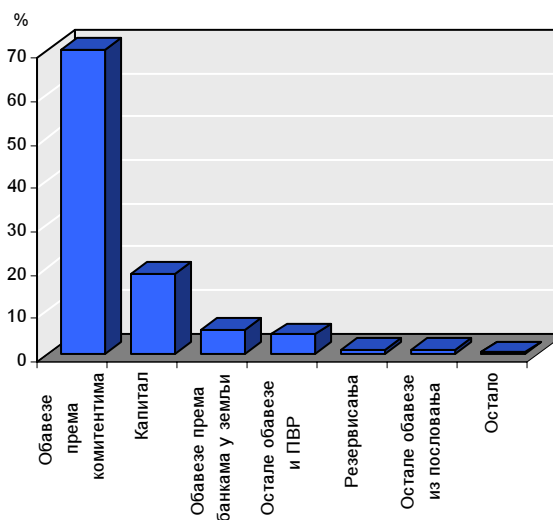
(у милионима динара)

КАПИТАЛ	31. децембар 2005.	31. децембар 2006.
Акцијски и остали капитал	105.853	163.150
Емисиона премија	1.776	19.866
Ревалоризационе резерве	5.934	7.721
Законске резерве	13.234	22.743
Добитак	11.568	20.595
Неуплаћени уписани капитал и сопствене акције	645	454
Губитак	11.907	17.333
Укупно	125.813	216.288

Извор: Народна банка Србије.

Капитал банкарског сектора на дан 31. децембра 2006. је износио 216.288 милиона динара и представљао 18,5% пасиве. Повећање у односу на 31. децембар 2005. године је износило 90.475 милиона динара, или 71,9%.

Пораст капитала резултат је, с једне стране, успешног пословања банака (позитиван финансијски резултат на нивоу банкарског сектора и веће издвајање у резерве, као и знатна емисиона премија), а, с друге, повећања акцијског капитала по основу нових емисија, првенствено код највећих страних банака, због наставка раста кредитне активности и у 2006. години.

Структура пасиве пословних банака у 2006.

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

Актива банака на дан 31. децембра 2006. године била је следећа:

Структура активе банака (у милионима динара)				
	31. децембар. 2005.		31. децембар 2006.	
	Износ	Учешће (%)	Износ	Учешће (%)
Готовина и готовински еквиваленти	72.781	9,4	77.815	6,7
Депозити код централне банке и хартије од вредности које се могу рефинансирати код централне банке	150.827	19,5	406.735	34,8
Потраживања за камату и накнаду	3.197	0,4	4.347	0,4
Пласмани банака у земљи	33.206	4,3	32.415	2,8
Пласмани комитентима	426.528	55,0	545.059	46,6
Хартије од вредности и други пласмани којима се тргује	9.875	1,3	8.584	0,7
Хартије од вредности које се држе до доспећа	8.467	1,1	6.948	0,6
Учешћа у капиталу и остале хартије од вредности расположиве за продају	10.494	1,4	15.284	1,3
Стална средства намењена продаји и средства пословања које се обуставља	0	0,0	394	0,0
Потраживања за више плаћен порез на добитак	0	0,0	253	0,0
Гудвил	0	0,0	0	0,
Нематеријална улагања	4.287	0,5	5.907	0,5
Инвестиционе некретнине	806	0,1	4.266	0,4
Основна средства	40.579	5,2	47.038	4,0
Остала средства и активна временска разграничења (ABP)	12.844	1,6	11.748	1,0
Одложена пореска средства	1.522	0,2	2.478	0,2
Губитак изнад износа капитала	0	0,0	0	0,0
Укупно актива	775.413	100,0	1.169.271	100,0
Извор: Народна банка Србије.				

У структури активе, највећи удео имали су пласмани комитентима, са 46,6%, затим депозити код централне банке и хартије од вредности које се могу рефинансирати¹, са 34,8%, и готовина и готовински еквиваленти, са 6,7%.

Пласмана комитентима обухватају 284.954 милиона динара краткорочних кредита и осталих финансијских пласмана и 260.105 милиона динара дугорочних кредита и осталих пласмана. У односу на 2005. годину, банкарски сектор је повећао кредитну активност у овом делу за 118.531 милион динара, или 27,8%, пре свега по основу кредитирања становништва и предузећа. Банке су извршиле исправку вредности кредита и осталих финансијских пласмана датих комитентима у укупном износу од 67.906 милиона динара, или за 11,0%.

¹ Пласмани код Народне банке Србије по репо пословима у децембру су из ставке пласмани банкама прекњижени у ставку депозити код централне банке и хартије од вредности које се могу рефинансирати код централне банке. Реч је о износу од 104.169 милиона динара (стање крајем новембра 2006. године).

Ванбилансне ставке

Укупне ванбилансне ставке банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2006. износиле су 1.163.308 милиона динара и у поређењу са 31. децембром 2005. године повећане су за 437.301 милион динара, или 60,2%.

Однос ванбилансних ставки 2005–2006. (у милионима динара)		
	31. децембар 2005.	31. децембар 2006.
Укупно ванбилансне ставке	726.007	1.163.308
Извор: Народна банка Србије.		

Преглед структуре банкарског сектора по висини укупних ванбилансних ставки показује да се највећи број банака (преко половине) налази у групи банака са ванбилансним ставкама од 1.000 до 10.000 милиона динара, али и да се на три највеће банке односи преко 50% ванбилансних ставки банкарског сектора.

Распоред банака по висини ванбилансне суме (у милионима динара)				
	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	Број банака	Ванбилансна сума	Број банака	Ванбилансна сума
Изнад 100.000	2	276.226	3	590.278
Од 50.000 до 100.000	3	183.721	4	242.824
Од 10.000 до 50.000	9	174.994	8	224.346
Од 1.000 до 10.000	23	90.535	20	105.122
Испод 1.000	3	531	2	738
Укупно	40	726.007	37	1.163.308
Извор: Народна банка Србије.				

Најзначајнија ставка ванбиланса је остала ванбилансна актива², у износу од 564.832 милион динара (48,5%).

Девизни подбиланс

Девизни и динарски подбиланс банака показује да је на дан 31. децембра 2006. девизна пасива била за 81,6% већа од девизне активе.

² Примљене гаранције и друга јемства, средства из депо послова и остала ванбилансна актива.

Девизни подбиланс банака (у милионима динара)		
	31. децембар 2005.	31. децембар 2006.
ПАСИВА		
Девизни подбиланс	485.491	689.797
Учешће у пасиви (%)	62,6	59,0
АКТИВА		
Девизни подбиланс	289.437	379.891
Учешће у активи (%)	37,3	32,5
Извор: Народна банка Србије.		

Квалитет aktive

Квалитет aktive банкарског сектора, са стањем на дан 31. децембра 2006, приказан је у наредном прегледу.

Класификација aktive банака (у милионима динара)				31. 12. 2006.
Категорија	Бруто износ	Учешће (%)	Посебна резерва (бил.+ванбил.)	Исправка вредности бил. aktive+резервисања за губитке по ванбил. ставкама
А	418.574	44,9	2.860	14.283
Б	206.356	22,1	6.843	6.573
В	180.784	19,4	21.453	11.104
Г	27.901	3,0	7.230	6.232
Д	98.675	10,6	79.876	67.228
Укупно	932.290	100,0	118.262	105.420
Извор: Народна банка Србије.				

Лоша актива (бруто актива класификована у категорије В, Г и Д) износила је 307.360 милиона динара. Њено учешће у укупној билансној активи и ванбилансним ставкама било је 33,0%.

Показатељи пословања

Показатељи пословања банака на дан 31. децембра 2006. приказани су у следећем прегледу.

Показатељи пословања

	31. дец. 2006.	Број банака са неускла- ђеним показатељима
Показатељ адекватности капитала (мин. 12%)	24,7%	1
Показатељ великих и највећих могућих кредита (макс. 400%)	57,6%	1
Показатељ трајних улагања (макс. 60%)	27,4%	8
Показатељ ликвидности*	2,41	0
Показатељ девизног ризика	21,2%	5

Извор: Народна банка Србије.

* Просечни месечни показатељ.

Усклађеност пословања са прописаним лимитима показатеља била је потпуна код 26 банака. Код једне банке су биле неусклађене вредности четири показатеља, код једне банке два, док је девет банака имало неусклађен по један показатељ пословања.

Профитабилност

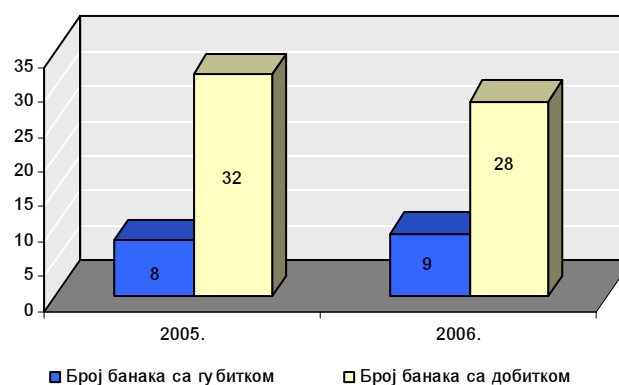
Банке су у периоду 1. јануар - 31. децембар 2006. године исказале позитиван финансијски резултат од 16.530 милиона динара, посматрано у нето износу (укупан добитак умањен за укупан губитак пре опорезивања).

Финансијски резултат банака 2005–2006.

(у милионима динара)

	31. децембар 2005.		31. децембар 2006.	
	Износ	Број банака	Износ	Број банака
1. Добитак	11.298	32	22.194	28
2. Губитак	4.026	8	5.664	9
Финансијски резултат (1–2)	7.272	40	16.530	37

Извор: Народна банка Србије.

Број банака које су оствариле добит/губитак

Извор: Народна банка Србије.

Губитак исказан код две банке чини 69,0% укупног губитка банкарског сектора. Добитак код четири банке које су пословале са највећим добитком чини око 50,1% укупно исказаног добитка банкарског сектора.

Најзначајније ставке биланса успеха су курсне разлике, које чине 59,4% укупних прихода банкарског сектора, и приходи по основу камата, са учешћем од 16,7%. На страни расхода, курсне разлике имале су удео од 59,3%, а индиректни отписи пласмана и резервисања удео од 13,9%.

Контрола банака

Активности у области контроле

Нови Закон о банкама, усвојен крајем 2005. године, почео је да се примењује од 1. октобра 2006, изузев одређених одредаба, које су се примењивале од 1. јула, односно 31. децембра те године. Најважније промене које је нови Закон о банкама донео јесу строжа контрола рада банака и рестриктивније регулисање поступка стицања и увећања власничког учешћа у банци, увођење контроле на консолидованој основи и унапређење корпоративног управљања и управљања ризицима банке. Прве извештаје сачињене у складу с подзаконском регулативом заснованом на новом Закону банке су доставиле по завршном рачуну за 2006. годину.

У 2006. години је приведен крају поступак приватизације банака у већинском власништву државе. После приватизације Јубанке а.д. Београд, Новосадске банке а.д. Нови Сад и Continental банке а.д. Нови Сад у 2005. години, окончана је правна процедура око продаје Нишке банке а.д. Ниш, Панонске банке а.д. Нови Сад и Војвођанске банке а.д. Нови Сад (у току је још поступак приватизације Cреду банке а.д. Крагујевац). Такође, страни инвеститори су постали већински власници Центро банке а.д. Београд, Нове банке а.д. Београд, Кулске банке а.д. Нови Сад и Zepher банке а.д. Београд. У власничкој трансформацији банкарског сектора, било преузимањем приватних било приватизовањем државних банака, Народна банка Србије је инсистирала на строгим критеријумима за оцену бонитета стизалаца акција, односно власништва. Реч је о новим регулаторним дефиницијама у форми квалитативних критеријума („fit and proper“) за оцену бонитета оснивача и стизалаца акција банке. То је нарочито важно у контексту актуелног процеса оцене бонитета свих појединачних власника банака, који, у складу с ранијом регулативом, нису били у обавези да прибаве сагласност за стицање власништва (а који располажу са 5% до 15% управљачких акција банака).

Народна банка Србије је својим мерама утицала на успоравање прекомерне кредитне активности банкарског сектора, забележене у 2005. години. Кредитна активност је праћена са аспекта рочне, валутне и секторске структуре, као и по најактивнијим банкама, односно њиховим комитентима, а у исто време промтно је реаговано изменом подзаконских аката:

1. Стриктно је примењиван пропис по коме је банка дужна да свако потраживање по кредиту одобреном физичком лицу (изузев стамбених кредита) сврста у најризичнију категорију пласмана, Д, и врши стопроцентно резервисање ако је месечна отплатна рата (укључујући обавезе по већ коришћеним кредитима и обавезе по основу револвинг кредитних картица, по основу активираних јемстава по кредитима, по основу 50% износа датих

јемстава по кредитима и по основу обавеза из уговора о финансијском лизингу) већа од 30% месечних примања тог физичког лица, а његово учешће или положени депозит мањи од 20% износа одобреног кредита. У складу са изменама регулативе крајем године, банке су у обавези да у категорију Д класификују потраживања по кредиту одобреном физичком лицу чији је депозит, односно учешће мање од 20% износа кредита, изузев стамбеног кредита и обавеза по кредитним картицама. Истовремено, полазећи од критеријума установљених унутрашњим актима, банке у категорију Г или Д разврставају потраживања од физичких лица чије укупне месечне кредитне обавезе, изузев обавеза по стамбеним кредитима, прелазе 30% њихових редовних нето месечних прихода, односно укључујући обавезе по стамбеним кредитима, прелазе 50% нето месечних прихода тог физичког лица;

2. Према пропису донетом средином године, банка је дужна да у обрачуна ризичне активе примени пондер 125% на потраживања у инострану валуту или у динарима која су индексирана девизном клаузулом или другим основом индексирања и износе најмање 10.000.000 динара у динарској противвредности, а дужник их није заштитио од промене курса динара у односу на страну валуту или промене вредности другог основа индексирања (обезбеђивањем потраживања од тог дужника под истим условима под којима се банка обезбедила, тј. иста страна валута, односно иста девизна клаузула или други основ индексирања, исти рокови доспећа и плаћања и најмање исти износ). Изменама крајем године правило за примену пондера 125% односи се само на део потраживања које дужник није заштитио;

3. Уведена је обавеза да банке усклађују обим бруто динарских пласмана становништву тако да не прелазе 200% вредности основног капитала, у супротном, депонују двоструки износ прекорачења код Народне банке Србије на месец дана без камате.

Представници Сектора за контролу и надзор учествовали су у редовним разговорима са мисијом Међународног монетарног фонда (о питањима спроведених активности у области контролне функције, кредитне активности банкарског сектора, показатеља пословања и усклађености висине капитала) и мисијом Светске банке (даље спровођење Плана развоја контролне функције Народне банке).

Такође су настављене активности ради закључења меморандума о сарадњи са иностраним централним банкама и институцијама надлежним за супервизију банака и домаћим државним органима и организацијама. У том смислу, потписан је Меморандум о сарадњи са Удружењем банака и других финансијских организација Србије, Агенцијом за осигурање депозита, Пореском управом Министарства финансија и Комисијом за хартије од вредности. Предузете су активности с циљем потписивања меморандума о сарадњи са институцијама надлежним за супервизију банака: Мађарске, Русије, Немачке, Аустрије, Француске, Хрватске, Бугарске, Белгије, као и Централним регистром хартија од вредности, спољним ревизорима банака и Београдском берзом.

Бонитетна контрола банака

Бонитетна (*off-site*) контрола банака била је усмерена на праћење и процену поштовања прописаних показатеља пословања и других законских обавеза банака.

Процене су вршене на основу анализе података које су банке достављале Народној банци Србије, а пре свега: детаљних тромесечних извештаја (биланс стања, биланс успеха, класификација активе, показатељи пословања, прегледи највећих акционара, депонената, гранске и секторске дистрибуције пласмана итд.); месечних извештаја о токовима готовине, о ризику ликвидности и о девизном ризику; документације приложене уз захтеве за давање сагласности за стицање директног или индиректног власништва у банци које омогућава најмање 5% гласачких права; документације приложене уз захтеве за давање одобрења за припајање једне банке другој банци и извештаја о ревизији финансијских извештаја банака.

Рађено је на усавршавању система електронског достављања свих извештаја банака Сектору за контролу и надзор, као и на пословима израде тражених извештаја за Светску банку и ММФ.

Непосредна контрола банака

У 2006. години је извршено 17 непосредних контрола код укупно 16 банака, и то: пет свеобухватних контрола бонитета и законитости пословања (од којих су три започете у 2005), шест циљаних контрола, пет контрола спровођења налога и мера које је изрекла Народна банка Србије и једно дијагностичко испитивање свеобухватног пословања.

Такође, извршено је 2.915 редовних контрола пословања овлашћених мењача, 676 контрола извршења решења, 62 циљане контроле овлашћених мењача, 722 контроле отварања мењачница и 242 контроле затварања мењачница. Донето је 700 решења у управном поступку којима је наложено отклањање утврђених неправилности у обављању мењачких послова и 198 захтева за покретање прекршајног поступка.

Спровођење мера према банкама

Народна банка Србије је током године изрекла укупно 11 корективних мера (четири писмене опомене, четири налогодавна писма, три решења о изрицању налога за отклањање утврђених неправилности уз истовремено изрицање новчане казне банци, односно банци и одговорном лицу у банци) према десет банака. Налози су се односили на усклађивање пословања банке са одговарајућим одредбама Закона о банкама, као и другим прописима, а у појединим случајевима и са актима банке.

Углавном, налози су се односили на: усклађивање класификације потраживања од дужника банке у складу с критеријумима за класификацију активе и ванбилансних ставки одређеног степена наплативости; јединствени начин обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите и депозите, као и примену других прописа или аката банке.

Мере су биле оријентисане на отклањање узрока незаконитости пословања банака, с тим што се настојало да се што више подстакне лична одговорност за пропусте у раду и пословању банака.

Народна банка Србије је током године одузела дозволу за рад и донела решење о ликвидацији једне банке – МБ Банке а.д. Ниш, с обзиром на то да су код ње, контролом пословања, констатоване бројне неправилности, које су допринеле смањењу њеног акцијског капитала, са стањем на дан 30. септембра 2005. године, испод законом прописаног цензуса. Поступак ликвидације ове банке отворио је Трговински суд у Нишу.

У поступку усаглашавања банака и других финансијских организација са Законом о банкама, одузете су дозволе за рад и донета решења о ликвидацији код пет других финансијских организација, и то: ШКО „Denarius“ а.д. Београд, ШКЗ Самосталних привредника Србије а.д. Београд, Железничке ШКЗ „1891“ а.д. Београд, Земљорадничке ШКЗ „Агро Каса“ а.д. Београд и ШКО „АИК ВРАЊЕ“ а.д. Врање, будући да своје пословање, организацију и акта нису ускладили са тим законом најкасније у року од једне године од дана његовог ступања на снагу.

Такође, Народна банка је донела 19 закључака о обустављању поступка изрицања корективних мера, зато што је или поступљено по налозима из изречене корективне мере или су учињене нове, теже неправилности, због којих је било потребно обуставити текуће поступке и започети нове поступке контроле, или је поступак обустављен због промене прописа.

У периоду пре 1. октобра, тј. пре почетка примене Закона о банкама, донета су:

- 23 решења о давању сагласности на измене и допуне уговора о оснивању, односно статута банака и других финансијских организација,
- 10 решења о давању сагласности на именовање директора и в.д. директора,
- 2 закључка о обустављању поступка за давање сагласности на именовање директора,
- 2 решења о одбијању захтева за давање сагласности на именовање директора/в.д. директора,
- 9 решења о давању сагласности на измену назива и седишта банке,
- 13 решења о давању одобрења за стицање акција са правом управљања,
- 4 решења о одбијању захтева за давање одобрења за стицање акција,
- 2 закључка о обустављању поступка за давање одобрења за стицање акција,
- 9 закључака о исправци решења о давању одобрења за стицање акција,
- 1 решење о давању сагласности за обављање делатности брокерско-дилерског друштва,
- 2 закључка о обустављању поступка по захтеву за давање сагласности за обављање делатности брокерско-дилерског друштва,
- 1 решење о давању сагласности за обављање делатности кастоди банке,
- 2 закључка о обустављању поступка по захтеву за давање сагласности за обављање делатности кастоди банке,

- 37 решења о давању сагласности на измене и допуне уговора о оснивању и измене и допуне статута ради усаглашавања са Законом о банкама,

- 37 решења о давању претходне сагласности на именовање чланова управног и извршног одбора банке ради усаглашавања са Законом о банкама.

У периоду после 1. октобра, тј. од почетка примене Закона о банкама, донето је:

- 6 решења о давању претходне сагласности за стицање директног или индиректног власништва у банци,

- 3 решења о одбијању захтева за давање претходне сагласности за стицање директног или индиректног власништва у банци,

- 1 закључак (исправка изреке решења) којим се даје одобрење за стицање акција с правом управљања у акционарском капиталу банке,

- 1 закључак о одбацивању захтева за добијање одобрења за стицање акција,

- 26 решења о давању претходне сагласности, без претходне оцене испуњености услова, за стицање директног и индиректног власништва у банци.

Ради усаглашавања других финансијских организација са Законом о банкама, донето је:

- 6 решења о сагласности на план активности за друге финансијске организације,

- 2 решења о одбијању захтева за давање сагласности на план активности за друге финансијске организације,

- 5 решења о одузимању дозвола за рад других финансијских организација и решења о ликвидацији,

- 1 решење о сагласности на спровођење поступка добровољне ликвидације,

- 1 прелиминарно одобрење за оснивање банке у поступку усаглашавања са Законом о банкама.

Такође су донета:

- 4 решења о претходној писменој сагласности на изузеће потраживања из обрачуна великих и највећих могућих кредита датих једном зајмопримцу обезбеђених безусловном гаранцијом плативом на први позив издатом од банке већинског акционара или банке чланице исте банкарске групе,

- 3 решења о сагласности о испуњености услова за укључивање субординираних обавеза у допунски капитал банке до висине 50% основног капитала.

Планови за 2007. годину

Активности у 2007. години биће усмерене на:

- даље унапређење и усаглашавање домаћих прописа са европским директивама, као и међународним принципима и стандардима у области супервизије банака,

- интензивно спровођење плана развоја функције Народне банке у области контроле и надзора банака,
- припреме регулаторног оквира за вршење контроле и надзора банака на консолидованој основи,
- процену система и процедура за управљање ризицима у пословању банака,
- унапређење комуникације са пословним банкама,
- већу транспарентност пословања банака с циљем заштите интереса корисника њихових услуга,
- унапређивање кадровских ресурса, првенствено путем даље едукације и оспособљавања, као и техничких ресурса.

НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА

ТРЖИШТЕ ОСИГУРАЊА – РАЗВОЈ И ЗНАЧАЈ	124
ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ	124
БРОЈ ДРУШТАВА ЗА ОСИГУРАЊЕ И ОСТАЛИХ УЧЕСНИКА НА ТРЖИШТУ	124
ВЛАСНИЧКА СТРУКТУРА ДРУШТАВА ЗА ОСИГУРАЊЕ	125
УКУПНА ПРЕМИЈА	125
КОНЦЕНТАРЦИЈА ТРЖИШТА	127
БИЛАНСНА СУМА И БИЛАНСНА СТРУКТУРА	127
ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА	129
РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ДРУШТАВА ЗА ОСИГУРАЊЕ	131
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	132

Тржиште осигурања – развој и значај

Општи показатељи

Област осигурања је свакако важан чинилац стабилности финансијског сектора. Према показатељима развијености као што су однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику, тржиште осигурања у Србији има нижи степен развијености у поређењу са земљама чланицама Европске уније. Та два показатеља у 2006. години нису битније промењена у односу на претходне године. Премија је у процењеном бруто домаћем производу имала учешће од 2,0%, а премија по становнику, донекле повећана, износила је 86 долара, или 65 евра.

Тржиште осигурања, мерено растом премије, показује тренд развоја. Укупна премија, иако је део премије који се односи на пензионо осигурање пренет у пензионе фондове, у односу на премију у 2005. години је порасла за 10,5%, што, уз раст цена на мало од 6,6%, говори о реалном порасту укупне премије осигурања за 3,6%.

Број друштава за осигурање и осталих учесника на тржишту

У 2006. години пословало је 17¹ друштава за осигурање. Њих 14 се искључиво бавило пословима осигурања, два друштва само пословима реосигурања, а једно и пословима осигурања и реосигурања. Од друштава која су се бавила пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бавила су се два друштва, искључиво неживотним осигурањем шест друштава, а и животним и неживотним осигурањем њих седам. У овој делатности било је запослено 7.876 лица, што представља пораст од 8% у односу на претходну годину.

Друштва за осигурање су у обавези да до 31. децембра 2007. године изврше разграничење послова осигурања и реосигурања, као и разграничење животних и неживотних осигурања. Услед тога, као и услед других статусних промена друштава за осигурање као што су припајање и преузимање, реално је очекивати да ће се у наредном периоду њихов број мењати.

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествују 44 правна лица, 87 физичких лица предузетника, једна туристичка агенција, као и 3.982 физичка лица која су добила овлашћење за заступање, односно посредовање у осигурању.

¹ У 2006. години, једно друштво за животно осигурање је добило дозволу за рад, два су остала без дозволе, док се једно определило за добровољну ликвидацију.

Очекује се да ће обим и квалитет продајне мреже услуга осигурања бити додатно побољшан, с обзиром на то да је од октобра банкама пружена могућност да се укључе у продају полиса осигурања. Да би се то побољшање остварило, потребно је да друштва за осигурање уведу производе намењене продаји у банкама, односно производе који би били прилагођени потребама корисника банкарских услуга, као и да пруже подршку банкама у погледу улагања у технику и едукацију запослених. До сада су три банке поднеле захтеве за давање сагласности за обављање послова заступања (једна је у међувремену добила сагласност).

Власничка структура друштава за осигурање

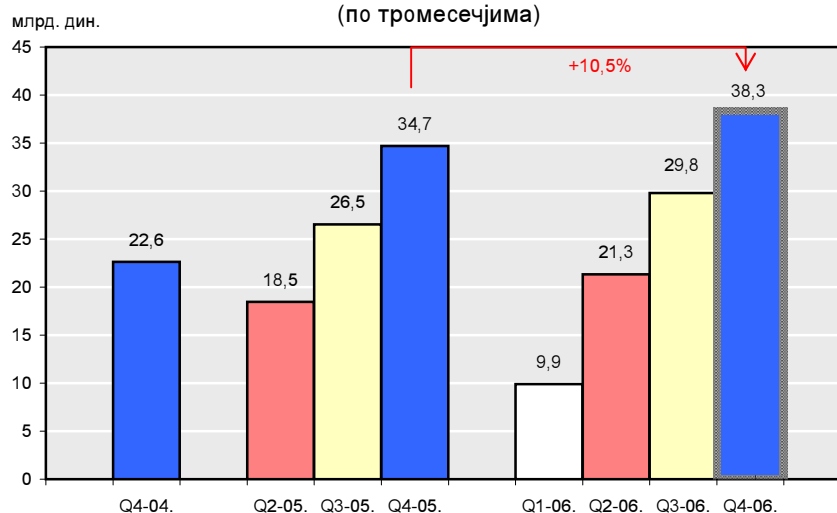
Према власничкој структури капитала, од 17 друштава за осигурање, осам друштава је у већинском страном власништву, а девет у домаћем, од којих су два у државно-друштвеној својини и седам у приватној својини.

Друштва у већинском страном власништву, иако у последње три године са релативно малим учешћем у укупном капиталу и имовини свих друштава, имају претежно учешће на тржишту животног осигурања, које је у 2006. години повећано на 77,6%. Два највећа друштва исказују константно највеће учешће у неживотним осигурањима, али с тенденцијом опадања, са 78,7% у 2004. години на 69,4% у 2006.

Укупна премија

Друштва за осигурање су у 2006. години остварила укупну премију у износу од 38,3 милијарде динара (485 милиона евра, или 639 милиона долара). То представља 10,5% пораста у односу на претходну годину, када је та премија износила 34,7 милијарди динара (406 милиона евра, или 480 милиона долара).

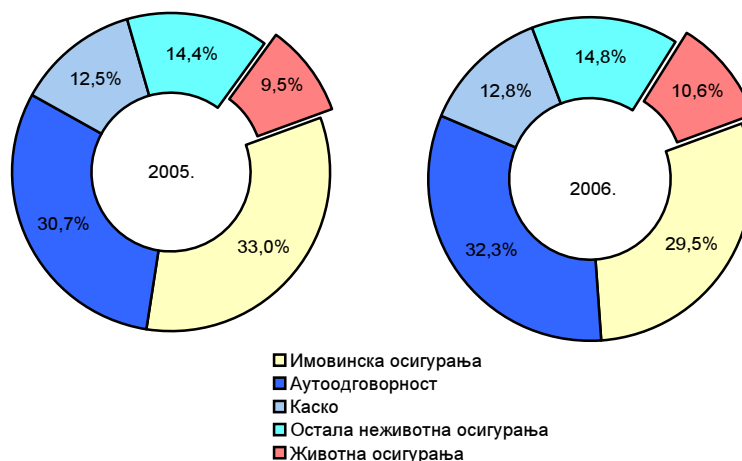
Кретање укупне премије у 2005. и 2006.
(по тромесечјима)



Извор: Народна банка Србије.

У структури портфела неживотних осигурања, имовинска осигурања (која су до сада имала највеће учешће), због пада од 1% у поређењу с претходном годином, смањила су учешће на 29,5% и водеће учешће – 32,3% препустила осигурању од аутоодговорности. Иза имовинских осигурања, по учешћу следи осигурање моторних возила – каско, од 12,8%, које је уједно, са повећањем пораста учешћа у премији, забележило и пораст саме премије од 14% у односу на 2005. годину.

Укупна премија према врстама осигурања у 2005. и 2006.



Извор: Народна банка Србије.

Иако са малом заступљеношћу, значајан годишњи пораст премије у групи неживотних осигурања забележило је добровољно здравствено осигурање (55%). Код њега се такође уочава раст учешћа, са 2,3% у 2005. години на 3,3%. Имајући у виду да је у економски развијеним земљама изражен тренд преношења тежишта здравственог осигурања на осигуравајуће куће, а и чињеницу да постојећи систем обавезног здравственог осигурања карактерише низ слабости, реално је очекивати бржи развој ове врсте осигурања и на нашем тржишту.

Премија добровољног пензијског осигурања је забележила смањено учешће у 2006. години због преношења акумулираних средстава у сектор приватних пензионих фондова. Ступањем на снагу Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, према коме друштва за осигурање од 1. априла 2006. године не могу закључивати уговоре добровољног пензијског осигурања засноване на начелу акумулације средстава, већ могу искључиво обављати послове уговарања различитих врста анuitета и закључивати уговоре којим се обезбеђују права за случај инвалидности, друштва која су се бавила пензијским осигурањем извршила су трансформацију у друштва за управљање пензионим фондовима. Сходно томе, друштва су акумулирана средства пренела на новоосноване добровољне пензионе фондове.

Концентрација тржишта

По висини премије, сва друштва за осигурање могу да се поделе у три групе. Прва би обухватила друштва за осигурање са учешћем у укупној премији од преко 15%, друга друштва са учешћем од 3% до 15% и трећа са учешћем мањим од 3%. Изражена концентрација тржишта огледа се у учешћу прве групе, којој припадају два највећа друштва, са 63,4% укупног профита у 2006. години. Учешће друштава из друге групе, коју претежно чине друштва у страном власништву, остварило је осетан пораст, са 11,8% у 2004. години на 21,6% у 2006.

На највећа два друштва за осигурање односи се 69,4% укупне премије неживотних осигурања, а највећи део премије животних осигурања – 47,7% – припада трећој групи ранжираних друштава.

Посматрано према власништву, удео друштава која су у већинском страном власништву исказује раст како у укупном портфељу, са 8,7% у 2004. години на 28,5% у 2006, тако и у укупној премији живота свих друштава, са 68,7% у 2004. години на 77,6%.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2005. годином је повећан за 21%, или са 46,4 милијарде динара на 56,1 милијарду динара. То је чинило 2,6% бруто друштвеног производа Републике Србије у 2006. години.

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31. децембра 2006, на сталну имовину се односи 44,3% (од чега 21,6% на некретнине, а 21,9% на дугорочне финансијске пласмане), а на обртну имовину 55,6% (од чега на потраживања по премијама 14,6%, а на краткорочне финансијске пласмане 26,4%).

Тренд побољшања структуре активе започет у 2005. години је настављен, с обзиром на то да је на тржишту осигурања доминантно неживотно, по правилу краткорочно осигурање.

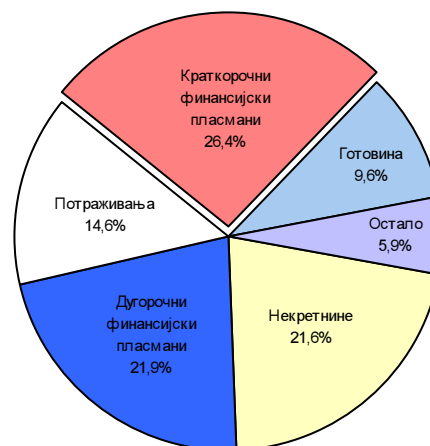
Највеће учешће у активи, које је у претходним годинама припадало некретнинама (са 36,2% у 2005. години), на дан 31. децембра 2006. имали су краткорочни финансијски пласмани – 26,4%, са растом у односу на претходну годину од 77%. Доминантно учешће краткорочних финансијских пласмана у активи резултат је повећања улагања средстава друштава ради извршења преузетих обавеза. Такође, доказ да се тренд побољшања структуре активе наставља јесте и пораст дугорочних финансијских пласмана од 105% у односу на претходну годину, захваљујући, великим делом, улагању два највећа друштва у акције којима се тргује на тржишту.

Структура aktive на дан 31. 12. 2005.



Извор: Народна банка Србије.

Структура active на дан 31. 12. 2006.



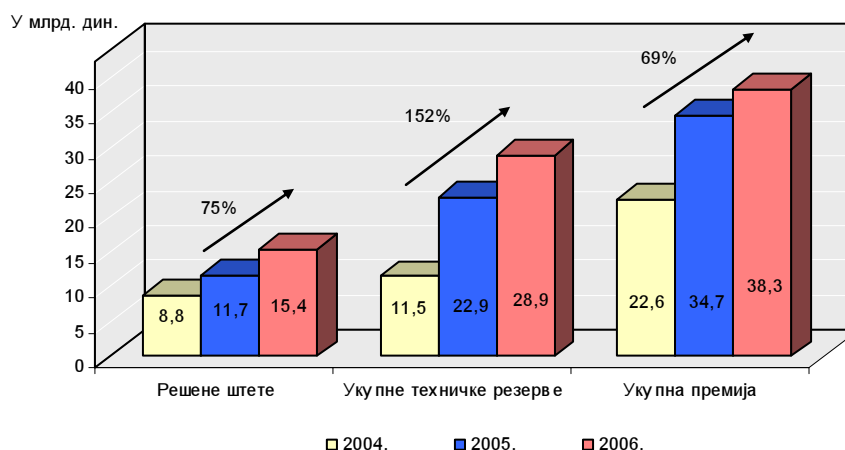
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве, техничке резерве су исказале учешће од 51,5%, а капитал и резерве од 37%. Поређењем са структуром пасиве на дан 31. децембра 2005. године, када је учешће техничких резерви износило 49,3%, а капитала и резерви 40,1%, уочава се да су друштва наставила тренд повећања издвајања средстава у техничке резерве, започет у 2005. Иако су капитал и резерве исказали пораст од 11,4% (са 18,6 на 20,7 милијарди динара), који је углавном резултат докапитализације друштава у складу са законском регулативом, њихово релативно учешће је смањено за око 3%. Разлог томе је бржи раст техничких резерви (26,4%), при чему је највећи пораст у структури тих резерви имала математичка резерва (41,8%).

Значајан показатељ резултата активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања јесте и однос пораста техничких резерви и укупне премије. Раст техничких резерви од 26,4%, који је знатно већи од раста укупне премије (10,5%) у великој мери је резултат успостављања јединствених критеријума за обрачун техничких резерви, које је прописала Народна банка Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве. То је условило да се добра пракса реалнијег процењивања тих резерви прихвати, чиме се, у знатној мери, доприноси заштити интереса осигураника и корисника осигурања, као и јачању поверења у сектор осигурања.

Премија, техничке резерве и решене штете



Извор: Народна банка Србије.

Показатељи пословања

Солвентност друштава за осигурање

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, тј. као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Законом о осигурању, почев од 30. јуна 2005. године први пут је у Србији уведена обавеза друштава за осигурање да гарантну резерву одржавају на нивоу који је изнад маргине солвентности. Подзаконском регулативом, сачињеном у складу с директивама Европске уније, маргина солвентности се обрачунава на основу критеријума који уважавају врсту послова којима се друштва за осигурање баве, као и обим пословања и штете у трогодишњем периоду.

Маргина солвентности на дан 31. децембра 2006. износила је 8,7 милијарди динара, а гарантна резерва 17,9 милијарди динара. На нивоу свих друштава која се претежно баве неживотним осигурањима, однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 226,8%, а код друштава која се претежно баве животним осигурањима 138,7%.

Покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, тј. благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, осигуравајуће друштво је дужно да средства улаже зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рачности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања.

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања приметно је побољшање у односу на 2005. годину. Наиме, према подацима друштава, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе је износила 100,3%, а у 2005. години 87,1%. И поред тог побољшања, као и побољшања исказаног кроз показатељ који у обзир узима и диверсификацију (у различите облике средстава) улагања у прописане облике активе (по коме је покривеност техничких резерви у 2006. износила 95,1%, а у 2005. 60,6%), може се закључити да је диверсификација пласмана још увек недовољна.

У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања приметно је побољшање диверсификације пласмана, с обзиром на то да је покривеност техничких резерви прописаним облицима активе, уважавајући захтев за диверсификацијом пласмана, у 2005. години износила 74,3%, а у 2006. години 98,2%.

За сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве неживотних осигурања биле су највећим делом покривене депоновањем код банака – 28%, акцијама којима се тргује на тржишту – 17% и државним хартијама од вредности – 14%. У структури покрића техничких резерви животних осигурања, најзаступљеније је улагање у хартије од вредности, са 57%, а затим депоновање код банака, са 16%.

Меродавни технички резултат у самопридржају

Меродавни технички резултат у самопридржају за сектор осигурања, као индикатор политике цена и адекватности, тј. довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, у 2006. години је износио 77,6%, а у 2005. години 77,0%. Такви резултати указују на довољност премије у самопридржају за измирење штета у самопридржају друштава.

Неповољан технички резултат у самопридржају остварен је у две врсте неживотних осигурања, и то код осигурања од последица незгоде (108,7%) и осигурања моторних возила (107,7%). То је резултат, с једне стране, адекватнијег резервисања за настале штете, као и повећања износа решених штета (што повећава меродавне штете), а, с друге, адекватнијег резервисања за будуће штете (што смањује меродавну премију).

Ликвидност

Ради обезбеђења ликвидности, друштва морају водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Будући да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштва су у обавези да пажљиво планирају структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је износио 96,0%, а у 2005. години 86,3%. Кретање овог показатеља у две посматране године указује на значајну тенденцију повећања ликвидности ових друштава. У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања овај показатељ је у 2005. износио 206,8%, а у 2006. години 212,00%, што такође указује на тенденцију повећања ликвидности тих друштава. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза.

Резултати контроле друштава за осигурање

Подаци о стању тржишта осигурања у 2006. години указују да се тренд развоја тржишта осигурања наставља. Томе су допринеле активности које је Народна банка Србије предузела на: (1) стабилизацији сектора осигурања, предузимањем мера и сталним надзором над сектором; (2) стварању услова за развој сектора, доношењем подзаконске регулативе засноване на директивама Европске уније и међународне праксе, повећањем транспарентности сопственог рада и друштава, као и доношењем препорука, и (3) развоју функције супервизије (процена ризика и континуирана едукација запослених) у складу с међународним стандардима и принципима IAIS-а.

У поступку надзора над друштвима обухваћено је пословање 13 друштава која делатност обављају у дужем временском периоду (и до 18 месеци). Акценат је стављен на контролу капитала, квалитет активе, актуарске позиције (пре свега реално исказивање обавеза по основу насталих и потенцијалних штета, као и њихово благовремено измиривање), поступање управе и надзорног одбора, профитабилност и ликвидност, као и на функционисање система интерних контрола и рад интерне ревизије.

Контролом су у једном броју друштава утврђене бројне незаконитости и неправилности. Народна банка Србије је због тога решењем у два случаја друштвима одузела дозволу за рад, док је једно друштво покренуло поступак добровољне ликвидације. Поред тога, донето је 12 решења којим је наложено отклањање утврђених незаконитости и неправилности с циљем обављања делатности у складу с правилима о управљању ризиком.

Након извршене непосредне контроле три правна субјекта који се баве пословима посредовања и/или заступања у осигурању, тим субјектима су наложене мере ради отклањања утврђених незаконитости и неправилности. О одређеним појавама уоченим приликом контрола обавештавани су надлежни органи, Министарство финансија (два случаја), Комисија за хартије од вредности (један случај) и Министарство унутрашњих послова (два случаја). Такође, извршена је 131 посредна контрола посредника/заступника, на основу редовних годишњих извештаја о пословању у 2005. години.

Спроведене контроле и примена подзаконских аката донетих у 2006. години одразили су се на: побољшање активе друштава у погледу структуре (с једне стране, смањење учешћа некретнина и потраживања, а, с друге, повећање и краткорочних и дугорочних улагања), повећање како обима техничких резерви, тако и њихове покривености прописаним облицима активе, поузданије финансијско извештавање, предузимање корака ка регулисању спорних имовинско-правних односа и побољшање посредничке и заступничке мреже.

У циљу развоја тржишта, Народна банка Србије је, поред тога што је донела шест подзаконских аката, унапредила комуникацију с учесницима на тржишту осигурања одржавањем редовних тромесечних састанака, као и других састанака и презентација по захтевима појединих друштава.

Сачињен је такође Програм за унапређење актуарске професије у Србији према међународним стандардима. С тим у вези, Народна банка је, у сарадњи с Bearing Point-ом, као предаваче ангажовала међународно признате актуаре, који су за представнике осигуравајућих друштава и Народне банке Србије одржали два курса (први ниво).

У оквиру развоја функције супервизије, Народна банка Србије врши перманентну едукацију својих запослених. Тако су запослени учествовали на следећим семинарима: Обука актуара у циљу унапређења актуарске струке у Србији (први ниво), Супервизија на бази ризика – у организацији Bearing Point-а, Консолидована супервизија – у организацији ММФ-а, као и на другим међународним семинарима и радионицама из области супервизије осигурања.

Планови за 2007. годину

Активности Народне банке Србије у 2007. години биће усмерене у правцу стабилизације сектора осигурања и стварања услова за његов даљи развој, као и развоја функције супервизије.

У оквиру стабилизације овог сектора планирају се: почетак новог контролног циклуса (идентификовање ризика у пословању друштава и њихова циљана контрола); анализа ревизорских и актуарских извештаја и, зависно од констатација, доследно предузимање адекватних активности и анализа излазних извештаја на основу електронски достављених података о пословању, ради оцене стања сектора осигурања и обелодањивања података о његовом пословању.

Обезбеђивање услова за развој сектора осигурања подразумева настављање активности на унапређењу комуникације с друштвима за осигурање, усмерене превасходно на међусобно разумевање, на неопходност доследне супервизије над друштвима с циљем одржавања стабилности и сигурности овог сектора и избегавања системског ризика, затим организацију испита за физичка лица посреднике, заступнике и актуаре, као и даље унапређивање сарадње с ревизорима и актуарима.

Активности на развоју функције супервизије ће обухватати: праћење пословања друштава са квалитативног аспекта – процене изложености ризицима, што ће захтевати потпуно разумевање процеса управљања ризицима (идентификација, процена, мерење и надзор), уз примену доброг корпоративног управљања; израду основних поглавља приручника за супервизију, увођење електронског регистра података (јавног регистра); унапређење библиотеке сектора; наставак рада на тестирању CARMEL рејтинг система, почетак рада на увођењу пројекције метода резервације штета друштава за осигурање; увођење система раног упозорења ради континуираног надзора над ризицима и примене профила ризика сваког друштва за осигурање; припремну фазу за увођење концепта портфолио менаџера; унапређивање компетентности запослених у Сектору за надзор осигурања у областима процене и управљања ризицима, процеса посредног и непосредног надзора и актуарских и рачуноводствених стандарда; развој оперативних процедура рада супервизора уз јачање транспарентности, да би делатност осигурања била упозната са начином рада Сектора; развој сарадње са осталим организационим деловима у Народној банци ради размене информација; подстицање делатности на учешће у развоју стандарда и одлука у сферама заштите осигураника, управљања, поузданости извештавања, обелодањивања података и управљања ризицима; активна улога у развоју актуарске професије и наставак едукације актуара према Програму обуке Народне банке; редовна едукација свих запослених коју пружају страни

консултанти (ризичи у осигурању, супервизија – циљ, супервизија базирана на процени ризика, систем раног упозорења, рачуно анализа, CARMEL рејтинг систем, маргина солвентности, адекватност формирања техничких резерви, адекватност улагања средстава осигурања итд.); повремена едукација у реализацији Академије за банкарство; семинари у земљи и иностранству; заједнички курсеви, семинари и округли столови за запослене у Сектору и делатности осигурања; похађање курса за стране језике и др.

НАДЗОР ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ ДОБРОВОЉНИМ ПЕНЗИЈСКИМ ФОНДОВИМА

АКТИВНОСТИ	136
РЕНТАБИЛНОСТ ДЕЛАТНОСТИ	137
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	138

Активности

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима омогућава оснивање друштава за организовање и управљање добровољним пензијским фондовима и одређује критеријуме које је потребно испунити да би се заштитили интереси чланова фонда. Такође, Закон и подзаконски акти регулишу пословање друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, организовање и управљање добровољним пензијским фондовима, послове и дужности кастоди банке, надлежности Народне банке Србије у надзору рада тих друштава и друга питања значајна за функционисање добровољних пензијских фондова.

Народна банка Србије је надлежна да доноси подзаконске акте којима се уређују: поступак давања дозвола за рад и управљање друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима, ближу садржину и стандардизовани формат проспекта добровољног пензијског фонда, ближу садржину и стандардизовани формат уговора о чланству у добровољном пензијском фонду, процену и обрачун тржишне и нето вредности имовине добровољног пензијског фонда, начин обрачуна накнада друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, начин вршења надзора над друштвом за управљање добровољним пензијским фондом, вршење процене и обрачун тржишне и нето вредности имовине добровољног пензијског фонда, као и поступак отварања и вођења индивидуалних рачуна чланова добровољних пензијских фондова. У складу с тим, током 2006. године је донет 21 подзаконски акт.

С обзиром на то да добровољни пензијски фондови као институција представљају новину у Србији, Народна банка Србије је припремила и на свом сајту објавила низ публикација које имају за циљ појашњавање основних питања и пружање помоћи грађанима при доношењу одлука у вези с улагањем новца на тај начин.

У другој половини године, поднето је шест захтева за дозволу за рад и организовање и управљање добровољним пензијским фондовима. На основу анализе и процене испуњености прописаних услова, дата је дозвола за рад следећим друштвима:

- АД за управљање добровољним пензијским фондом **DELTA GENERALI**, Београд;
- **RAIFFEISEN FUTURE** АД Београд друштво за управљање добровољним пензијским фондом;
- **ГАРАНТ** пензијско друштво, друштво за управљање добровољним пензијским фондом АД Београд;

– Друштво за управљање добровољним пензијским фондом **ДДОР ПЕНЗИЈА ПЛУС АД** Нови Сад.

Та четири друштва своје активности обављају преко три кастоди банке, и то: Delta Generali и Raiffeisen Future преко HVB банке (преименоване током 2007. у Unicredit банка), Гарант пензијско друштво преко Комерцијалне банке и ДДОР Пензија плус преко Société Generale Yugoslav Bank.

У редовне активности Сектора за надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима спада свакодневно праћење нето вредности имовине добровољних пензијских фондова и вредности инвестиционе јединице сваког добровољног пензијског фонда на основу података добијених електронским путем од кастоди банака.

Народна банка Србије је постала члан Међународне организације пензијских супервизора (IOPS), која: утврђује стандарде супервизије, узимајући у обзир различитости приватних пензијских система; промовише међународну сарадњу супервизора приватних пензијских система и успоставља бржу и лакшу комуникацију између супервизора и других заинтересованих страна и учествује у раду других међународних удружења која се баве пензијским системом, као и заједничким пројектима развоја статистичке анализе пензијских система.

Учлањењем у IOPS, Народној банци Србије је омогућена сарадња са осталим члановима IOPS-а у областима међународне супервизије пензијских система, лиценцирања друштава за управљање, организовања супервизије пензијских система, усаглашавања метода супервизије и обуке супервизора.

Имајући у виду да Народна банка Србије утврђује услове за издавање дозволе физичким лицима за обављање послова информисања о чланству у добровољним пензијским фондовима, организован је испит, на основу кога је ту дозволу добило 15 физичких лица.

Рентабилност делатности

Четири друштва за управљање добровољним пензијским фондовима су у 2006. години забележила губитак у износу од 488.000 динара, што представља смањење њиховог збирног капитала за 0,09%. Таквом резултату допринели су трошкови оснивања друштава, који нису били адекватно праћени приходима од основне делатности, с обзиром на то да је у 2006. години управљано само једним фондом.

У 2006. години, 88% прихода друштава чинили су финансијски приходи (10,06 милиона динара), углавном у виду камата на депозите.

Две највеће појединачне ставке расхода били су трошкови зарада (4,4 милиона динара, или 37% расхода) и трошкови маркетинга (2,6 милиона динара, или 22% расхода).

У наредном периоду треба очекивати измену структуре прихода у смислу пораста значаја двају извора прихода друштава везаних за управљање фондовима, и то: накнаде при уплати пензијских доприноса и накнаде за управљање фондом.

Планови за 2007. годину

Активности у 2007. години биће усмерене на:

- континуирано праћење и анализу пословања друштава за управљање добровољним пензијским фондовима,
- унапређење законске регулативе и подзаконских аката из области добровољних пензијских фондова, ради стварања услова за ефикасније спровођење функције надзора,
- сарадњу са Министарством финансија и Комисијом за хартије од вредности, с циљем унапређења регулативе за институционалне инвеститоре,
- вршења непосредног надзора над друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима,
- едукацију јавности из области начина функционисања и пословања добровољних пензијских фондова,
- унапређивање комуникације са друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима и др.

НАДЗОР ПОСЛОВАЊА ДАВАЛАЦА ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА

ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР	140
ТРЖИШТЕ ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА	141
УЧЕСНИЦИ НА ТРЖИШТУ	141
БИЛАНСНА СУМА И БИЛАНСНА СТРУКТУРА	141
СТРУКТУРА ПЛАСМАНА ПО ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА	143
БИЛАНС УСПЕХА	145
СРЕДСТВА РЕЗЕРВЕ	145
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	146

Законодавни оквир

Законом о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу, Народној банци Србије је од јула 2005. године поверен надзор над пословањем давалаца финансијског лизинга.

У оквиру ове функције, Народна банка Србије издаје дозволе за обављање послова финансијског лизинга, даје сагласност на одлуке о именовању чланова органа управљања и лица с посебним овлашћењима и одговорностима давалаца лизинга, сагледава обим и прати развој активности финансијског лизинга на основу података које достављају даваоци лизинга, врши непосредан надзор њиховог пословања и предузима корективне мере у случају када се надзором утврде незаконитости и неправилности у пословању.

Функцију надзора над пословањем давалаца финансијског лизинга извршава посебан сектор оформљен почетком 2006. године, у оквиру кога су организована два одељења (за надзор и за правне послове).

На основу овлашћења из Закона о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу, Народна банка је надлежна и да доноси подзаконске акте, којима се ближе уређује поступак издавања дозвола и давања сагласности, прописују минимални услови на основу којих давалац лизинга закључује уговоре о лизингу и начин исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем уговора о лизингу, уређује поступак вршења надзора над пословањем давалаца лизинга и прописују начин и рокови достављања података о пословању давалаца лизинга. Народној банци Србије је дата и могућност да пропише обавезу издвајања и држања средстава резерве давалаца лизинга.

У складу с тим, у 2006. години су донети следећи подзаконски акти: Одлука о измени Одлуке о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве; Одлука о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора; Одлука о допунама Одлуке о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора; Упутство за примену Одлуке о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора и Одлука о подацима које давалац лизинга доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података.

Континуираним праћењем примене одредаба Закона о финансијском лизингу, уочени су његови бројни недостаци, због чега је покренута иницијатива за доношење новог закона. Највећи недостаци постојећег закона су непостојање одредаба којима би се захтевала сагласност Народне банке за промену чланова органа управљања, односно оснивача давалаца финансијског

лизинга и претходна сагласност на одлуку о именовању чланова органа управљања, неадекватна формулација одредбе о одржавању новчаног капитала на прописаном нивоу, непостојање одредаба о обавези давалаца лизинга да своје пословање уреде на начин који би обезбедио њихово стабилно и сигурно пословање, као и одредаба о заштити корисника услуга финансијског лизинга.

Ступањем на снагу новог Закона о рачуноводству и ревизији, прописана је обавеза Народне банке Србије да донесе правилник о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за даваоце финансијског лизинга и правилник о садржини и форми образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга. На њиховој изради Народна банка Србије је радила у току 2006. године.

Тржиште финансијског лизинга у Србији

Учесници на тржишту

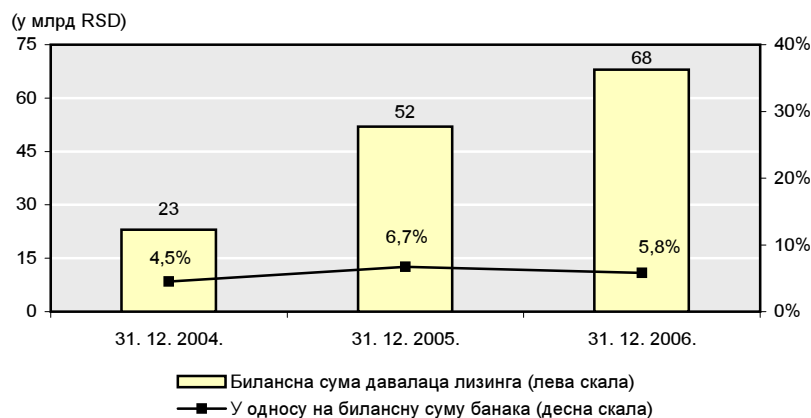
На тржишту финансијског лизинга у 2006. години је учествовало укупно 15 давалаца лизинга. Од тог броја, њих пет је у већинском власништву домаћих правних лица, девет у већинском власништву страних правних лица, док је код једног даваоца лизинга удео у власништву домаћег и страног оснивача једнак. Оснивачи три даваоца лизинга не припадају финансијском сектору, док су оснивачи осталих давалаца лизинга банке, чланице банкарских група или друге финансијске институције. У сектору финансијског лизинга на крају године било је запослено укупно 388 лица.

Билансна сума и билансна структура

Обим пословања сектора финансијског лизинга, мерен билансном сумом давалаца лизинга, у 2006. години је повећан за 30,7%, односно са 52 милијарде динара у 2005. на 68 милијарди динара.

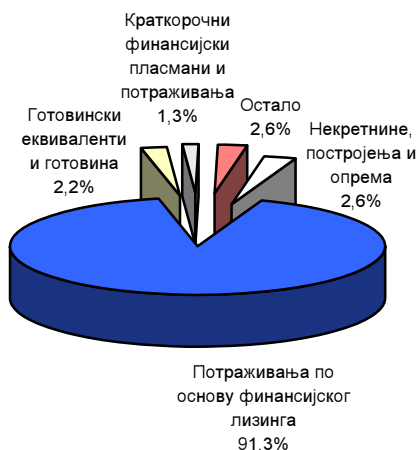
Током нешто више од три године пословања, обим активности сектора финансијског лизинга је достигао 5,8% укупне билансне суме банкарског сектора.

Однос билансне суме банака и давалаца лизинга



Извор: Народна банка Србије.

Структура aktive на дан 31. 12. 2005.



Извор: Народна банка Србије.

Структура active на дан 31. 12. 2006.



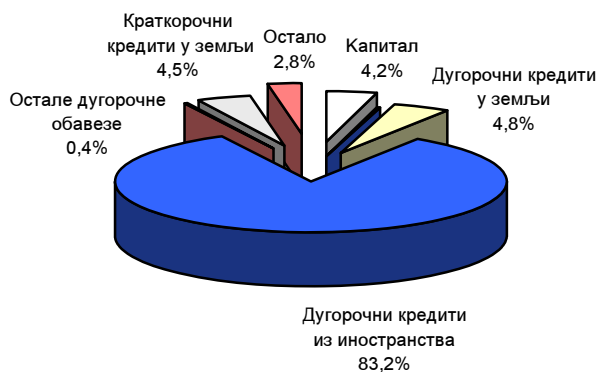
Извор: Народна банка Србије.

У структури укупне active давалаца лизинга на дан 31. децембра 2006, на потраживања по основу финансијског лизинга односило се 85,6%. Највећи део укупне пасиве, чак 83,6%, односио се на дугорочне кредите из иностранства, што указује да су даваоци лизинга своје активности финансирали углавном путем дугорочног задуживања у иностранству. Највећи повериоци давалаца лизинга су њихови оснивачи или повезана правна лица која послују у оквиру исте банкарске групе.

Учешће потраживања по основу финансијског лизинга смањило се у односу на 2005. годину, са 91,3% на 85,6%. Учешће готовине и готовинских еквивалената у укупној билансној активи је повећано са 2,2% на 9,1%, као последица увођења обавезе издвајања средстава резерве на кредите, друге позајмице и допунске уплате из иностранства (изузев уплата по основу основног капитала). Средства резерве су са чак 69,5% учествовала у износу ставке готовина и готовински еквиваленти.

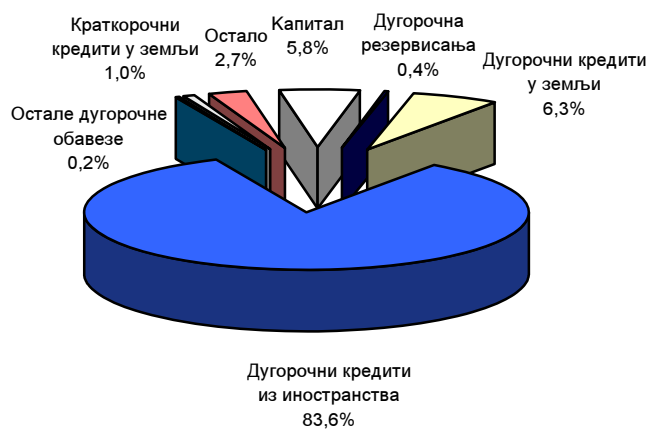
Учешће дугорочних и краткорочних кредита у земљи у укупној пасиви је износило 7,3%. Капитал давалаца лизинга, међутим, има веома ниско учешће у укупној пасиви, али је у 2006. години забележио пораст у односу на 2005, са 4,2% на 5,8%. На повећање капитала је највише утицала докапитализација (56,7%), док је утицај повећања нераспоређене добити и резерви био мањи.

Структура пасиве на дан 31. 12. 2005.



Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве на дан 31. 12. 2006.



Извор: Народна банка Србије.

Однос домаћих и страних извора финансирања у односу на 2005. годину остао је готово непромењен – укупне обавезе према иностранству су оствариле незнатно бржи раст у односу на укупну активу, што је имало за резултат повећање учешћа ове категорије извора у укупној пасиви.

Структура пласмана по основу финансијског лизинга

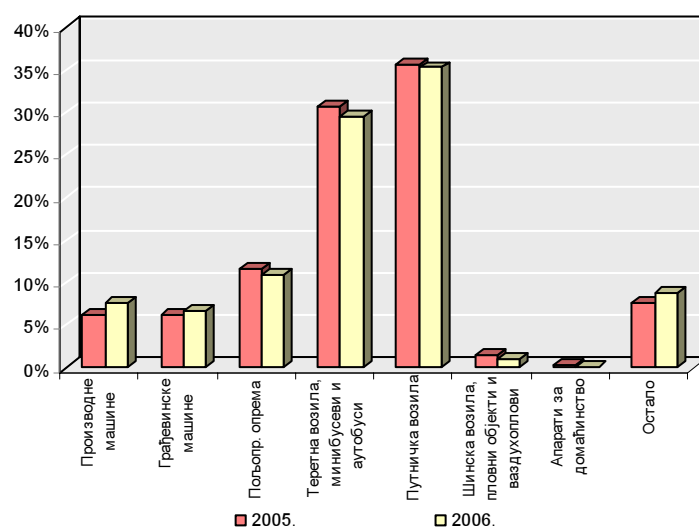
Структура пласмана према примаоцу лизинга на дан 31. децембра 2006. године показује да су најзначајнији корисници финансијског лизинга били правна лица, са учешћем у укупним пласманима од 77%, затим физичка лица

– са 12,7% и предузетници – са 6,3%. У односу на претходну годину, забележено је смањење учешћа физичких лица у укупним пласманима, првенствено због мера Народне банке Србије.

Према секторској структури, највећи део пласмана се односио на сектор саобраћаја, складиштења и веза – 20,1%, сектор трговине – 20%, прерађивачку индустрију – 15,4%, физичка лица – 13,6% и пољопривреду – 12,6%. Разлика између учешћа физичких лица у секторској структури пласмана и структури према примаоцу лизинга указује да део предузетника није распоређен према њиховој основној делатности.

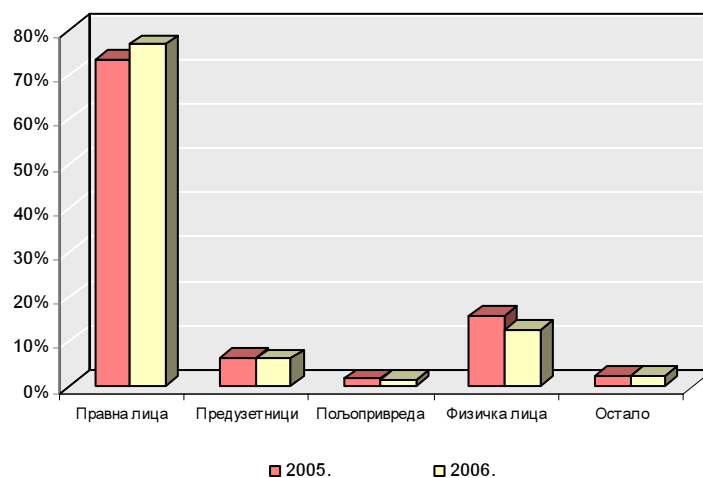
Посматрано према предмету финансирања, највећи део пласмана се односио на финансирање путничких возила – 35,3%, затим теретних возила, минибуса и аутобуса – 29,4% и пољопривредне опреме и машина – 10,9%.

Структура према предмету лизинга



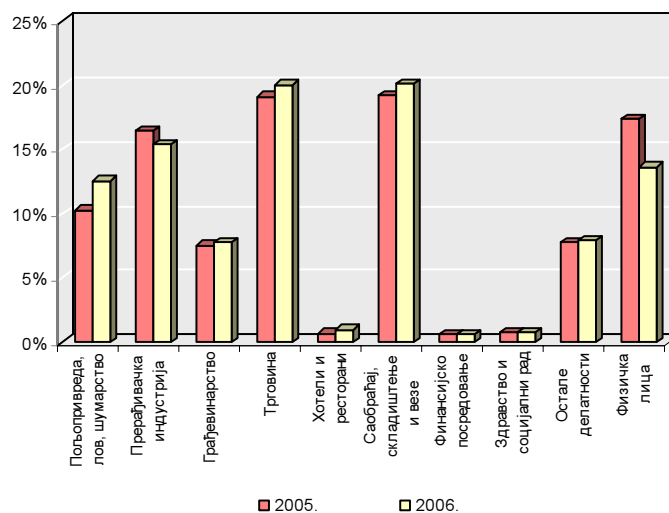
Извор: Народна банка Србије.

Структура према примаоцу лизинга



Извор: Народна банка Србије.

Секторска структура



Извор: Народна банка Србије.

Биланс успеха

Укупан добитак пре опорезивања у сектору финансијског лизинга износио је 933 милиона динара и у односу на 2005. годину (износио 980 милиона динара), због скупљих извора финансирања, био је мањи за 4,8%.

Најзначајнија категорија прихода даваоца лизинга су позитивне курсне разлике – 61,4% (56,6% у 2005. години) и приходи од камата – 33,2% (27,9% у 2005. години).

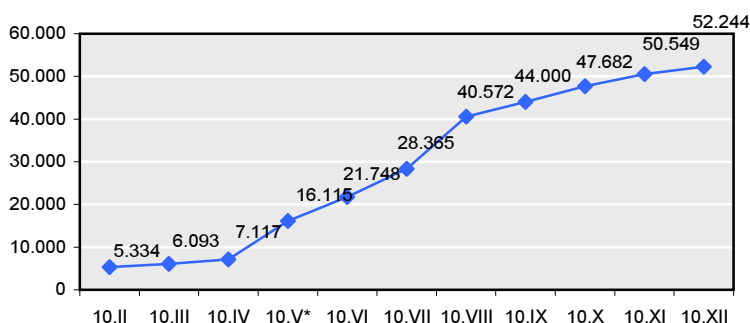
Најзначајније категорије расхода су негативне курсне разлике – 50,8% укупних расхода (66,9% у 2005. години), расходи камата – 16,8% (13,1% у 2005. години) и пословни, тј. оперативни расходи – 13,9% (13,5% у 2005. години). Високо учешће курсних разлика у приходима и расходима давалаца лизинга последица је структуре извора финансирања (највећи део се односи на кредите из иностранства), због чега је скоро целокупан износ пласмана по основу финансијског лизинга уговорен са валутном клаузулом.

Средства резерве

Народна банка Србије је, у складу са Законом о финансијском лизингу, у децембру 2005. године донела Одлуку о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве, а у априлу 2006. Одлуку о измени Одлуке о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве. Тим одлукама је прописано да даваоци лизинга морају да обрачунавају средства резерве на све кредите, друге позајмице и допунске уплате из иностранства (осим на уплате оснивача из иностранства по основу повећања основног капитала) који су примљени, односно коришћени од 10. децембра 2005. године. Основицу за обрачун средстава резерве чини књиговодствено стање обавеза по поменутиим основама последњег дана у претходном месецу, а обрачунска стопа је износила 10% до маја, односно 20% од маја 2006. године. Прво издвајање средстава резерве је извршено 10. фебруара 2006. године. Основицу су чиниле

поменуте књиговодствене обавезе на дан 31. јануара 2006. Од тада па до краја године основица за обрачун средстава резерве је порасла за 4,5 пута.

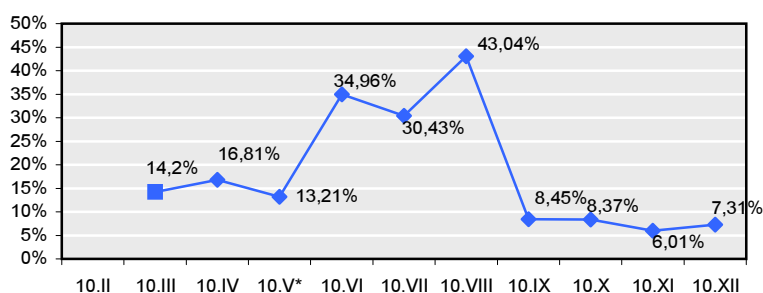
Укупно издвојена средства резерве давалаца
лизинга у 2006.
(у хиљ. EUR)



*Стопа повећана на 20%.

Извор: Народна банка Србије.

Стопа раста основице за обрачун средстава
резерве у 2006.
(у односу на претходни месец)



*Стопа повећана на 20%.

Извор: Народна банка Србије.

Планови за 2007. годину

Активности у 2007. години ће бити усмерене на:

- континуирано праћење и анализу пословања давалаца финансијског лизинга,
- унапређење законске регулативе, у смислу доношења новог закона о лизингу и одговарајућих подзаконских аката, ради стварања услова за ефикасније спровођење функције надзора и остваривања циљева тог надзора,
- доношење правилника о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за даваоце финансијског лизинга и правилника о садржини и форми образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга,
- интензивирање процеса непосредног надзора над пословањем давалаца лизинга,
- унапређивање кадровских ресурса, првенствено путем њихове едукације и оспособљавања,

- унапређивање техничких ресурса, дефинисањем електронског начина достављања података и креирањем апликативне подршке за активности из надлежности Сектора,
- унапређивање организације рада Сектора дефинисањем адекватних процедура и приручника за вршење надзора,
- дефинисање система размене информација са другим организационим јединицама Народне банке Србије које извршавају активности надзора учесника у финансијском сектору с циљем ефикаснијег спровођења консолидоване супервизије,
- побољшање комуникације са даваоцима лизинга, с циљем постизања вишег степена разумевања функције супервизије, као и благовременог прибављања информација од значаја за активности Сектора и др.

ЗАШТИТА КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА И КОНТРОЛА ТРЖИШТА НАД ОБАВЉАЊЕМ ТИХ УСЛУГА

Народна банка Србије је, у оквиру својих функција, а превасходно у оквиру функције супервизије, показала своју чврсту решеност да успостављањем и одржавањем сигурности и стабилности свих сегмената финансијског сектора поврати и одржи поверење јавности у рад финансијских институција.

Због позитивних резултата у раду Одељења за заштиту потрошача и контролу тржишта у оквиру Сектора за послове надзора над обављањем делатности осигурања и значаја института заштите потрошача, формиран је тим који је од децембра 2005. године радио на пројекту „Заштита потрошача“. Као резултат рада на том пројекту, установљен је Центар за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта над обављањем тих услуга.

Центар је организован тако да један његов део послује у Београду, а други део у Филијали Народне банке у Ужицу. Центру организационо припада и Информативни центар Народне банке.

Мотив за успостављање оваквог центра био је институционализовање заштите потрошача и јачање механизма те заштите, увођење стандарда, едукативно-образовне активности у том погледу, као и развијање проактивног и превентивног деловања у свим сегментима финансијског сектора.

Законски оквир за рад Центра представљају: Закон о Народној банци Србије, Закон о банкама, Закон о осигурању, Закон о финансијском лизингу, Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, Закон о заштити потрошача, Закон о медијацији, као и подзаконски акти: Одлука о ближим условима и начину поступања банке по приговору клијента, Одлука о начину заштите права и интереса осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица и поступку посредовања ради мирног решавања спорних односа насталих из основа осигурања, као и Одлука о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора.

ПЛАТНИ ПРОМЕТ

ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ

152
154

Функционисање платног промета

Ефикасан и поуздан платни промет и његово несметано функционисање представљају битне елементе за успешно спровођење монетарне политике, обављање трансакција на финансијском тржишту и одржавање финансијске стабилности. Имајући то у виду, Народна банка Србије је и у 2006. години наставила да уређује, унапређује и надгледа платни систем Републике Србије, уз доследну примену релевантних међународних стандарда.

У 2006. години, посредством RTGS и клиринг система Народне банке Србије, као оператера домаћих обрачунских система у платном промету, реализовано је укупно 148,98 милиона међубанкарских плаћања у вредности од 18,8 хиљада милијарди динара. Месечни просек реализоване вредности промета у RTGS и клиринг систему износио је 1.566,4 милијарди динара, а дневни просек 74,6 милијарди динара.

Од укупно реализованог броја плаћања, RTGS плаћања су учествовала са 42,7% (63,7 милиона плаћања), а плаћања у клирингу са 57,3% (85,3 милиона плаћања).

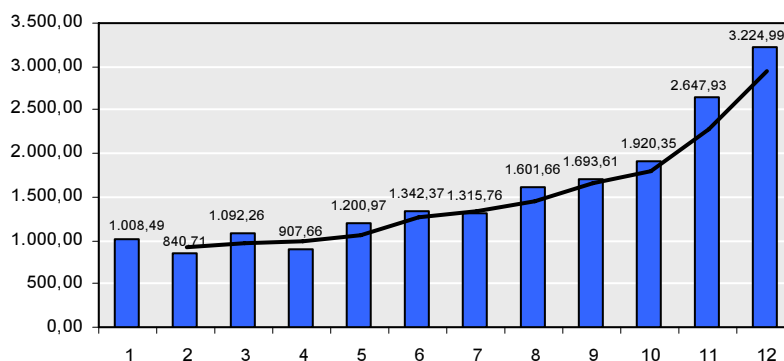
Месечно је у просеку реализовано 12,4 милиона међубанкарских плаћања, од чега су 5,3 милиона била RTGS плаћања и 7,1 милион плаћања у клирингу. Дневно је реализовано 591,2 хиљаде међубанкарских плаћања, у просеку 252,7 хиљада RTGS плаћања и 338,4 хиљаде плаћања у клирингу. У клирингу је реализовано укупно 773,5 милијарди динара промета, што на месечном нивоу износи 64,5 милијарди динара. Учешће реализованих плаћања у клирингу у односу на укупан међубанкарски платни промет је износило 4,1%.

Укупно вредност промета у RTGS и клиринг систему остварена у 2006. (месечно и по тромесечјима, у милијардама динара)

	Промет у RTGS-у	Радних дана	Дневни просек	Промет у клирингу	Дневни просек	Учешће клиринга
Јануар	1.008,49	20	50,42	55,41	2,77	5,49
Фебруар	840,71	19	44,25	56,69	2,98	6,74
Март	1.092,26	23	47,49	68,72	2,99	6,29
I тромесечје	2.941,46	62	47,44	180,82	2,92	6,15
Април	907,66	17	53,39	58,63	3,45	6,46
Мај	1.200,97	21	57,19	72,06	3,43	6,00
Јун	1.342,37	22	61,02	64,96	2,95	4,84
II тромесечје	3.451,00	60	57,52	195,65	3,26	5,67
Јул	1.315,76	21	62,66	64,06	3,05	4,87
Август	1.601,66	23	69,64	64,75	2,82	4,04
Септембар	1.693,61	21	80,65	62,95	3,00	3,72
III тромесечје	4.611,04	65	70,94	191,76	2,95	4,16
Октобар	1.920,35	21	91,45	69,41	3,31	3,61
Новембар	2.647,93	23	115,13	67,07	2,92	2,53
Децембар	3.224,99	21	153,57	68,81	3,28	2,13
IV тромесечје	7.793,28	65	119,90	205,29	3,16	2,63
Укупно 2006.	18.796,78	252	74,59	773,52	3,07	4,12
Месечни просек	1.566,40			64,46		

**Укупна вредност промета у RTGS и клиринг систему
НБС остварена у 2006.**

(у млрд динара)



Извор: Народна банка Србије.

Број међубанкарских плаћања већи је за 16,8% у односу на 2005. годину, када је било реализовано 127,5 милиона плаћања. Вредност међубанкарског платног промета је повећана за 81,4% у односу на 2005. годину, када је било реализовано 10,4 хиљаде милијарди динара промета.

Сектор за платни систем Народне банке Србије је током године успешно завршио активности на пресељењу у нову пословну зграду, чиме су учињена значајна унапређења на плану сигурности и заштите система.

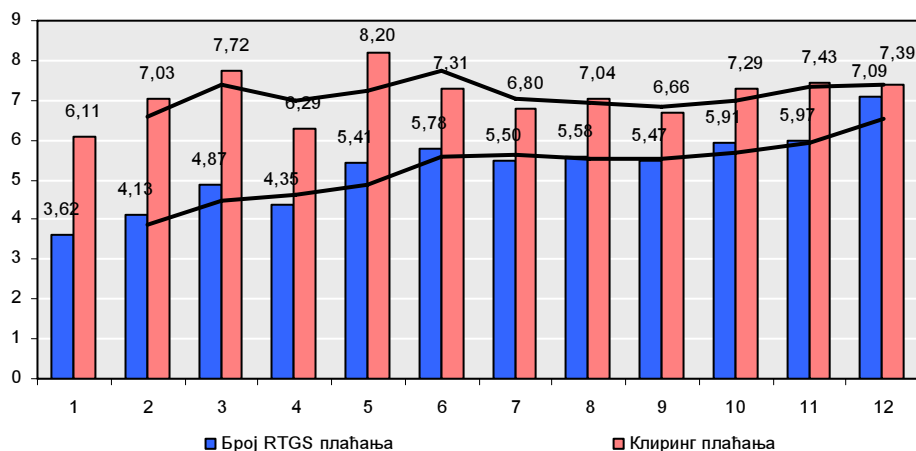
Расположивост RTGS и клиринг система Народне банке Србије је и током 2006. године била изнад расположивости најразвијенијих платних система у Европи и свету и износила је 99,88%. Од укупно 130.125 минута продукције, у систему је било само 157 минута застоја.

Структура плаћања реализованих у 2006.

(месечно и по тромесечјима, у милионима плаћања)

	RTGS плаћања	%	Клиринг плаћања	%	Укупно плаћања
Јануар	3,62	37,23	6,11	62,77	9,73
Фебруар	4,13	37,00	7,03	63,00	11,16
Март	4,87	38,67	7,72	61,33	12,59
I тромесечје	12,62	37,69	20,86	62,31	33,48
Април	4,35	40,89	6,29	59,11	10,65
Мај	5,41	39,75	8,20	60,25	13,62
Јун	5,78	44,17	7,31	55,83	13,09
II тромесечје	15,55	41,62	21,81	58,38	37,36
Јул	5,50	44,72	6,80	55,28	12,30
Август	5,58	44,25	7,04	55,75	12,62
Септембар	5,47	45,08	6,66	54,92	12,14
III тромесечје	16,56	44,68	20,50	55,32	37,06
Октобар	5,91	44,77	7,29	55,23	13,20
Новембар	5,97	44,55	7,43	55,45	13,40
Децембар	7,09	48,94	7,39	51,06	14,48
IV тромесечје	18,97	46,17	22,12	53,83	41,09
2006.	63,69	42,75	85,29	57,25	148,98
Месечно	5,31		7,11		12,41

Структура плаћања у 2006. реализованих по месецима
(у милионима плаћања)



Током године, у целокупном систему домаћег платног промета учињена су даља пословна и техничка унапређења, која су допринела повећању конкурентности између банака и побољшању квалитета услуга домаћег платног промета. То се огледа пре свега кроз све већу поузданост, брзину и сигурност обављања трансакција платног промета.

У 2006. години, из RTGS и клиринг система Народне банке Србије ниједан учесник није био искључен због непоштовања правила или процедура којима се уређује рад овог система.

Планови за 2007. годину

Приоритети Сектора за платни систем Народне банке Србије у 2007. години биће пре свега одржавање високих стандарда у раду платног система у Републици Србији и одржавање високог нивоа расположивости продукције RTGS и клиринг система Народне банке Србије.

Планиране су активности на реализацији пројекта међубанкарског клиринга плаћања у девизама и међународног клиринга, чиме ће се омогућити ефикаснији, бржи и поузданији платни промет у региону. Тај пројекат би требало прво да се реализује као међубанкарски клиринг плаћања у девизама у Републици Србији, а затим као клиринг међународних плаћања између банака земаља региона.

ДИРЕКЦИЈА ЗА РЕГИСТРЕ И ПРИНУДНУ НАПЛАТУ

ПОСЛОВИ ОДЕЉЕЊА ЗА РЕГИСТРЕ
ПРИНУДНА НАПЛАТА

156
159

Послови Одељења за регистре

Одељење за регистре Дирекције за регистре и принудну наплату обавља послове бонитета и финансијских извештаја у Седишту Народне банке Србије. Послови у вези с развојем, припремом прописа, методологијом, упутствима и инструкцијама, технолошка решења и иновације обављају се у Београду, а оперативни послови пријема и обраде финансијских извештаја и бонитета у Одсеку за пријем финансијских извештаја и бонитет у Новом Саду.

У току 2006. године, Одељење за регистре реализовало је планиране послове захваљујући увођењу квалитативно нових технолошко-методолошких решења и стручном усавршавању кадрова.

Посебну пажњу посветило је поузданости достављених података и извештаја, интензивирањем сарадње са великим изворима података у земљи, с циљем побољшања квалитета финансијског извештавања.

У току 2006. године Одељење је обављало следеће активности:

- Реализовани су обимни оперативни послови пријема и обраде годишњих, консолидованих и усвојених финансијских извештаја са мишљењем ревизора за 2005. годину, тј.:

- примљено је укупно 127.946 годишњих финансијских извештаја, од чега око 18% у електронској форми, 519 консолидованих и 2.862 усвојена финансијска извештаја, након чега је извршена њихова обрада,

- после обављених макроконтрола, изворни подаци из финансијских извештаја унети су у Базу финансијских извештаја,

- након израчунавања и контроле показатеља за све групе правних лица и предузетника, показатељи су унети у Регистар бонитета правних лица,

- из Базе финансијских извештаја државним органима и организационим јединицама Народне банке уступљено је око 63 милиона података, а комерцијалним корисницима издато преко пет милиона података,

- из Регистра бонитета комерцијалним корисницима издато је око 19 хиљада извештаја о бонитету, док је преко 490 извештаја уступљено организационим јединицама Народне банке,

- израђени су специјални аранжмани на захтев корисника (Smesa, Volksbank, Raiffeisenbank, Бонитетна кућа Рејтинг),

- вршен је континуирани надзор над радом Регистра бонитета и Базе финансијских извештаја;

- На основу прелиминарне обраде података из финансијских извештаја за 2005. годину, израђивана су саопштења и држане презентације о резултатима пословања правних лица и предузетника (привредних друштава, банака и ДФО, друштава за осигурање, брокерско-дилерских друштава, других правних лица), као и економских целина за 2005. годину;

- Поднето је 8.035 пријава за привредни преступ против правних лица која нису доставила финансијске извештаје за 2005. годину или се нису разврстала у складу са законом (одржан састанак са представницима тужилаштва и судова ради договора о начину рада; израђене инструкције и електронске апликације за креирање пријава);

- У сарадњи са Министарством финансија и Комисијом за израду подзаконских аката у Народној банци, израђени су подзаконски акти Закона о рачуноводству и ревизији који се примењују на финансијске извештаје за 2006. годину:

- правилници којима се уређује форма и садржина финансијских извештаја за привредна друштва, берзе и брокерско-дилерска друштва; правилници за банке, друштва за осигурање, даваоце финансијског лизинга и друштва за управљање добровољним пензијским фондовима;

- нова одлука о ближим условима и начину пријема, контроле и обраде финансијских извештаја и давања података из тих извештаја, нова одлука о ближим условима и начину вођења Регистра података о бонитету правних лица и предузетника и давању података и мишљења о бонитету, као и Методологија за утврђивање података и показатеља о бонитету правних лица и предузетника и давање мишљења о бонитету привредних друштава;

- У поступку припрема за пријем и обраду годишњих финансијских извештаја за 2006. годину, а у складу с Планом активности на организацији пријема и обраде, извршено је следеће: урађена је организационо-технолошка поставка за пријем финансијских извештаја поштом и с тим у вези успостављена сарадња са ЈП ПТТ Србије ради несметаног пријема и отпремања годишњих финансијских извештаја; започета је сарадња са Пореском управом о сукцесивном достављању података о поднетим финансијским извештајима правних лица и предузетника, као и коначних података из усвојених финансијских извештаја, с циљем уједначавања података на нивоу земље; у сарадњи са Савезом рачуновођа и ревизора Србије, одржан је састанак са представницима агенција за вођење пословних књига ради упознавања са подзаконским прописима који се примењују на састављање финансијских извештаја за 2006. годину и представљања предности израде финансијских извештаја у електронској форми, као и израђена упутства за пријем и обраду финансијских извештаја; припремљене су апликације за пријем финансијских извештаја у електронској форми;

- У оквиру нових технолошких решења постигнуто је следеће: уведен је FTP сервис за аутоматизовано аутономно поручивање и испоруку предефинисаних група података за чланове Клуба бонитета и сертификоване кориснике; урађено је апликативно решење за праћење архивске грађе и документације на локацији у Новом Саду (на три места) и израђено идејно решење новог концепта пријема финансијских извештаја поштом и идејно решење за реализацију апликације како би евиденција примљених финансијских извештаја, са свим детаљима, била расположива обвезницима преко Интернета одмах по пријему поште и непосредне обраде;

- Кад је реч о развојним пословима који се односе на мишљење о бонитету и рејтинг: израђен је Стратешки план развоја система рејтинга за период 2006–2010. године; формиран је тим за развој система рејтинга у Народној банци; анализирани су облици моделирања кредитног ризика и захтеви у погледу кредитног ризика у оквиру Базела II и МРС/МСФИ; анализирани су бројни послови у вези с кредитним рејтингом и рад институција које се баве давањем кредитног рејтинга (централне банке и независне рејтинг агенције), као и институција које се баве надзором и лиценцирањем; урађен је нацрт Студије изводљивости о развоју кредитног рејтинга у Србији; анализирани су различити нивои рејтинга и мишљења о бонитету који се примењују у независним рејтинг агенцијама, Banque de France и другим агенцијама за оцену бонитета; дефинисани су начини исказивања мишљења о бонитету привредних друштава и тестирана методологија за давање мишљења о бонитету привредних друштава;

- Настављена је сарадња са следећим институцијама: Министарством привреде, Републичким заводом за развој и Републичким заводом за статистику на изради Извештаја о малим и средњим предузећима и предузетницима у 2005. години; Републичким заводом за статистику на плану обезбеђивања статистичке основе усклађене са принципима EUROSTAT-а; представницима ММФ-а – ROSC мисијом на обезбеђивању података о јавним, државним и друштвеним предузећима (са аспекта процеса приватизације, извора података, законских решења...); значајним изворима података у земљи – Агенцијом за привредне регистре, Републичким заводом за статистику и Пореском управом, са аспекта анализе и праћења података о регистрацији привредних субјеката, односно усаглашавања са постојећим изворима; корисницима података и извештаја, нарочито агенцијама, институтима, члановима Клуба бонитета, сертификованим корисницима, на дефинисању и изради специјалних аранжмана; интензивирана је сарадња са банкама с циљем имплементације сервиса за правна лица, у поступку одобравања кредита малим и средњим предузећима, и агенцијама које се баве анализом пословања правних лица; закључен је нови споразум са АЛПЕС-ом из Словеније о размени информација о бонитету пословања правних лица и закључени споразуми са Савезом рачуновођа и ревизора Србије и Привредним саветником о објављивању чланка у стручним часописима и промоцији електронског пријема финансијских извештаја на саветовањима која те институције организују.

- На интерном нивоу, проширена је сарадња са:

- Сектором за контролу и надзор пословања банака и ДФО у поступку off site контроле;

- Сектором за контролу и надзор пословања банака и других финансијских организација, Сектором за послове надзора над обављањем делатности осигурања, Сектором за надзор пословања давалаца финансијског лизинга и Сектором за надзор друштава за управљање пензијским фондовима, ради уједначавања збирних података из различитих извора (финансијски извештаји и КЊБИФО) за групе правних лица над којима Народна банка врши супервизију;

- Дирекцијом за законодавно-правне послове на доношењу подзаконских аката;

- Информативним центром, за потребе пријема и обраде финансијских извештаја;

Планови за 2007. годину су следећи:

- имплементација модела мишљења о бонитету привредних друштава;
- развојне активности на увођењу Scoring метода;
- припремне активности за подизање III нивоа базе података као основе за анализу ризика у складу са захтевима Базела II и увођење система рејтинга, и
- увођење технолошко-организационих иновација и информатичких решења у делу пријема и обраде финансијских извештаја и комуникације са обвезницима до њиховог потпуног превођења у електронску форму.

Принудна наплата

Послови принудне наплате, на основу члана 57. Закона о платном промету, обављају се у Народној банци Србије до оснивања организације за принудну наплату.

Организационо, принудну наплату спроводи Одељење за принудну наплату у оквиру Дирекције за регистре и принудну наплату, преко два одсека, у Београду и у Крагујевцу.

Од надлежних органа (пореска управа, судови, царина и др.) у 2006. години је примљено, контролисано и евидентирано у принудну наплату укупно 239.225 решења. Због утврђених недостатака, доносиоцима је враћено укупно 20.945 решења, а остало је унето у Програм принудне наплате. Од решења унетих у програм, 134.928 су била решења трговинских и општинских судова, а 89.846 решења пореских, царинских и других надлежних органа. Поред тога, примљено је и у програм унето 847 решења за дужнике код којих се принудна наплата спроводи ручно (банке, синдикати и скупштине станара), 1.195 решења о забрани располагања и 456 решења о укидању судских забрана. Истовремено је, на захтев доносиоца, повучено из принудне наплате 12.445 решења.

Од надлежних организационих јединица пореских управа примљен је изузетно велики број решења (укупно 42.370) о привременим мерама за обезбеђење наплате пореских потраживања забраном пореском обвезнику да новчане обавезе према трећим лицима измирује асигнацијом, цесијом компензацијом и на други начин. У већини случајева, за већ блокиране дужнике у принудној наплати решења о привременој мери која доносе пореске управе (доносе се истовремено са решењем о наплати пореза) сувишна су, с обзиром на то да дужник има раније евидентирану привремену меру. На ту околност је у више наврата указивано, у писаној форми и на посебно договореним састанцима са представницима пореских управа.

Такође, принудна наплата поступа и по одлукама Агенције за приватизацију о реструктурирању субјеката приватизације, као и решењима Агенције за привредне регистре о брисању из регистра, односно ликвидацији привредних субјеката. На основу позива за пријаву потраживања, урађено је укупно 148 пријава потраживања, од чега 95 за дужнике за које је покренут поступак стечаја, а 53 за дужнике у поступку реструктурирања.

Од банака је примљено укупно 170.629 електронских порука по основу достављених налога за принудну наплату меница и овлашћења и исто толико и-мејл порука са скенираним меницама и овлашћењима. На захтев поверилаца, из принудне наплате су повучена укупно 22.242 налога.

Како се принудна наплата основа и налога на терет дужника – клијената банака спроводи разменом електронских порука са банкама, у 2006. години је размењено укупно 5.291.128 порука.

С обзиром на знатан број примљених телефонских позива и писаних захтева странака за давање одређених података о дужницима, износу блокаде, данима неликвидности, као и о спровођењу принудне наплате конкретног основа, формиран је кол-центар у Крагујевцу, који је отпочео са радом у априлу 2006. године. Истовремено је измењен начин представљања дужника на сајту Народне банке и омогућено је странкама да преко упита добију информацију о износу блокаде, евентуалној забрани преноса средстава дужника по решењима пореске управе, као и о периоду и броју дана неликвидности у претходних годину дана од дана упита. На захтев странака укупно је издато 14.923 потврда и других података из принудне наплате.

Давање мишљења и одговора на дописе банака, судова, пореских управа, МУП-а и других органа и организација свакодневно је вршено. Инициран је и одржан већи број састанака са Агенцијом за приватизацију и Агенцијом за привредне регистре у циљу решавања проблема о спровођењу принудне наплате за одређене дужнике. Поред тога, конкретизовани су и достављени предлози за измене и допуне Одлуке о начину спровођења принудне наплате са рачуна клијента, као и чланова Закона који су у непосредној вези са спровођењем поступка принудне наплате, а посебно Закона о пореском поступку и пореској администрацији и Закона о извршном поступку.

Сви планирани послови и задаци извршени су у потпуности, благовремено и без примедба.

И поред предузетих мера (обавештавања и давања иницијатива и предлога за доношење нових и измене постојећих прописа), велики је број дужника у принудној наплати који нису отворили у банкама текуће рачуне, а били су у обавези да то учине још 1. јануара 2003. године. Од укупно 65.260 дужника у принудној наплати на дан 31. децембра 2006. скоро трећину (20.267) чине ти дужници. Имајући то у виду, активности принудне наплате у правцу успостављања реалне базе података о дужницима у принудној наплати и потраживањима поверилаца од тих дужника наставиће се и у наредном периоду, иако већина мера није у непосредној надлежности Народне банке (ликвидација привредних субјеката кроз стечај, гашење радњи и др.). Укупно наплаћена накнада за услуге принудне наплате је у 2006. години износила 294,1 милијарду динара.

НАЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПЛАТНЕ КАРТИЦЕ

РАЗВОЈ КАРТИЧАРСТВА	162
ОБИМ ПОСЛОВАЊА НА ТРЖИШТУ ПЛАТНИХ КАРТИЦА У ЗЕМЉИ	162
ПОСЛОВАЊЕ DINACARD СИСТЕМА	164

Развој картичарства

Тренд интензивног развоја картичарског пословања у Републици Србији, започет током 2005. године, настављен је и у 2006. Укупан број издатих платних картица у земљи је, са око 3,9 милиона у претходној години, порастао на 5,2 милиона, што представља раст од 36%. Картице се прихватају на 48.000 POS терминала и 1.350 банкомата. Укупан број трансакција домаћим картицама у земљи премашао је 51 милион, а укупан промет је износио близу 160 милијарди динара¹, што је два пута више од броја трансакција и промета остварених у 2005. години.

Банкарске платне картице у 2006.

По тро-месечјима	Број издатих картица	Промет (у млрд RSD)	Број трансакција (у милионима)	Број POS терминала	Број банкомата
I	4.163.621	30,20	9,92	37.421	934
II	4.544.511	38,48	12,49	43.770	1.024
III	4.866.693	42,89	13,78	45.306	1.141
IV	5.240.382	47,69	14,98	48.194	1.348

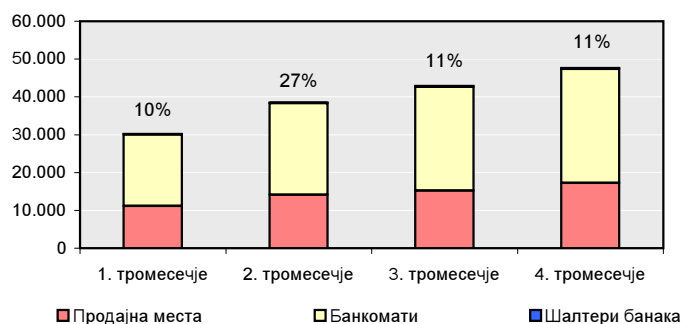
Извор: Пословне банке у Србији.

Обим пословања на тржишту платних картица у земљи

У току 2006. године издато је укупно око 1,38 милиона платних картица (дебитних, кредитних и пословних). У последњем тромесечју активно је било 47% свих издатих картица, што представља побољшање у односу на исти период 2005. године. Кредитне картице одржавају тренд знатно већег степена активности у односу на дебитне, па је у последњем тромесечју било активно око 70% свих издатих кредитних картица. Степен активности дебитних картица креће се око 43%. Упркос напретку у односу на 2005. годину, платне картице још увек нису активне у задовољавајућој мери, тако да активирање издатих картица и даље представља један од великих изазова картичарства у земљи.

¹ Укупан промет и број трансакција платним картицама не укључује “on-us” трансакције и промет на шалтерима банака (промет банака у сопственој мрежи).

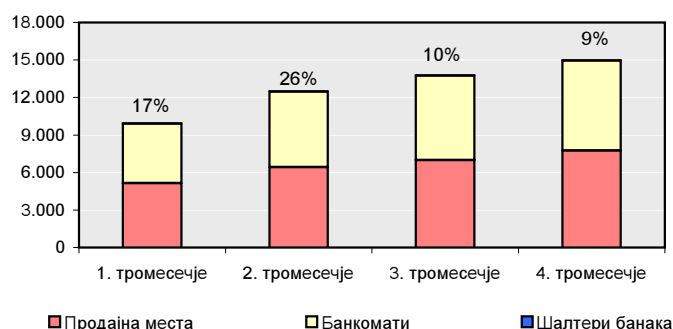
Раст промета платним картицама у 2006.
(у милионима RSD)



Извор: Пословне банке у Србији.

Укупан промет платним картицама издатим у земљи је износио 160 милијарди динара, што је два пута више од промета оствареног у 2005. У укупном промету картицама, 36% промета је остварено на продајним местима, а у 2005. години 31%. То говори да се успоставља пракса све чешћег коришћења платних картица за плаћање робе и услуга.

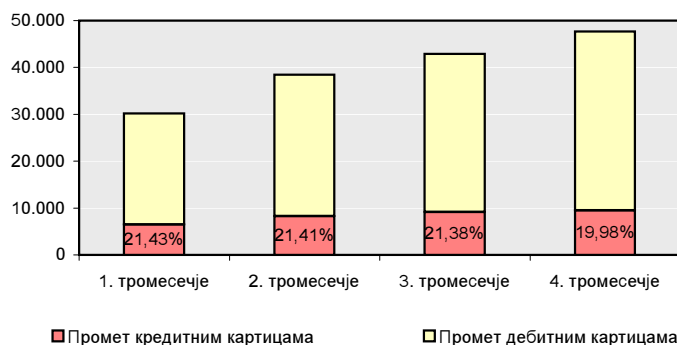
Раст броја трансакција платним картицама у 2006.
(у хиљадама)



Извор: Пословне банке у Србији.

У укупном промету и броју трансакција платним картицама, 21% промета и 20% трансакција остварено је кредитним картицама. Промет кредитним картицама има знатно успоренији раст него што је то био случај у претходној години, а што је било нарочито изражено у последњем тромесечју. То је за последицу имало опадање учешћа промета кредитним картицама у укупном промету.

Учешће промета кредитних картица у укупном
промету у 2006.
(у милионима RSD)



Извор: Пословне банке у Србији.

Основни показатељи пословања платним картицама

	2005.	2006.	Стопа раста (у %)
Број издатих картица (на крају периода)	3.858.302	5.240.382	36
Број трансакција	24.136.000	51.175.141	112
Промет (у хиљадама RSD)	72.182.043	159.255.647	121
Број POS терминала (на крају периода)	31.816	48.194	51
Број банкомата (на крају периода)	837	1.348	61
Промет домаћих картица у иностранству (у EUR)	74.479.000	105.546.000	42
Промет страних картица у земљи (у хиљадама RSD)	13.021.263	19.029.653	46

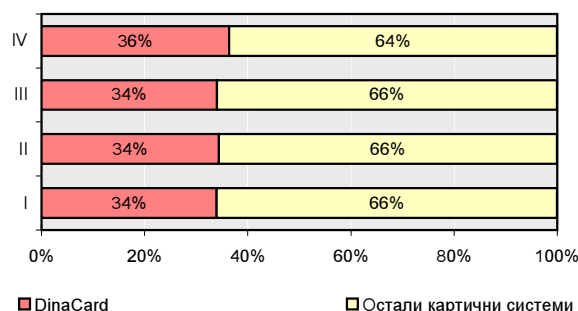
Извор: Пословне банке у Србији.

Промет остварен у иностранству картицама издатим у Србији је износио 105,55 милиона евра, што представља повећање од 42% у односу на 2005. Промет иностраним картицама у земљи износио је преко 19 милијарди динара (или око 226 милиона евра), или за 46% више у односу на 2005. годину.

Пословање DinaCard система

Динамичан развој тржишта платних картица у 2006. години карактерише и DinaCard систем. Национална платна картица DinaCard, по многим показатељима, увећала је своје учешће на тржишту платних картица у земљи. Током године, DinaCard систем је своје учешће у укупном броју трансакција платним картицама у земљи повећао за два процентна поена и оно је достигло 36%. Нарочито добар резултат DinaCard систем постиже у трансакцијама (на POS терминалима) на продајним местима – DinaCard картица је најчешће коришћена картица за плаћање робе и услуга у земљи.

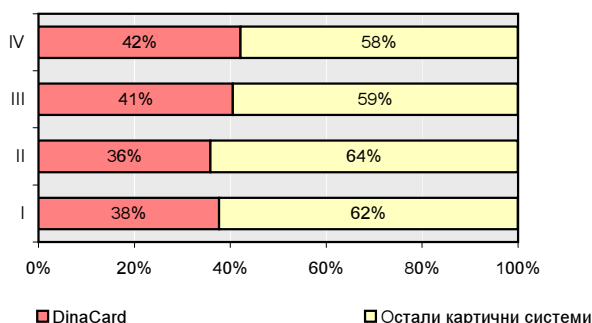
**Учешће DinaCard система у укупном броју
транзакција платним картицама у 2006.**
(по тромесечјима)



Извор: Пословне банке у Србији.

У укупном промету у земљи, DinaCard систем је учествовао са 31% и тиме заузео приближно једну трећину тржишта платних картица. При томе се више од 60% трансакција односило на трансакције плаћања робе и услуга (децембар 2006). Тренд све чешћег коришћења DinaCard картица за плаћање започет у 2005. години је настављен. Учешће DinaCard система у трансакцијама плаћања у последњем тромесечју је износило 42%, захваљујући чему је DinaCard систем заузео прво место на тржишту платних картица у земљи.

**Учешће DinaCard система у броју трансакција
на POS терминалима у 2006.**
(по тромесечјима)



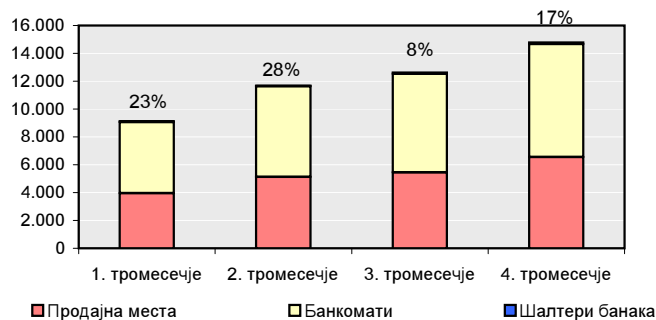
Извор: Пословне банке у Србији.

На крају године било је издато укупно скоро 2,6 милиона DinaCard картица. Њих у Србији издаје 30 банака, с тим што 26 банака, поред дебитних, издају и кредитне картице. Од око 608.000 картица издатих током 2006. године, 389 хиљада су биле дебитне, 215 хиљада кредитне и неколико хиљада пословне картице. Од укупног броја издатих DinaCard картица активно је њих 40%. Висока активност евидентна је код кредитних картица – крајем године било је активно близу 73% тих кредитних картица. На крају претходне године било је активно 24% издатих дебитних картица, а на крају 2006. преко 35% тих картица.

Прихватна мрежа у DinaCard систему наставила је интензивно да се развија. Та прихватна мрежа, највећа у земљи, састоји се од преко 1.130 банкомата за подизање готовине и око 46.000 POS терминала на продајним местима. Трговци су сада, за разлику од раније праксе, у потпуности спремни и обучени да грађанима омогуће плаћање платним картицама у својим малопродајним објектима.

У DinaCard систему је остварено укупно 48,2 милијарде динара промета², што је три пута више од промета оствареног у 2005. години. Промет кредитним картицама представља 28% укупног промета. Значајно је истаћи да је током године промет дебитним картицама удвостручен и да је његов раст био знатно већи него раст промета кредитним картицама, који је износио 23% (децембар на децембар). Удео међубанкарског промета је у укупном промету на годишњем нивоу износио 56%. Учешће промета који пролази кроз централни „свич“ је у укупном промету исказало тенденцију пораста.

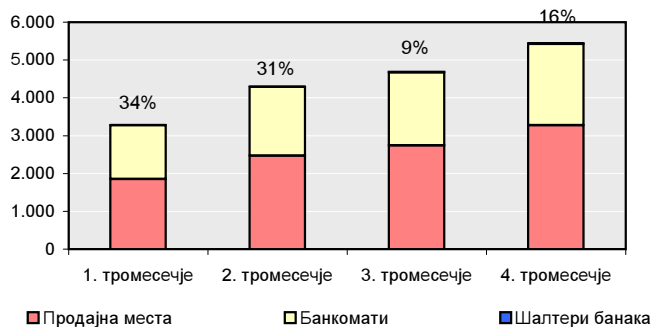
Раст промета DinaCard картицама у 2006.
(у милионима RSD)



Извор: Пословне банке у Србији.

У 2006. години је остварено укупно 17,7 милиона трансакција, што је три пута више у односу на претходну годину. Просечна стопа раста броја трансакција на месечном нивоу је износила 7%. Од укупног броја трансакција, 68% су биле међубанкарске трансакције. У децембру се чак 80% међубанкарских трансакција односило на трансакције плаћања на продајним местима.

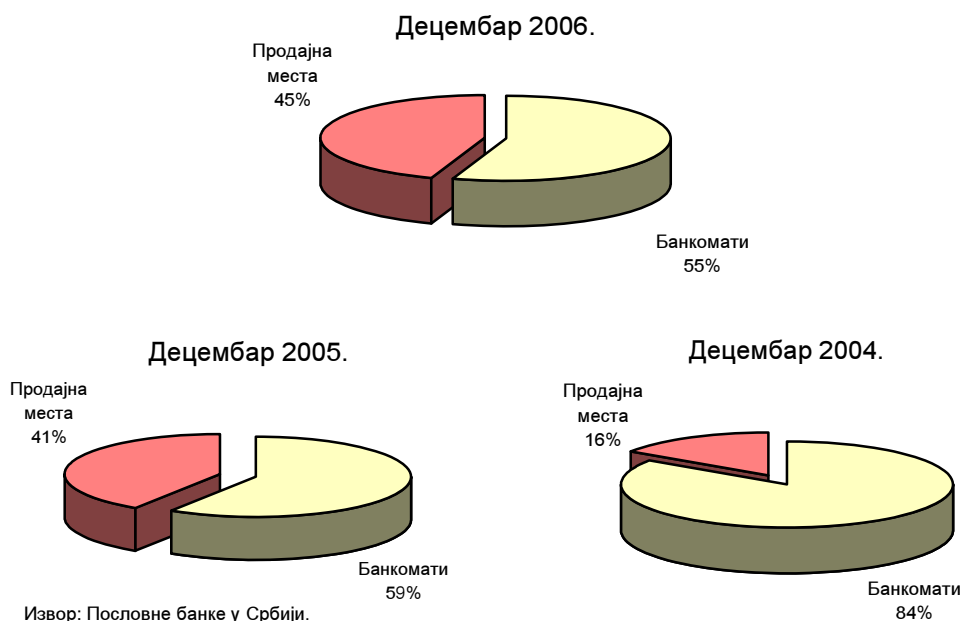
Раст броја трансакција DinaCard картицама у 2006.
(у хиљадама)



Извор: Пословне банке у Србији.

Тенденција пораста броја трансакција и промета у корист трансакција плаћања робе и услуга на продајним местима, која се сматра као веома значајна, настављена је током године. Поредићи однос промета на банкоматима и продајним местима у децембру 2004, 2005. и 2006. године, може се уочити да се картице за плаћање користе знатно више него што је то био случај у 2004. и 2005. години.

² Промет остварен на банкоматима и POS терминалима на продајним местима и промет по основу „off-us“ трансакција на шалтерима.



Као и током претходних година, посебана пажња се посвећивала развоју производа, као и увођењу нових сервиса и услуга за кориснике. Почев од марта 2006, корисницима ових платних картица стављен је на располагање нови сервис – допуна кредита за мобилне телефоне слањем SMS порука. У тај пројекат је за сада укључено 11 пословних банака, с тим што је још неколико њих у припремној фази увођења ове услуге. Током године пословним банкама у DinaCard систему је омогућено да својим корисницима као нови производ понуде и *prepaid* DinaCard картицу.

Резултати рада DinaCard система

	2005.	2006.	Стопа раста (у %)
Број издатих картица (на крају периода)	1.982.152	2.589.972	31
Проценат активних картица	27%	40%	48
Број трансакција	5.763.369	17.716.689	207
Промет (у хиљадама RSD)	15.851.370	48.213.441	204
Број POS терминала (на крају периода)	27.000	45.995	70
Број банкомата (на крају периода)	700	1.135	62

Извор: Пословне банке у Србији.

Развојни планови DinaCard система усмерени су на увођење нових сервиса, који би допринели додатној активизацији издатих картица. Активизација и даље представља највећи изазов за све картичне системе који послују у Србији, а у прилог томе говори податак да је у четвртој тромесечју 2006. године било активно 47% укупног броја издатих картица у земљи.

ЗАКОНОДАВНА ДЕЛАТНОСТ

ТЕКУЋА ЗАКОНОДАВНА ДЕЛАТНОСТ	170
ПОСТУПЦИ ПРЕД СУДОВИМА	172
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	173

Текућа законодавна делатност

Дирекција за законодавно-правне послове је у 2006. години учествовала у изради нацрта следећих републичких закона, односно давала мишљења на те нацрте: Нацрт уставног закона за спровођење Устава Републике Србије, Нацрт закона о девизном пословању, Нацрт закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, Нацрт закона о измени Закона о платном промету, Нацрт закона о јавним набавкама, Закон о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о осигурању депозита, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, Нацрт закона о задругама, Нацрт закона о измени Закона о осигурању, Нацрт закона о факторингу, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на добит предузећа, Закон о званичној статистици, Нацрт закона о ревизији и рачуноводству.

Народна банка Србије је у 2006. години донела 166 подзаконских аката у чијој је изради учествовала Дирекција за законодавно-правне послове, и то 138 одлука, 23 упутства, четири правилника и једна оперативна правила – који су објављени у "Службеном гласнику РС". Овим прописима обухваћени су следећи послови Народне банке Србије:

– *послови монетарног система и политике* (услови и начин одобравања краткорочних кредита за одржавање ликвидности банака по основу залоге хартија од вредности, програм монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години, обавезна резерва, услови и начин на који Народна банка Србије издаје краткорочне хартије од вредности, спровођење операција на отвореном тржишту, услови и начин издавања штедних записа, усклађивање стања бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке, смернице за утврђивање каматних стопа Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту, каматне стопе које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, висина референтне каматне стопе Народне банке Србије по основу операција на новчаном тржишту, минимални услови кредитне способности банака и др.);

– *девизни послови и односи са иностранством* (услови и начин рада девизног тржишта, врсте девиза и ефективног страног новца који се купују и продају на девизном тржишту, услови отварања и начин вођења девизних рачуна резидената, услови за личне и физичке преносе средстава плаћања у иностранство и из иностранства, откуп ефективног страног новца земаља чланица Европске монетарне уније, начин и услови коришћења финансијских кредита из иностранства за намене из члана 21, став 2, Закона о девизном пословању, обим и начин коришћења финансијских кредита из члана 2. став 2.

Закона о кредитним односима са иностранством, давање и одузимање сагласности за отварање представништва стране банке у Републици Србији и Регистар датих сагласности за отварање представништва страних банака у Републици Србији, давање и одузимање сагласности за отварање филијале или представништва банке у иностранству и Регистар датих сагласности за отварање филијале или представништва банке у иностранству, јединствена структура за идентификацију и класификацију рачуна и о плану рачуна за примену међународних правила и IBAN стандарда и др.);

– *послови контроле банака и других финансијских организација* (ближи услови примене чл. 26. и 27. Закона о банкама и другим финансијским организацијама, критеријуми за класификацију билансне активе и ванбилансних ставки према степену наплативости, контрола пословних банака од стране Народне банке Србије, спровођење одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке и дозволе за рад банке, као и појединих одредаба које се односе на давање сагласности Народне банке Србије, управљање ризицима, минимална садржина процедуре „Упознај свог клијента”, адекватност капитала банке, јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите, спољна ревизија банака, идентификација и праћење ризика усклађености пословања банке и управљање тим ризиком, ближи услови за давање банкама сагласности за обављање послова заступања у осигурању, ближи услови и начин поступања банке по приговору клијента, извештаји банке, и др.);

– *послови трезора* (издавање, основна обележја и пуштање у оптицај новчаница апоена од 10, 20, 100 и 200 и од 1000 динара и кованог новца апоена од 1, 2, 10 и 20 динара, повлачење из оптицаја новчаница апоена од 10, 20, 50, 100, 200 и 1000 динара, издавање и продаја пригодног кованог новца поводом 150-годишњице рођења Николе Тесле и др.);

– *рачуноводствено-финансијски послови* (контни оквир и садржина рачуна у контном оквиру за Народну банку Србије, за банке и друге финансијске организације, као и за друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, обавеза и начин евидентирања, прикупљање, обрада и достављање података о књиговодственом стању рачуна банака и других финансијских организација и др.);

– *послови платног промета* (начин обављања платног промета преко новчаног рачуна Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности, спровођење принудне наплате с рачуна клијента, управљање токовима готовине, снабдевањем банака новчаницама и кованим новцем и др.);

– *послови осигурања* (услови за стицање звања овлашћеног актуара, садржина и начин полагања стручног испита за обављање послова посредовања, односно заступања у осигурању, ближи критеријуми и начин обрачунавања резерви за изравнање ризика, садржина и начин вођења регистра података о друштвима за осигурање и других регистара, садржина података које друштво за осигурање доставља Народној банци Србије и начин и рокови достављања тих података и др.);

– *послови финансијског лизинга* (минимални услови за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора, подаци које давалац лизинга доставља Народној банци Србије, обавеза давалаца лизинга да држе средства резерве и др.);

– *послови добровољних пензијских фондова* (ближа садржина и стандардизовани формат проспекта добровољног пензијског фонда, минимални услови организационе и техничке оспособљености друштва за управљање добровољним пензијским фондом, оглашавање добровољних пензијских фондова и стандардизовани текст приликом оглашавања, ближа садржина и стандардизовани формат уговора о чланству у добровољном пензијском фонду, начин обрачунавања приноса добровољног пензијског фонда, начин обрачуна накнада друштва за управљање добровољним пензијским фондом, учесталост, начин и стандардизована форма извештавања кастоди банке и начин усаглашавања разлика између обрачунатих вредности, односно приноса добровољног пензијског фонда, врсте финансијских институција које могу бити посредници друштва за управљање добровољним пензијским фондом и услови за издавање физичким лицима дозволе за обављање послова информисања о том фонду, начин и услови припајања добровољних пензијских фондова, структура и начин израчунавања капитала друштва за управљање добровољним пензијским фондом, улагање имовине добровољног пензијског фонда, процена и обрачунавање тржишне и нето имовине добровољног пензијског фонда и утврђивање почетне вредности инвестиционе јединице, надзор над друштвом за управљање добровољним пензијским фондом, стандардизовани формат уговора о програмираним исплатама акумулираних средстава члана добровољног пензијског фонда, финансијски извештаји друштва за управљање добровољним пензијским фондом и добровољног пензијског фонда, методологија усклађивања пословања друштва за осигурање са Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, отварање, вођење и пренос индивидуалних рачуна чланова добровољног пензијског фонда, правила контроле ризика у пословању друштва за управљање добровољним пензијским фондом и добровољног пензијског фонда, садржина извештаја о обављеној ревизији финансијских извештаја друштва за управљање добровољним пензијским фондом и добровољног пензијског фонда);

– *мењачки послови* (услови и начин обављања мењачких послова и поступак контроле мењачких послова);

– *послови бонитета правних лица и предузетника* (ближи услови и начин пријема, контроле и обраде финансијских извештаја и давања података из тих извештаја и ближи услови и начин вођења Регистра података о бонитету правних лица и предузетника и давању података и мишљења о бонитету).

Поступци пред судовима

У току 2006. године, пред Уставним судом Републике Србије водило се (и још се води) шест поступака. Пред трговинским судовима воде се 45 парничних предмета, 32 поступака ликвидације, 30 поступака стечаја, 10 извршних поступака и четири поступка по основу привредних преступа. Пред Врховним судом Србије у току је 60 управних спорова, док се пред општинским судовима води 68 парничних спорова, три ванпарнична спора и 67 кривичних предмета. Пред иностраним судовима воде се два парнична поступка и један кривични поступак.

Планови за 2007. годину

Дирекција за законодавно-правне послове ће у току 2007. године учествовати у изради прописа којима ће се уредити област банкарског и финансијског система, а учествоваће и у изради одредаба које се буду предлагале ради измена и допуна Закона о Народној банци Србије, као и свих других закона који се односе на остваривање циљева и функција Народне банке Србије.

ИНФОРМАЦИОНА ТЕХНОЛОГИЈА

ПОДРШКА ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ БАНКАМА И НАРОДНОЈ БАНЦИ	176
РАЗВОЈ АПЛИКАТИВНОГ СОФТВЕРА	176
ПОДРШКА БАНКАМА И ОСИГУРАВАЈУЋИМ ДРУШТВИМА	178
ИТ ОПЕРАЦИЈЕ	179
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	179

Подршка Информационе технологије банкама и Народној банци

У току 2006. године, руководство и запослени у Информационој технологији учествовали су у пословима планирања, организовања и реализације пресељења у нову пословну зграду на Славији.

Запослени су били ангажовани у припреми документације и спровођењу поступака јавних набавки.

Перманентно су се спроводиле активности на документовању политика, пословних процеса и процедура из делокруга Информационе технологије.

Развој апликативног софтвера

Увођењем нових апликативних решења унапређено је пословање у следећим областима:

Послови Монетарног сектора

- пројекат Монетарни информациони систем (МИС): окончан развој пројекта и пројекат имплементиран коришћењем савремене *Datawarehouse* технологије,
- систем електронског трговања (СЕТ): спроведене измене пројекта због измене прописа Народне банке којима је регулисано спровођење репо операција,
- кредитне олакшице: спроведене измене пројекта у складу са променама регулативе или по захтеву корисника,
- нови пројекти: Усклађивање бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке и Висина каматних стопа на кредите и депозите;

Послови Сектора за међународну сарадњу

- реализован нови пројекат под називом Кореспондентски односи,
- измењен пројекат Кредитна задужења са иностранством и Сервисирање дуга према међународним финансијским организацијама и повериоцима Париског клуба;

Послови Сектора за девизно пословање

- реализовани пројекти: Диспонибилитет девизних резерви, Наплате и плаћања према иностранству, Закључнице са девизног тржишта и Извештавање за девизно тржиште;

Послови Сектора за контролу и надзор пословања банака и других финансијских организација

- реализован нови пројекат *Exchange Office System* за евидентирање и вођење података за мењачко пословање и портала за преглед извештаја у складу с промењеном регулативом;

Послови Сектора за надзор над обављањем делатности осигурања

- реализован нови пројекат *Insurance Office System* за евидентирање и вођење података за послове осигурања;

Сектор за послове трезора

- измењен пројекат због промена прописа, процедура пословања и инструкција;

Послови Генералног секретаријата

- формирање и праћење плана набавке,
- нови пројекат *PERBIT HRMIS* за потребе Људских ресурса,
- нови пројекат Праћење спровођења конкурса за пријем запослених у Народну банку за потребе Људских ресурса,
- започета реализација пројекта за Рачуноводство и финансије – Интерфејси оперативних евиденција Народне банке са рачуноводственим системом,
- започет пројекат имплементације *RFID* технологије за управљање основним средствима;

Послови Информационе технологије

- реализован пројекат Заштита веб-сајта Народне банке и извршен трансфер садржаја на сервере у мрежи Народне банке. Имплементирано ново решење за управљање садржајима уз обезбеђивање технолошки највишег нивоа расположивости и сигурности уз минималне трошкове имплементације и одржавања,
- започета реализација новог пројекта *Web Service System* за приступ подацима Народне банке са удаљених локација, уз контролу права приступа корисника.

Остали послови

- реализован нови пројекат Интерне платне картице, који обухвата активности у вези с издавањем картица, аутентификацију, комуникацију и преузимање слипова са *POS* терминала у ресторанима, аутоматско слање обустава по рачунима за обуставу од зарада и извештавање,

- реализован нови пројекат Мониторинг подрачуна Народне банке, рачуна примарне емисије и рачуна банака у стечају,
- реализован нови пројекат Анализа и систематизација радних места.

Поред тога, реализован је већи број измена и допуна постојећих апликативних решења, као резултат захтева корисника или измене прописа који су у вези с пословним функцијама и активностима организационих делова Народне банке.

Подршка банкама и осигуравајућим друштвима

Урађен је информациони подсистем за регистрацију и вођење података о добровољним пензијским фондовима, као и о друштвима за управљање фондовима.

Урађен је подсистем за надзор рада друштава за управљање пензијским фондовима и кастоди банкама кроз систем електронског достављања података и систем централног извештавања Народне банке.

Уведени су нови електронски извештаји о стању на рачунима Трезора Министарства финансија, о новим емисијама штедних записа Народне банке Србије, о усклађивању бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке, о каматним стопама банака на дате и примљене кредите, о трансферу готовог новца између банака и о обављеним мењачким пословима.

Уведени су нови обрасци за праћење осигурања кредита које друштва за осигурање достављају Народној банци тромесечно и годишње.

Потпуно су измењени месечни и тромесечни електронски извештаји банака за Сектор надзора и контроле банака, у складу с новим Законом о банкама.

Урађен је сложен систем контроле података о каматним стопама банака.

Реализоване су обимне и комплексне измене електронских извештаја које друштва за осигурање шаљу Народној банци за потребе спровођења надзора над пословима осигурања.

Потпуно је аутоматизован подсистем за накнадну *cross-check* контролу података у централној извештајној бази, као и интерактивни систем за генерисање извештаја из централне базе података осигурања преко интранет мреже Народне банке.

Сачињен је Пројекат израде аналитичког алата за праћење финансијске стабилности друштава за осигурање (CARMEL).

Организована је комплетна обрада свих података, финансијских, статистичких и о аутоодговорности, за друштва која су у добровољној ликвидацији.

На крају 2006. године, у Регистру ималаца рачуна у платном промету (РИР) било је око 830.000 рачуна правних лица и предузетника (од тога око 670.000 активних).

Током године Централно пријемно одељење је послало око 2.500 писмених обавештења, 220 и-мејлова, око 32 CD-а и дало више хиљада усмених телефонских обавештења. Овај број је смањен у односу на раније године омогућавањем *online* увида у РИР преко веб-сајта Народне банке.

Од почетка јуна, заједно са Агенцијом за привредне регистре и пословним банкама, континуирано се спроводи поступак гашења текућих рачуна (у банкама и РИР-у) привредних субјеката који се нису пререгистровали код Агенције до 15. јуна 2006. Таквих рачуна је било око 14.000.

У 2006. години је било укупно око 250.000 обрађених порука и око 10 милиона трансакција у вези с тим обрадама.

ИТ операције

У склопу ИТ операција, поред уобичајених послова набавке, имплементације и одржавања опреме (хардвер и системски софтвер), као и послова управљања ИТ инфраструктуром Народне банке, реализоване су и следеће активности:

- имплементирана је технологија активног директоријума (АД) у Седишту и филијалама и започето увођење АД у ЗИН-у;
- обављена је консолидација серверске инфраструктуре Народне банке у склопу припрема за пресељење и реализације пресељења у нову пословну зграду;
- имплементирана је *Storage Area Network* технологија за масовно складиштење података;
- имплементирана је у продукционом окружењу нова технолошка генерација *Blade* сервера;
- имплементиран је проактивни систем за детекцију и превенцију неовлашћеног приступа ИТ инфраструктури Народне банке;
- имплементиран је систем ИП телефоније на Славији;
- извршено је реконфигурисање комуникационих линкова ради обезбеђивања рада *Data* центра на локацији Славија;
- извршено је реконфигурисање рачунарске мреже уз измену адресне шеме у Краља Петра и у филијалама;
- обезбеђена је инфраструктурна подршка и извршено пресељење Ваксир сервера у објект у Краља Петра ради обезбеђивања континуитета пословања RTGS система;
- набављен је апликативни пакет Service Desk за потребе корисничке подршке ИТ (Help Desk).

Планови за 2007. годину

У складу са стратегијом развоја информационе технологије, планови за 2007. годину су следећи:

У области развоја апликативног софтвера:

- 1) Business Intelligence (BI) за девизне послове;
- 2) Business Intelligence (BI) за трезорско пословање;
- 3) економске анализе;

- 4) развој веб-сервиса;
- 5) развој свих интерфејса за нови софтвер за рачуноводство;
- 6) имплементација новог контног плана;
- 7) анализа и рационализација пословних процеса који су већ имплементирани у апликацијама;
- 8) основна средства – увођење RFID;
- 9) имплементација и прилагођавање новог софтвера за управљање људским ресурсима;
- 10) ангажовање на увођењу новог софтвера (TRASSET) који се односи на финансијски менаџмент;
- 11) одржавање постојећих апликација према захтевима корисника.

У области ИТ операција и мреже:

- 1) увођење јединственог АД у организационим целинама Народне банке у којима то није досад реализовано;
- 2) миграција са SQL2000 сервера на SQL2005 сервер (база података)
- 3) примена нових ORACLE решења;
- 4) тестирање и припрема за рада новог BackUp софтвера (CA Brightstore), уз измену постојећих процедура и послова;
- 5) наставак рада на увођењу SWIFTNet, фаза друга;
- 6) **издвајање WAN мреже Народне банке Србије у независну мрежу** – изнајмљивање телеком линкова, имплементација нове активне комуникационе опреме, промена адресне шеме на свим шалтерским местима;
- 7) пројекат имплементације ServiceDesk-a – Имплементирање Change Managementa и пуштање система у рад.

ИТ послови:

- 1) имплементација пројекта дигиталног потписа;
- 2) план реализације пројекта секундарне локације (стављање у функцију система у случају прекида рада примарне локације):
 - а) процена рањивости и постављање глобалних захтева,
 - б) анализа утицаја на пословање (Business Impact Analysis),
 - в) процена ризика (Risk Assessment),
 - г) дефинисање детаљних захтева опоравка,
 - д) развој плана континуитета пословања,
 - ђ) програм провере и тестирања,
- 3) Систем за управљање правима приступа корисника;
- 4) У складу с политиком управљања сигурношћу информација, дефинисање појединачних политика;

- а) управљања сигурношћу мреже,
 - б) надгледања системских догађаја,
 - в) управљања приступом корисника,
 - г) одговорности корисника,
 - д) управљања приступом мрежи,
 - ђ) управљања приступом оперативним системима,
 - е) управљања приступом апликацијама и подацима, и
 - ж) континуитета пословања;
- 5) Активности на имплементацији процеса и процедура у ИТ у складу с дефинисаним политикама сигурности информација.

ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ

РЕДОВНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ	184
РАЗВОЈ ВЕБ-САЈТА НАРОДНЕ БАНКЕ	184
ОДНОСИ СА ЈАВНОШЋУ	185
ИЗЛОЖБЕНЕ И ЕДУКАТИВНЕ АКТИВНОСТИ – ЦЕНТАР ЗА ПОСЕТИОЦЕ	185
АНКЕТИРАЊЕ ЈАВНОГ МЊЕЊА	187
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	187

Усвајањем Меморандума Народне банке Србије о принципима новог оквира монетарне политике, Народна банка Србије је преузела обавезу да садржај одлука Монетарног одбора Народне банке Србије објављује и образлаже путем саопштења за јавност одмах након одржавања седница Монетарног одбора. Принципи и резултати монетарне политике који се односе на остваривање циљане стопе инфлације објављују се на веб-сајту Народне банке у тромесечном Извештају о инфлацији, истовремено на српском и енглеском језику, и на редовним конференцијама за новинаре после седница Монетарног одбора на којима се одлуке доносе.

Редовне публикациије

Народна банка Србије је у 2006. години припремила и штампала 12 месечних издања Статистичког билтена, три тромесечна Економска прегледа и Годишњи извештај Народне банке Србије за 2005. годину.

У електронској верзији је објавила још седам публикација – на веб-сајту су објављени Извештај о стању у финансијском систему у 2005. години и по три тромесечна Извештаја о банкарском сектору у Србији и Извештаја о инфлацији.

Све редовне публикациије се припремају на српском и енглеском језику.

Развој веб-сајта Народне банке

У 2006. години је приведен крају пројекат редизајна веб-сајта Народне банке Србије. Реализоване су нове функционалности, извршен пренос садржаја одабраног дела старог сајта на нови и уведене нове садржајне целине у складу с новим потребама у извештавању.

Имплементиране су нове програмске целине, као што су: механизам претраге, дистрибуирање вести по каналима, најчешће постављана питања (*FAQ*), речник појмова и формат за размену вести (*PCC*). Увођењем *Content Management System-a (CMS)* за управљање садржајима омогућено је јединствено управљање темплејтима и унапређен рад на садржајима, њиховом креирању, структурирању и објављивању. Надоградњом компоненти система омогућена је конверзија латиничне верзије сајта у ћирилицу и обрнуто. У складу с наведеним изменама, модификован је и додатни систем извештавања за потребе веб-сајта (*Bebeldoc*).

У оквиру интерног комуникационог система имплементирано је решење за пријављивање запослених за разне активности које спроводе Људски ресурси (анкете, спортске активности и сл.).

Односи са јавношћу

У 2006. години, поред израде редовног дневног *press clipping-a* у штампаној и електронској форми, односи са јавношћу обухватали су следеће активности:

- објављивање 121 саопштења за јавност на веб-сајту и интранету и достављање 157 саопштења свим медијима;
- обрада 622 медијска захтева (новинарска питања, молбе за интервјуе, изјаве и гостовања у ТВ и радијским емисијама);
- достављање 209 одговора на новинарска питања, у писаној форми или усмено;
- организовање давања 116 изјава, 67 интервјуа за гувернера, вицегувернере и друге званичнике Народне банке Србије и четири интервјуа за стране званичнике који су били у посети Народној банци;
- организовање 23 телевизијска и девет радио гостовања;
- организовање снимања три ТВ и једне радијске репортаже и три репортаже у штампаним медијима о изложбеној поставци Народне банке;
- организовање 13 прес-конференција за гувернера, једне за Центар за бонитет, пет брифинга за новинаре, обиласка нове зграде на Славији за представнике медија, конференције за новинаре директора ММФ-а за Европу, промоције *EFCE* фонда, обиласка представника медија Предузећу „Павле“ у Панчеву, као и организовање два округла стола у сарадњи са магазином Економист;
- објављивање 64 огласа (јавна позива) у штампаним медијима;
- припрема, обрада и давање одговора на 18 захтева за приступ информацијама од јавног значаја, сходно Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја;
- израда 53 ауторизације интервјуа.

У делу промотивних активности Народне банке Србије, емитовани су телевизијски спот за промовисање достављања финансијских извештаја у електронском облику, у фебруару, кампања за промоцију штедних записа Народне банке Србије на најслушанијим радио-станицама у Србији, у марту, и телевизијска кампања за промоцију нове емисије штедних записа на РТС-у, у мају и јуну.

Изложбене и едукативне активности – Центар за посетиоце

Изложбене и едукативне активности које спроводи Народна банка Србије представљају конкретизацију политике отворености централне банке ка најширој јавности, с циљем представљања њеног места и улоге у друштву, представљања новчаница и кованог новца – као својеврсног историјског и културног наслеђа Србије кроз сталну и тематске изложбене поставке и едукацију.

Поред сталне поставке „Новац на тлу Србије“, и тематских „Динар – наш новац“ и „Ковани новац Србије“, постављене су две нове тематске изложбе: „Народна банка Србије, национална и европска институција“ и „Лик Николе Тесле на новцу“, чиме се Народна банка Србије придружила обележавању 150 година од рођења нашег великог научника и проналазача. Обе изложбе су представљене у пратећим двојезичним публикацијама (српски/енглески).

Припремљена је и двојезична брошура „Знамените личности на оптицајним динарским новчаницама“, о великанима чији су портрети представљени на динарским новчаницама.

Изложбени простор је обogaћен интерактивним садржајем, посебно интересантним за посетиоце – штампањем имитације новчанице са сопственим портретом.

Поставке новца допуњене су едукативним филмовима – о историјату Народне банке Србије, хиперинфлацији, обележјима на оптицајном новцу и раду Завода за израду новчаница и кованог новца – Топчидер.

Следећи праксу савремених европских институција, Народна банка Србије наступа као активан партнер у едукацији најшире јавности, с циљем да се грађани, посебно младе генерације, упознају са радом централне банке и историјатом новца.

Покренута је успешна сарадња са домаћим и страним образовним институцијама, с посебним едукативним програмима намењеним ученицима основних и средњих школа.

Израђени су илустровани дидактички материјали на српском и на енглеском језику за ученике основних школа, у којима су обрађене теме: „Народна банка Србије – појам и задаци“, „Лажни новац и како га препознати“, „Новац кроз историју – од примитивних средстава плаћања до електронског новца“ и „Хиперинфлација“. Дидактички материјали су допуњени квиз-игрицом „Добро дошли у свет новца Народне банке Србије“. Предавања на тему новца базирана су на принципу интерактивности с циљем да се млади кроз забаву упознају са радом централне банке и разним аспектима и историјатом новца.

У оквиру програма за најмлађу циљну групу (од пет до 12 година) организују се креативне радионице цртања: Нацртај новчаницу по свом избору, Обавезни елементи на новчаници, Основна обележја заштите на новчаници и Нацртај ковани новац по свом избору. Деца имају прилике да се упознају са заштитним и ликовним елементима оптицајног новца, путем којих стичу знања о политичком, економском, културном и научном животу земље која пушта новчаницу у оптицај.

За циљну групу средњошколске омладине припремљено је осам презентација које се односе на пословање Народне банке Србије. Презентације у средњим школама реализују приправници Народне банке, спроводећи истовремено едукацију младих себи блиског узраста и сопствено усавршавање.

Народна банка Србије узима активно учешће у бројним друштвеним и културним догађајима. Са градом Београдом је настављена успешна сарадња отварањем здања посетиоцима у Улици краља Петра 12 током трајања манифестације „Дани европске баштине“ у септембру. Настављена је сарадња са Туристичком организацијом Београда и успостављена сарадња са Дечијим

културним центром и Центром за савремену музејску дидактику. У склопу Октобарских свечаности града Крагујевца, одржани су „Дани Народне банке Србије“. У конаку кнеза Михаила је постављена изложба „Народна банке Србије – национална и европска институција“. Том приликом је, преко регионалног координатора Министарства просвете, отпочело организовање једнодневних посета ученика Крагујевачких основних школа Народној банци Србије.

У оквиру изложбених и едукативних активности у току 2006. године учешће је узело укупно 4.000 посетилаца.

Анкетирање јавног мњења

Као подршка спровођењу Програма монетарне политике у складу с Меморандумом Народне банке Србије о принципима новог оквира монетарне политике, од почетка 2006. године континуирано се, у месечној динамици, спроводи истраживање јавног мњења о инфлаторним очекивањима у четири сектора: пословном, финансијском, сектору радне снаге (синдикати) и сектору становништва.

Сprovedено је такође, у новембру, истраживање јавног мњења о поверењу грађана у банке и банкарске услуге, као подршка оснивању Центра за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта при Народној банци.

Планови за 2007. годину

Планира се даље унапређивање екстерних, као и интерног електронског комуникационог канала – webhouse, финализација израде Књиге стандарда графичких, писаних, презентационих и веб материјала и спровођење промотивне кампање за новоформирани Центар за заштиту корисника финансијских услуга и контролу финансијског тржишта Народне банке Србије.

Такође се планирају активности на побољшању општег квалитета посета изложбеним поставкама, са обогаћивањем едукативних програма и увођењем нових интерактивних садржаја, као и финализација пројекта интерактивне едукативне поставке у новој пословној згради на Славији.

РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРОМЕНЕ У НАРОДНОЈ БАНЦИ

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ПРОМЕНЕ	190
КРЕТАЊЕ БРОЈА ЗАПОСЛЕНИХ	190
КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ	191
СТАРОСНА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ	192
СТРУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ И УСАВРШАВАЊЕ	192
РЕГРУТОВАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛНИХ КАНДИДАТА	193
ЗАПОШЉАВАЊЕ	193
СТРУЧНО-ТЕХНИЧКА САРАДЊА СА ЦЕНТРАЛНИМ БАНКАМА И МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА	194
ПОГODНОСТИ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	195
УНАПРЕЂЕЊЕ КОМУНИКАЦИЈЕ СА ЗАПОСЛЕНИМА	195
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ	195

Организационе промене

Због проширења надлежности Народне банке Србије у области супервизије, као и ради даљег развоја и рационалнијег функционисања Народне банке Србије, настављен је процес реструктурирања постојећих организационих јединица.

У току 2006. године формиране су следеће нове самосталне организационе јединице:

- Сектор за надзор пословања давалаца финансијског лизинга,
- Сектор за надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима,
- Центар за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта над обављањем тих услуга,
- Кабинет гувернера,
- Људски ресурси,
- Општи послови, и
- Канцеларијско пословање.

Кретање броја запослених

У Народној банци Србије (основне организационе јединице и специјализована организација) на дан 31. децембра 2006. године у радном односу је било 2.740 запослених, према 5.349 на дан 31. децембра 2003. године.

Кретање броја запослених према радноправном статусу							
Р. бр.	Статус	Број запослених на дан				Број смањења запос. у НБС (3–6)	% смањења (6–3) : 3
		31.12. 2003.	31.12. 2004.	31.12. 2005.	31.12. 2006.		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	На неодређено време	4.398	3.668	2.648	2.709	1.689	38,4
2.	На отказном року	569	249	-	-	569	100
3.	На располагању	37	3	-	-	37	100
4.	На одређено време	345	161	39	31	314	91
УКУПНО У НБС:		5.349	4.081	2.687	2.740	2.609	48,8

Кретање броја запослених по основним организационим јединицама

Р. бр.	Организациона јединица	Број запослених на дан				Број смањења запослених у НБС (3–6)	% смањења (6–3) : 3
		31.12. 2003.	31.12. 2004.	31.12. 2005.	31.12. 2006.		
1	2	3	4	5	6	7	8
А.	Народна банка Србије – Седиште	1.439	1.324	1.278	1.324	115	8,0
Б.	Филијала у Београду	1193	668	247	266	927	77,7
В.	Филијала у Новом Саду	814	557	198	193	621	76,3
Г.	Филијала у Приштини	27	4	4	4	23	85,2
Д.	Филијала у Нишу	438	304	121	121	317	72,4
Ђ.	Филијала у Крагујевцу	372	290	119	120	252	67,7
Е.	Филијала у Ужицу	284	231	72	70	214	75,4
Ж.	Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер	782	703	648	642	140	17,9
УКУПНО У НБС:		5.349	4.081	2.687	2.740	2.609	48,8

За разлику од претходних година (2001–2005), у току 2006. је дошло до повећања броја запослених (за 53 запослена, или 2%) због пријема високообразованих младих кадрова (приправника) и стручњака у новоформиране организационе јединице.

Квалификациона структура запослених**Број запослених по квалификационој структури на дан 31. децембра 2006.**

Организациона јединица	Др	Мр	ВСС	ВШС	ВКВ	ССС	КВ	ПК	НСС	Укупно (2-10)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
НБС – Седиште	7	40	592	134	19	429	58	6	39	1.324
Филијала у Београду	-	-	23	25	4	170	13	1	30	266
Филијала у Новом Саду	-	-	37	26	1	107	10	-	12	193
Филијала у Приштини	-	-	2	1	-	1	-	-	-	4
Филијала у Нишу	-	-	26	8	1	67	8	-	11	121
Филијала у Крагујевцу	-	1	21	9	-	74	3	-	12	120
Филијала у Ужицу	-	-	6	7	1	46	3	1	6	70
ЗИН	-	5	81	53	215	192	39	4	53	642
Укупно у НБС:	7	46	788	263	241	1.086	134	12	163	2.740

Извор: Народна банка Србије – Људски ресурси.

У Седишту Народне банке Србије заступљеност високостручног кадра у укупном броју запослених износи 48%, док је на нивоу Народне банке Србије тај проценат нижи и износи 31%. Разлог томе је чињеница што су послови који се обављају у организационим јединицама ван Седишта пре свега оперативне природе, административно-технички, трезорски и занатски.

Старосна структура запослених

Број запослених по старосној структури							
Основна организациона јединица	31. децембар 2006.						Просек година старости
	20 до 30	30 до 40	40 до 50	50 до 60	Преко 60	Укупно (2-7)	
1	2	3	4	5	6	7	8
НБС – Седиште	119	375	470	341	19	1.324	42,9
Филијала у Београду	11	46	113	93	3	266	44,7
Филијала у Новом Саду	4	40	90	57	2	193	44,6
Филијала у Приштини	–	–	2	2	–	4	52,5
Филијала у Нишу	3	19	45	52	2	121	46,6
Филијала у Крагујевцу	1	8	44	64	3	120	48,9
Филијала у Ужицу	1	4	34	29	2	70	48,3
ЗИН	25	168	298	149	2	642	43,9
Укупно у НБС	164	660	1.096	787	33	2.740	44,1
%	5,98	24,09	40,00	28,72	1,20	100	

Извор: Народна банка Србије – Људски ресурси.

Стручно образовање и усавршавање

Народна банка Србије води политику улагања у стручно усавршавање и образовање кадрова. У складу с тим, омогућено је стручно образовање и усавршавање за 972 запослена, и то у виду:

а) *допунског стручног образовања*, ради квалитетнијег извршавања послова и унапређења процеса рада; за стицање вишег степена стручне спреме образује се 41 запослени (31 за стицање високе, девет за стицање више и један за стицање средње стручне спреме);

б) *додатног стручног усавршавања и оспособљавања*, ради побољшања стручних способности запослених и унапређења у послу; у 2006. години је обухватало следеће:

Вид стручног образовања	Број запослених
• Магистратура	14
• Специјализација	6
• Правосудни испит	3
• Стручна обука за стицање звања актуара	6
• Стицање звања CFA	2
• Стицање звања CIA	5
• Стицање звања овлашћени рачуновођа	2
• Стицање CISCO CCNA сертификата	1
• Обука за рад на персоналном рачунару	45
• Семинари, курсеви и саветовања у земљи	341
• Семинари, конференције и стручна усавршавања у иностранству	263
• Настава страних језика	243

Број запослених који су у 2006. години похађали курсеве страних језика (енглеског, немачког и француског) повећан је за 12,5% у односу на 2005.

У оквиру успостављене сарадње на пољу размене искустава, за 15 запослених је организована двонедељна посета Бундесбанци - централној банци Немачке.

Регрутовање потенцијалних кандидата

Народна банка Србије је учествовала на сајму кадровских потенцијала „Career Days 2006“, у организацији Међународне организације студената Економског факултета Универзитета у Београду – AIESEC. Том приликом своју биографију су поднела 624 заинтересована. Народна банка Србије је учествовала и на сличној манифестацији на Правном факултету Универзитета у Београду. Као и претходних година, у периоду јул–август, организована је летња пракса за студенте завршних година факултета у Србији. За праксу се пријавило 257 студената различитих профила. При том су 34 студента обавила праксу, а десет најбољих међу њима је добило стипендије.

Запошљавање

Током 2006. године у Народну банку Србије – Седиште примљено је 36 приправника са високом и пет приправника са средњом стручном спремом, а у Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер укупно 23 приправника, од којих пет са високом и 18 са средњом стручном спремом. Поред редовне стручне обуке приправника, организована је и додатна обука, коју су, у виду стручних предавања, одржали запослени, као и екстерни предавачи.

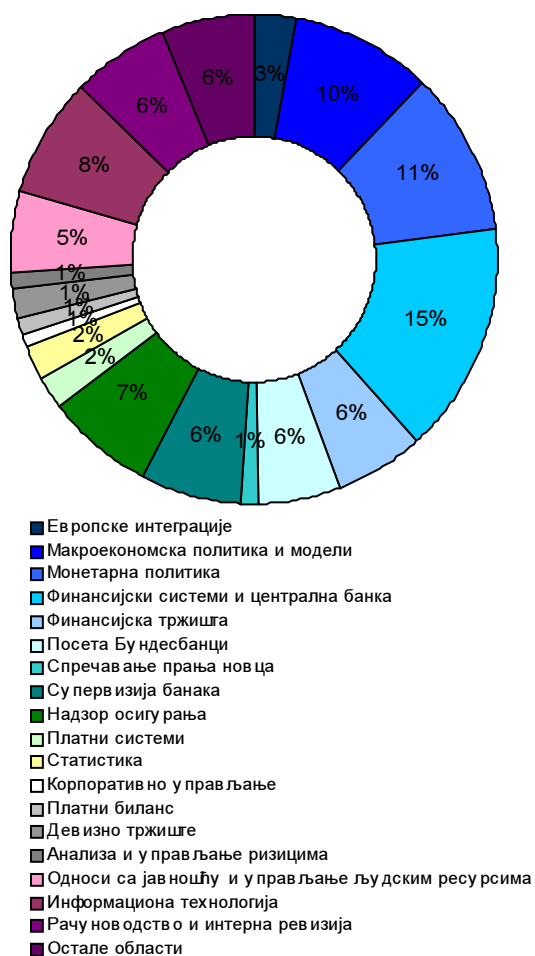
Стручно-техничка сарадња са централним банкама и међународним институцијама

У 2006. години број запослених који су учествовали на семинарима, конференцијама и стручним усавршавањима у иностранству повећан је за 32% у односу на 2005. годину и износио је 263. Остварен је низ контаката са донаторима стручно-техничке помоћи ради одласка представника Народне банке на стручно усавршавање у централне банке и институте. Највећи донатори у 2006. години били су Међународни монетарни фонд и централна банка Немачке.

Народна банка Србије је у сарадњи са централним банкама земаља источне и западне Европе организовала три регионална семинара у Београду, два специјализована семинара само за запослене у Народној банци, као и осам студијских посета представника Народне банке централним банкама и међународним финансијским институцијама.

Народна банка Србије успешно сарађује са централним банкама југо-источне Европе на конференцијама SEEMHN о монетарној историји овог региона.

Број представника НБС на семинарима и стручном усавршавању у 2006. по темама



Извор: Народна банка Србије.

Представници Народне банке Србије учествовали су на редовним годишњим скуповима координатора за стручно-техничку сарадњу:

- Центар за развој финансија, Љубљана, март 2006. године, и
- Банка за међународне обрачунае, Базел, мај 2006. године.

Погодности за запослене

У току 2006. године, у складу са општим и појединачним актима Народне банке Србије, донето је 50 одлука о решавању стамбених потреба запослених који су без стана. Зајам је одобран у износу од 30% тржишне вредности одговарајућег стана, а остатак (70%) вредности стана финансирали су запослени средствима кредита пословних банака. Запосленима са неодговарајућим станом и неадекватним условима становања је омогућено да преко пословне банке обезбеде средства под повољнијим условима. Поред тога, три запослена су решила стамбену потребу доделом стана у закуп на одређено време, а један запослени доделом стана на привремено коришћење.

Народна банка се у 2006. години посебно ангажовала да што већи број запослених, као и пензионера, користи њена одмаралишта. Одмаралиште "Лептерија" у Сокобањи користила су 363 запослена и 25 пензионера, апартмане на Златибору – 238 запослених и два пензионера, а апартмане у Будви – 69 запослених.

Унапређење комуникације са запосленима

Један од првих корака ка унапређењу интерне комуникације направљен је у марту 2006. године, када је у Народној банци Србије покренуто издавање интерних новина за запослене – „НБС инфо“.

Спроведен је програм социјализације приправника и студената који су обављали Летњу праксу у Народној банци Србије.

Током године спроведен је већи број активности с циљем развоја тимског духа запослених. Организовано је више различитих забавно-едукативних радионица за децу запослених, као и хуманитарна акција посвећена деци са посебним потребама.

Планови за 2007. годину

Људски ресурси за 2007. годину планирају:

- редовне активности у вези са оглашавањем слободних радних места, у току априла учешће на „Career Days 2007“ у организацији AIESEC-а и објављивање позива за Летњу праксу у Народној банци Србије, која се, по правилу, обавља од 1. јула до 31. августа,
- реализацију пројекта Центар за каријерни развој запослених. Овај центар треба да допринесе унапређењу политике Људских ресурса, односно унапређењу функционисања и квалитета рада Народне банке у целини, а и појединих организационих јединица,
- повећање коришћења одмаралишта Банке, наставак успешне сарадње са Централном банком Чешке, која обухвата међусобну размену коришћења

одмаралишта, као и успостављање сарадње са Централном банком Швајцарске, као вида погодности за запослене,

- одређивање лица за безбедност и здравље на раду, образовање одбора за безбедност и здравље и доношење акта о процени ризика на радном месту и радној околини, у циљу безбедности и заштите на раду,
- наставак спровођења политике континуираног стручног образовања за запослене, уколико се тиме обезбеђује њихово квалитетније обављање послова и стварање предуслова да адекватно одговоре на будуће захтеве посла,
- учествовање на семинарима, студијским посетама и конференцијама у иностранству, посебно на семинарима које ће организовати централне банке и институти земаља које су у 2004. години приступиле Европској унији,
- наставак активности везаних за унапређење интерне комуникације за запослене и издавање интерних новина – "НБС инфо".

ИНТЕРНА РЕВИЗИЈА

ОСНОВНЕ АКТИВНОСТИ У 2006. ГОДИНИ
ПЛАНОВИ ЗА 2007. ГОДИНУ

199
199

Почев од 1. октобра 2006. године, на снази је нови Закон о банкама. Са аспекта Интерне ревизије, релевантни су они делови тог закона који се односе на корпоративно управљање и ефикасније управљање ризицима. Закон прописује, између осталог, и успостављање функције интерне ревизије, као и одбора за ревизију у банкама.

Оно што такође представља значајан помак регулативе из области ревизије јесте нови Закон о рачуноводству и ревизији, који је ступио на снагу 10. јуна 2006. године. Он уводи значајне новине у регулисању функције интерне ревизије. Пре свега, уводи се звање овлашћеног интерног ревизора, затим обавеза полагања испита за стицање професионалних звања, које организује Комора овлашћених ревизора, и први пут се уређује област интерне ревизије.

Очекује се да ће спровођење тог закона у великој мери побољшати квалитет ревизорских услуга, будући да он посебан акценат ставља на стручност кадра који обавља послове ревизије. Законом је предвиђено да Комора овлашћених ревизора доноси програм, организује испите (формира посебну комисију) и издаје сертификате за стицање професионалних звања овлашћени ревизор и овлашћени интерни ревизор, води регистре издатих сертификата за та професионална звања и утврђује критеријуме за нострификовање докумената о професионалним звањима стеченим у иностранству.

Поменуте активности у вези с уређивањем области ревизије и интерне ревизије јасно указују на интенцију законодавца да правни оквир за развој и усавршавање ревизорске професије усклади са међународним стандардима. Значајан допринос очекује се и од струковних удружења, у виду организовања разних облика обуке и обезбеђивања званичних превода стандарда и друге релевантне литературе. На тај начин би се лицима која се баве интерном ревизијом омогућило да потребна знања и сертификате стекну у земљи, с обзиром на то да су до сада били упућени углавном на усавршавање у иностранству, што је у великој мери отежавало и успоравало развој интерне ревизије код нас. Све то допринело би интензивирању развоја и дефинисању најбоље праксе интерне ревизије у Србији.

Основне активности у 2006. години

Основни циљ Интерне ревизије Народне банке је да даје допринос што ефикаснијем пословању Народне банке Србије. Свој циљ Интерна ревизија остварује вредновањем система постојећих интерних контрола и њихове ефикасности, примењујући праксу и стандарде професионалних организација у земљи, затим пружањем помоћи руководству у виду израде анализа, давања савета и препорука у вези с предметом ревизије, као и личним и професионалним усавршавањем запослених у Интерној ревизији.

На основу прикупљених мишљења руководиоца свих организационих јединица о висини ризика при обављању појединих пословних процеса и интерних контрола, извештаја екстерног ревизора, информација са колегијума и других релевантних информација о ризичним подручјима, Интерна ревизија је извршила вредновање и рангирање пословних процеса према степену ризика. На основу процене постојећих ризика у пословању Народне банке, сачињен је План Интерне ревизије за период јануар–децембар 2006. године, са динамиком остварења и алтернативним предметима ревизије, који је 10. јануара 2006. одобрио гувернер. Током 2006. године Интерна ревизија је радила на реализацији ревизија предвиђених Годишњим планом, као и ревизија по налогу гувернера. На основу спроведених појединачних ревизија сагледавани су и вредновани постојећи системи интерних контрола и процедура.

Интерна ревизија је обављала и накнадне, „follow up“, ревизије, путем којих је пратила примену препорука датих у коначним извештајима по обављеним ревизијама. Наиме за сваку обављену ревизију сачињавала је извештај са препорукама за отклањање уочених недостатака, а по истеку одређеног времена, прикупљала и обрађивала податке о примени тих препорука.

Интерна ревизија је, поред својих редовних активности, током 2006. године, координирала процес израде процедура за све послове који се обављају у организационим јединицама Народне банке. Запослени у Интерној ревизији су континуирано радили и на свом професионалном усавршавању. У тежњи да се што више приближимо међународним стандардима, два запослена су наставила, а један је започео да се обучава за стицање звања Certified Internal Auditor у оквиру „The Institute of Internal Auditors (IIA)“.

Планови за 2007. годину

Интерна ревизија ће се и у 2007. години усмерити првенствено на реализацију Годишњег плана.

Интерна ревизија ће радити на имплементацији знања и искустава стечених кроз разне видове обуке (семинари, студијске посете), како у земљи тако и у иностранству, с циљем унапређивања методологије рада. Осим тога, и даље ће континуирано радити на стручном усавршавању својих запослених, нарочито у погледу стицања међународно признатих сертификата.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ ЗА 2006

ИЗВЕШТАЈ РЕВИЗОРА	203
БИЛАНС УСПЕХА	205
БИЛАНС СТАЊА	206

**KPMG d.o.o. Beograd**

Studentski trg 4
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 328 28 92
Fax: +381 11 328 11 93
E-mail: info@kpmg.co.yu
Internet: www.kpmg.co.yu

Trgovinski sud u Beogradu
broj reg. ul. 1-77746-00
Matični broj 17148656
Račun 265-1100310000190-61
PIB 100058593

**GUVERNERU I SAVETU
NARODNE BANKE SRBIJE**

Mišljenje o finansijskim izveštajima

Izvršili smo reviziju priloženog bilansa stanja Narodne banke Srbije (u daljem tekstu: Banka) na dan 31. decembra 2006. godine i odgovarajućeg bilansa uspeha, bilansa tokova gotovine i izveštaja o promenama na kapitalu Banke za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregleda osnovnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i prikazivanje finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, implementaciju i održavanje internih kontrola koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izveštaja koji ne sadrže materijalno značajne greške nastale bilo zbog pronevere ili grešaka u radu, odabir i primenu odgovarajućih računovodstvenih politika i vršenje računovodstvenih procena koje su razumne u datim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da, na osnovu izvršene revizije, izrazimo mišljenje o prikazanim finansijskim izveštajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i Međunarodnim standardima revizije izdatim od strane Međunarodnog saveza računovođa koji zahtevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se u razumnoj meri uverimo da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i obelodanjivanjima u finansijskim izveštajima. Odabir procedura zavisi od naše procene, uključujući i procenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izveštajima nastalih bilo zbog pronevere ili grešaka u radu. U proceni rizika uzimamo u obzir interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izveštaja Banke sa ciljem projektovanja revizorskih procedura koje odgovaraju okolnostima, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti internih kontrola primenjenih u Banci. Revizija takođe obuhvata ocenu da li su računovodstvena načela i značajna procenjivanja koja je primenilo rukovodstvo odgovarajuća, kao i opštu ocenu prezentacije finansijskih izveštaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

*Mišljenje*

Prema našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinito i objektivno po svim bitnim pitanjima finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2006. godine, rezultate poslovanja, tokove gotovine i promene na kapitalu i rezervama za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.

Beograd, 27. april 2007. godine



KPMG d.o.o. Beograd

Nina Bulatović
Ovlašćeni revizor

Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS USPEHA
ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠAVA 31. DECEMBRA 2006. GODINE

U milionima RSD	2006.	2005.
Prihodi od kamata	20.255	11.301
Rashodi kamata	(20.207)	(8.506)
Neto prihodi od kamata	48	2.795
Prihodi od naknada i provizija	3.791	4.086
Rashodi naknada i provizija	(1.376)	(1.666)
Neto prihodi od naknada i provizija	2.415	2.420
Neto prihodi/(rashodi) od trgovanja	(27.067)	14.391
Prihodi od dividendi	73	69
Ostali prihodi	1.695	3.719
Ukupno poslovni prihodi/(rashodi)	(22.836)	23.394
Neto ukidanje obezvređenja sredstava i rezervisanja	2.041	355
Ostali poslovni rashodi	(9.297)	(8.919)
Neto (gubitak)/dobit	(30.092)	14.830

Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2006. GODINE

U milionima RSD	2006.	2005.
Aktiva		
Gotovina i tekući računi kod banaka	10.318	16.424
Depoziti kod banaka u inostranstvu	287.670	206.803
Zlato i ostali plemeniti metali	15.101	16.023
Finansijska imovina po fer vrednosti kroz bilans uspeha	362.696	186.172
Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća	38.605	-
Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju	15.480	14.701
Kredit	143	875
Članska kvota u Međunarodnom monetarnom fondu i sredstva u specijalnim pravima vučenja	42.729	50.468
Nekretnine, postrojenja i oprema i nematerijalna ulaganja	15.774	15.526
Ostala sredstva	1.600	2.041
Ukupno aktiva	790.116	509.033

Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2006. GODINE (Nastavak)

U milionima RSD	2006.	2005.
Pasiva		
Obaveze		
Obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama	473.714	227.189
Obaveze prema državi i drugim deponentima	159.654	65.418
Obaveze prema Međunarodnom monetarnom fondu	62.247	117.187
Izdate hartije od vrednosti	10.066	176
Gotov novac u opticaju	68.461	53.650
Ostale obaveze	5.885	8.017
Ukupno obaveze	780.027	471.637
Kapital		
Državni kapital	14.751	8.608
Revalorizacione rezerve	7.684	12.645
Rezerve iz dobiti	10.000	-
Neraspoređena dobit/(Akumulirani gubitak)	(22.346)	16.143
Ukupno kapital	10.089	37.396
Ukupno pasiva	790.116	509.033

Beograd, 27. april 2007. godine

NARODNA BANKA SRBIJE

Ivan Rangelov

Ivan Rangelov
 Direktor Računovodstva i finansija



Radovan Jelašić
 Guverner

16p 7343
5.6.2007.

Издаје и штампа

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Београд, Улица краља Петра 12

Телефон: 30-27-100

Интернет презентација: www.nbs.yu

Тираж 400 примерака

ISSN 1451-4729
